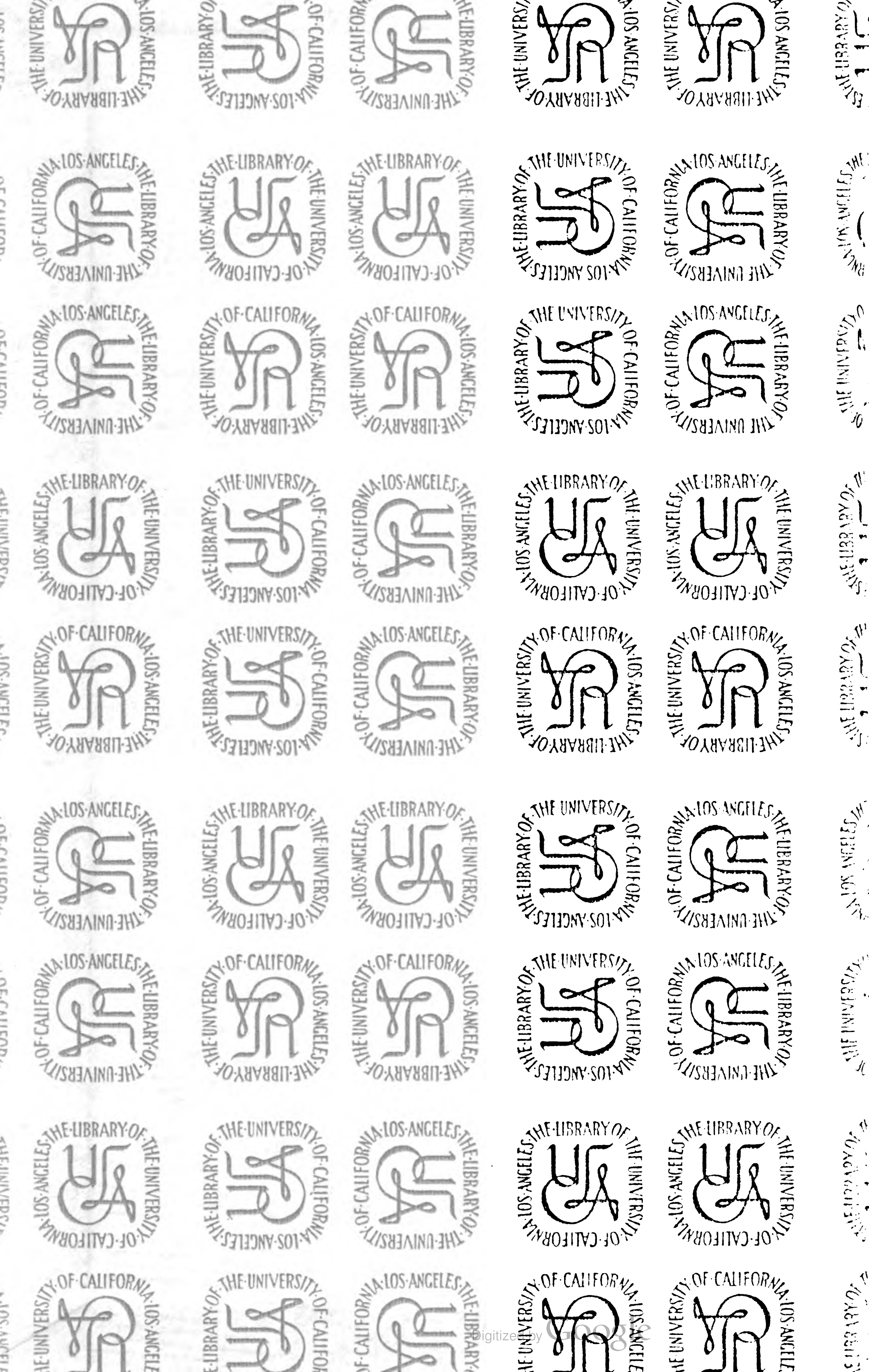
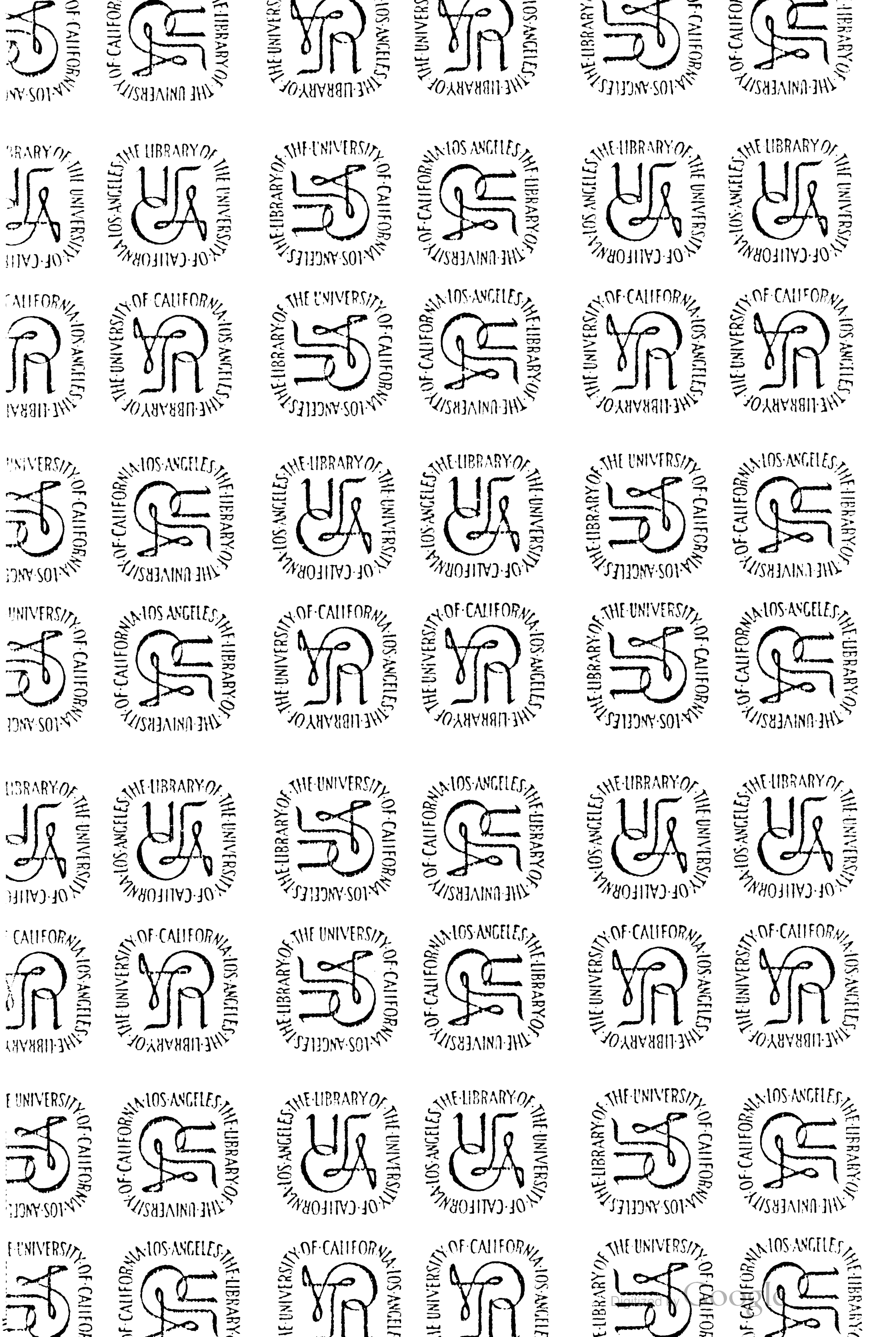

A 000 120 136 7
UC SOUTHERN REGIONAL LIBRARY FACILITY

THE LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA LOS ANGELES

THE LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA LOS ANGELES
Digitized by Google

RUČNA KNJIGA

ZA ŽUPNIKE

Priredio

Don MAŠO kanonik BODULIĆ.

DUBROVNIK
Nakladom Svećeničke Književne Družbe.
1906.

Tiskom Dubrovačke Hrvatske Tiskare.

PRESVIJETLOM I PREPOSTOVANOM GOSPODINU

D.ru JOSIPU Vitezu MARČELIĆU

BISKUPU DUBROVAČKOM i t. d., i t. d.

Presvijetli Gospodine!

Želja V. G. i svećenikâ pri sastanku svećeničkog književnog društva potakla me, da priredim za župnike ručnu knjigu, koje još nemamo u našem jeziku. Latih se tog posla, e bih svojoj braći pružio potrebite upute, kako da pravilno i tačno uregjuju, te se snagju u svim onim zgodama, koje bi im mogle dati mnogo brige, a gdjekad im i škode nanijeti.

Spomenutu radnju usugjujem se posvetiti Vašoj Presvjetlosti. Bit će mi osobito milo, bude li se naše dušobrižno svećenstvo ovom knjigom u potrebi okoristilo; jer ću tada znati, da nijesam uzalud radio i da sam odgovorio tako želji izraženoj mi od svoga Biskupa i od svojih drugova.

Najdubljim poštovanjem
preodani sluga
Don Mašo Bodulić
Kanonik Zbornog Kaptola u Korčuli.

PRVI DIO.

Odio I.

Župni arhiv.

1. Svaki dušobrižnik, koji samostalno (neodvisno) vrši svoju službu, treba da imade u svojoj kući posebnu sobu za župni ured. Nije li mu to moguće radi nedostatna prostora, barem će držati u jednoj sobi *napose* sve župne spise, crkovne račune, župne matice i ostalo, i to u ormaru uvijek pod ključem, te neće dopustiti, nije li on prisutan, da mu se drugi u to pačaju. Nek mu ormar bude položen u mjestu, gdje nema vlage, daleko od ognja i u opće čuvan kao najglavnija stvar u kući, pošto se u njemu nalaze najznamenitiji spisi toli za crkovne koli za državne i društvene potrebe, o kojim zavise više puta dobrobit i veliki interesi njegovih župljana.

2. U taj ormar (arhiv) župnik ne smije spremati svoje knjige, ili u opće što njemu pripada kao privatnoj osobi, jer bi u slučaju njegove smrti baštinici mogli lako zajedno sa njegovim knjigama uzeti neke spise ili knjige, što pripadaju uredu; s toga neka na ormaru bude napisano s dvora »*Župni arhiv*«.

3. Spisi, što se u arhiv polažu, neka budu poredani: s jedne strane matice (upisnici) rogjenih, vjenčanih, umrlih, krizmanih, knjiga »stanje duša« i t. d., a s druge računi crkovni, spisi nadarja i t. d.; neka napose u jednoj knjizi budu sabrane sve okružnice Sv. Oo. Papâ, dijec. biskupâ, odluke toli crkovnih koli svjetovnih vlasti uregjene po godinama, zatim svi zapisnici pojedinih godina sa odnosnim spisima, imovnici (inventari) toli crkve matice, koli ostalih kapela i nadarja, koja su u župi. Razumije se, da se drugovdje po kući nemaju razbacati spisi, što pripadaju uredu, radi pogibelji da se ne bi izgubili.

4. Za novce, državne i ine obveznice, dragocjenosti, pogodbe, zakladna pisma i ostale znamenitije isprave, što pripadaju crkovnoj imovini, treba da bude ili u župnom uredu ili u

crkvi osobita blagajna sa tri ključa, po jedan u svakoga crkovinara i u župnika, te treba da budu sva trojica nazočna, kada se blagajna otvara, a u slučaju da je jedan zapriječen, bolestan ili inače otsutan, neka se taj po pouzdanoj osobi dade zastupati i njoj privremeno poda ključ, a on ostaje odgovoran za svaku eventualnost.

Odio II.

Uredovno dopisivanje.

1. Svaki župni ured treba da ima svoj zapisnik (tal. protocollo), koji počinje 1. januara a svršava na 31 dećembra, te da ga čuva sa zapisnicima pregjašnjih godina i pridružuje mu sve odnosne godišnje spise. U zapisnik se bilježi svaki spis, primljen ili otpravljen, i to pod rednim brojem; kao takogjer dan, kada je bio primljen ili otpravljen, od koga je i komu je poslan, nadnevak i broj spisa vlasti, koja ga je dostavila. Na svakom se pako spisu, koji se primi, zabilježi dan, kada je bio primljen, i broj pod kojim je spis zabilježen u zapisnik. Kada župnik riješi spis, napiše u zapisnik, kada, komu i kako ga je riješio, i to pod istim brojem, pod kojim je bio spis zabilježen u zapisnik.

2. Za pravilno i tačno vogjenje uredovnog zapisnika treba razlikovati ove vrsti spisa:

a) spise primljene, na koje treba odgovoriti;

b) spise, koje sam župni ured odašilje;

c) spise, kojima se nešto za daljnje vladanje odregjuje ili koji nemaju nikakve znamenitosti;

d) spise, kojima se odmah na nalegjici (tal. attergato) napiše riješenje te o kojima s toga ne ostaje u uredu referat.

Kako je gori napomenuto, za svaki spis, što ga je župnik riješio, treba da u uredovnom zapisniku bude u dotičnom stupcu naznačeno, komu i kada je riješen (vidi gori slovo *a* i Prilog *A* br. 5). Spisi, koji s nikakve strane nijesu bili pitani već ili ih župni ured po sebi odašilje, ili ih kakvoj vlasti u već otprije ustanovljene rokove podastire (periodični spisi), bilježe se u uredovni zapisnik preko cijeloga trećega i četvrtoga stupca, pošto takovi sa strane župnog ureda ne čekaju više nikakva riješenja; on ih je tim već riješio (vidi gori slovo *b* i Prilog *A* br. 2.)

Za spise, na koje se nema dati nikakva odgovora već se uzimlju na znanje za daljnje vladanje, jer ili se njima izdaju neke odredbe, kojih se je unaprijed držati, ili nemaju nikakve znamenitosti, (vidi gori slovo *c)*, bilježi se u četvrtom stupcu uredovnog zapisnika »*uzeto na znanje*« za prvi slučaj, a *A. A. (ad acta)* za drugi slučaj (vidi Prilog *A* br. 3).

Za spise napokon, o kojima se u uredu ne ostavlja referat, već se riješenjem na njima istima dalje proslijegjuju, u četvrtom se stupcu zapisnika zabilježi, uz naznačenje komu i kada se je spis riješio, još i *s. r.* (sine referato — bez referata), — (vidi gori slovo *d* i Prilog *A* br. 6).

Prilog *A* doli naveden služi da zorno ovo razjasni.

3. Više se različitih predmeta ne smije strpati pod isti broj uredovnog zapisnika, niti u jedan te isti podnesak (pismo), već svaki predmet nek ima svoj posebni podnesak i posebni broj zapisnika. Samo više različitih ženitbenih molba n. pr. oprost od svojte, te ujedno oprost od proglašenja, dozvola za vjenčanje kod kuće i t. d. za jedne te iste zaručnike može se podastrijeti u jednom te istom spisu i zabilježiti pod jednim te istim brojem zapisnika. Svjedočbe rogjenja, vjenčanja, smrti, siromaštva, dobra ponašanja i t. d., što ih župnik otpušta strankama a ne kakvoj vlasti na zahtjev iste ili uslijed unaprijeda odregjenih propisa, ne treba da ih župnik zabilježi u zapisnik uredovni pod posebnim brojem; bolje je ipak da budu zabilježene u posebnu knjigu naznačivši dan i osobu za koju su otpuštene, da budu tako u očevidnosti za svaku eventualnost.

Nije dosta zabilježiti spis, koji se otpravlja, nego treba još sačuvati u uredu službene koncepte (referat), a svakako znamenitijih spisa, jer mogu trebati.

Prilog A.

Zapisnik župnog Ureda u . . . . . godine 1903.

Redni broj spisa	Od koga je spis Dan i broj pod kojim je predan	Što sadržava spis	Kako i kada je riješen
1	Župni Ured u N. 20 3. 903., br. 15 25 3. 903	Dostavlja svjedočbu slobode za vjenčanje zaručnika N. N. i N. N.	Spis je bio uvršten medu ostale ovogodišnje ženidbene spise, pod br.
2	Uredovno 14 4. 903	Dostavlja C. K. Poglavarstvu niječnu izjavu o rogjenju, vjenčanju i smrti talijanskih podanika za I. tromjesec ove godine	
3	Dekanat 15 4. 903., br. 78 26 4. 903	Priopćuje odredbu Ordinarijata, da će duhovne vježbe biti ove godine od 6-11 avgusta	Uzeto na znanje i proslijegjeno dne 27/4. pod ovim br. u župu N.
4	C. K. Poglavarstvo u N. 15 4. 903., br. 2641 26/4. 903	Priopćuje odluku C. K. Ministr. Un. Pos. 15/2. 1903 br. 4200 glede svjedočaba smrti inostranih podanika umrlih u našim stranama.	Prepisano i sačuvano megju odlukam starijih vlasti u posebnoj knjizi pod br.
5	C. K. Kotarski Sud u N. 15/4. 903., br. 946 30 4. 903	Pita krštenicu N. N.	Otpremljena dneva 2 5. pod ovim br.
6	Molba N. N. 30/4. 903 4/5. 903	N. N. pita, da mu bude snižen doprinosak dijec. sjemeništu za sina N. klerika	Proslijegjeno preporukom na Ordinarijat dneva 5 5. pod ovim brojem

4. Kada župni ured odgovara na dostavljeni službeni spis kakve vlasti, ima se u svomu odgovoru radi lakšeg uredovanja pozvati na službeni broj, na dan, mjesec i godinu spisa dotične vlasti, toli u samom spisu koli na nalegjici.

Propisi za dopisivanje.

a) Da se postigne jednoličnost u pismenom općenju raznih državnih, pokrajinskih i općinskih vlasti megjusobno, imaju se sasvim ispustiti riječi: *slavan, visok, uzvišen* i ost. u naslovima. (Otpis 21. februara 1899., br. 344. Min. B. N.)

b) Takogjer se imaju izostaviti iz sadržaja spisa dodatci, koji ne izražavaju drugo nego odnos izmegju vlasti, kao n. pr. *ponizno, smjerno, cijenjeni* i ost.

c) U presidijalnim spisima upravljenim predstojnicima različitih vlasti imaju se ispustiti svi nepotrebiti naslovi, pa se s toga ima pisati ovako:

Gospodinu c. k. Presjedniku.

Gospodinu c. k. Namjesniku.

Gospodinu c. k. Ministru za Bogoštovlje i Nastavu.

d) Nemaju se više upotrebljavati ni običajni zaključci u spisima, n. pr. *izvolite primiti ovom prilikom* i ost.

e) Nadnevak se napiše na prvoj strani spisa s početka i to na desno a broj spisa na lijevo.

f) Za civilne vlasti u općenju sa crkvenim vlastima (po otpisu 28. marta 1899., br. 633. M. B. N.) ne vrijede ove odredbe, dočim je crkvenim vlastima slobodno uporaviti gornje propise i tražiti takogjer od civilnih vlasti, da se i ove u općenju s njima vladaju kao sa drugim civilnim vlastima. (C. k. Namjesništvo u dopisivanju sa crkvenim vlastima drži se i sada prijašnjih formalnosti, i obratno).

5. U službenom dopisivanju treba paziti na neku formalnost, na stil kojim se valja služiti. Treba razlikovati, piše li župni ured nadregjenim (starijim) ili usporegjenim (jednacim) ili podregjenim uredima.

Sa nadregjenim vlastima župni ured treba da opći putem *izvještaja,* sa usporegjenim putem *dopisa* (tal. nota) a sa podregjenim putem *odluke* (tal. decreto). Nadregjeni uredi za župne u crkvenom pogledu jesu:

Ordinarijat, Pro-ili Vikarijat i Dekanat;

U državnom pogledu:

Ministarstvo i Namjesništvo.

Usporegjeni uredi u crkvenom pogledu jesu svi župni uredi, kakav god naslov imali (opatski, nadžupni, nadpopski, plebanski, kapelanski i t. d.);

U civilnom pogledu:

Sve civilne, vojničke, školske i autonomne vlasti bilo državne, bilo pokrajinske ili općinske.

Kada se piše Ordinarijatu ili Pro-ili Vikarijatu, obični je naslov toli na čelu spisa unutra koli na nalegjici: *»Presvijetli i Prepoštovani Ordinarijat«;* (Pro)Vikarijatu i Dekanatu je *»Prečasni* ili *Prepoštovani (Pro)Vikarijat* ili *Dekanat«,* — a svim ostalim župnim uredima: *»Mnogo poštovani* ili *Velečasni (nad)župni ured«* i t. d.

Ako župnik hoće da i civilnim vlastima naznači naslov, što nije potrebito, kako je bilo gori opaženo, Ministarstvu pripada naslov *»uzvišeno«,* Namjesništvu *»visoko«* a svim ostalim vlastima *»slavno«* ili *»ugledno«.* Kada je spis (podnesak) upravljen izrično na osobu dijec. biskupa, na koncu se pisma dodava *»pokorni sluga«* ili šta slična i tako se postupa u opće sa pridržanim spisima (riservati) a ne sa običnim, koji se u opće podastiru Ordinarijatu. Kada župnik odgovara starijoj vlasti, ne smije kazati da riješava ili da dostavlja radi znanja ili radi daljnjega uredovanja, nego da izvješćuje ili podastire. Kada se piše starijoj vlasti, treba izvjestiti ne samo u spisu, nego još na nalegjici naznačiti ko šalje, komu šalje, broj i nadnevak spisa, te kratki sadržaj izvješća. Ako podnesci sastoje od više araka, valja ove prikladno sašiti a okrajke konca uredovnim pečatom pričvrstiti. Ne smije se odviše sitno pisati ili cijelu stranu od vrha do dna ispuniti, jer okrajci valja da ostanu prazni. Kada se pako piše usporegjenim uredima, ne treba nikakve pisanije na nalegjici, nego se samo u spisu naznači broj zapisnika i nadnevak, i to na vrhu, a na dnu ured, komu se šalje; nije li se sve moglo napisati na prvoj stranici, ipak se adresa (ime) ureda, komu se šalje, napiše na dnu *prve* stranice, i u tom slučaju treba uzeti cio list a ne polovicu. Za izvještaje ili za spise, koji se u opće šalju periodično, naime u odregjeno doba po propisanim skrižaljkama (obrascima), imaju se rabiti tiskanice.

6. Pošto su župni uredi priznati od države javnim uredima, za to su im svi ostali uredi dužni upravljati spise u zatvorenim obvojima a nikako otvoreno, da privatne osobe ne saznaju, što je unutra napisano.

U službenim su stvarima dušobrižnici dužni samo pismeno obavijestiti državne vlasti, a mogu se pozvati da se osobno prikažu samo onda, kada pismena obavijest od njih dana ne bi bila dostatna. (Otpis Min. Un. Posal. 31. maja 1869., br. 5536.)

Župni uredi, kada opće sa svojim starijim ili usporegjenim crkovnim vlastima ili sa državnim civilnim i vojničkim uredima, oprošteni su od poštarine, jedino treba na obvojima napisati »*službeno*« ili »*uredovno*« ili »*zvanično*« ili »*ex officio*«. (Zakon 2. oktobra 1865. Br. 8. Čl. II. i Dvorska odluka 26. juna 1821. br. 18110-2273.) Nasuprot uredovno dopisivanje župnika sa općinam nije oprošteno od poštarine, a pošto je dopisivanje izmegju općina oprošteno, župnici mogu preko svoje općine poslati uredovne spise drugoj općini. (Min. Odl. 9. marta 1877., br. 6382. i Min. Odl. 26. marta 1877. br. 3681.)

Kada se šalje pismo izvan mjesta, preda se na poštu radi uredovne očevidnosti uz osobiti dnevnik uručaba (dostavnicu), u kojemu se zabilježi pod redni broj, komu se i kamo šalje, kao takogjer broj i nadnevak spisa, a poštanski činovnik potvrdi primitak spisa svojim potpisom i poštanskim pečatom. Istim se dnevnikom (dostavnicom) u velikim župama po gradovima dostavlja po slugama župnog ureda ili crkve dotičnim uredima ili privatnim osobama u mjestu, kojim je upravljen spis župnog ureda, te ovi potpišu na dnevniku (dostavnici), da su i kada su primili spis (vidi prilog B.) Hoće li se uredovno preporučiti pismo, treba platiti samu pristojbinu preporuke — 25 para. (Min. Odl. 29. decembra 1865., br. 18698). Sa vlastima tugjih država župni uredi ne smiju službeno neposredno općiti, nego preko starijih vlasti, takogjer *redovito* sa Ordinarijatom preko Dekanata, a sa Ministarstvom i Namjesništvom preko Ordinarijata.

Prilog B.

Dnevnik uručaba ili dostavnica
spisâ i pozovnicâ župnog Ureda u N.

Broj spisa	Vrst spisa i njegov nadnevak	Ured ili osoba kojemu ili kojoj je spis upravljen	Nadnevak primitka	Potpis primaoca
Ovdje se napiše broj uredovnog zapisnika, pod kojim je spis zapisan n. pr. br. 17.	Zabilježi se vrst spisa (izvješće, dopis, poziv itd.), dan, mjesec i godina, što se na onom spisu nalazi n. pr. izvješće ili dopis 14/4. 1903.	Ovdje se zabilježi ured ili osoba, kojemu ili kojoj je upravljen spis n. pr. Župni ured u N. ili C. K. Poglavarstvo u N. ili Gospodin N. N. u mjestu.	Ured ili osoba, kojemu ili kojoj je spis upravljen, treba da ovdje naznači dan, mjesec i godinu, kada ga je primio, a poštanski činovnik ovdje samo stavi poštanski pečat.	Ovdje se primalac (dotično poštanski činovnik) potpiše ili učini križ a ispod toga se potpiše onaj, koji mu je spis uručio.

Dodatak *A*. Naputak o poštanskim i brzojavnim pristojbinam.

I. Pošta.

Listovnom poštom možemo slati: a) pisma i spise, kojima se ne smije naznačiti vrijednost; b) dopisnice; c) tiskanice, t. j. knjige, cijenike; objave i slične štampane stvari i to ili pod omotom (Kreuzband — fascetta) ili u otvorenim obvojima (kuvertama); d) uzorke (campioni) svakovrsne robe; e) žive pčele u drvenim kutijama kao uzorak robe; f) vrijednosti u preporučenim listovima uz pouzeće (Nachname — rivalsa); g) poštanske naloge.

Za listove, koji se šalju u isto mjesto, plaća se: 6 para za težinu do 20 grama, 12 para do 250 grama, 18 para do 500 grama; za listove izvan poštanskog okoliša: 10 para do 20 grama, 20 para do 250 grama, 30 para do 500 grama; za neplaćene listove mora primalac platiti: u mjestu 6 para, izvan mjesta (dotično poštanskog uredovnog okoliša) 10 para *više*. Izvan Cislajtanije ne mogu se slati listovi teži od 250 grama. Za Translajtaniju i Bosnu plaća se za listove koliko i kod nas. Za Njemačku, Srbiju i Crnu goru plaća se za listove do 15 grama 10 para; za sve os-

tale zemlje 25 para, za *preporuku* listova plaća se 25 para, a u mjestu (poštarskom uredovnom okolišu) 10 para.

Za dopisnice plaća se za cijelu našu monarhiju 5 para; tako isto za Srbiju, Crnu goru i Njemačku. Za ostale zemlje 10 para. Dopisnice dvostruke, za koje je odgovor odmah plaćen, stoje 10 para, odnosno 20 para.

Za tiskanice t. j. objave, cijenike i t. d., koje teže do 50 grama, plaćaju se 3 pare, do 100 grama 5 para, do 250 grama 10 para, do 500 grama 20 para, do 1000 grama (1 kg.) 30 para. Pošiljke ove vrsti ne smiju biti zapečaćene ili zatvorene, nego u nakrst slijepljene ili u otvorenom obvoju smještene. Posjetnice do 5 riječi čestitanja smatraju se kako tiskanice i plaćaju se 3 pare.

Za uzorke ili tako zvanu oglednu robu (Muster ohne Werth — campioni senza valore) plaća se 4 pare do 50 grama (samo u Cislajtaniji), 10 para do 250 grama, 20 para do 350 grama. Uzorci se ne smiju zapečatiti ili zatvoriti tako, da se ne može vidjeti, što se šalje. Mogu se slati u otvorenu obvoju, koji se na kraju sapne ili se koncem ili špagom sveže.

Rabe se za to i kutije (škatulice), koje se jednostavno svežu. Ne smije se priložiti pismeno saopćenje.

Papiri od vrijednosti t. j. ugovori, obveznice, srećke i t. d. šalju se najlakše u preporučenom pismu, za koje se plaća prema težini kao i za obične listove, a za preporuku 25 para više. Zelimo li takav papir (obveznicu i t. d.) poslati nekomu n. pr. dužniku, pod uvjetom, da odmah položi novce, onda ga šaljemo *»uz pouzeće«*, radi čega treba ispuniti i priložiti *»pouzedbeni list«*, koji se badava dobiva na pošti.

Poštanski nalozi. Kad nam je neko dužan, pa neće da plati ili bilo iz kojega razloga zateže plaćanjem, napišemo račun i potvrdimo da je plaćen, priložimo tomu tiskanicu *»poštanski nalog«*, koja se dobiva na pošti po 2 pare, pa sve u preporučenu pismu adresiramo na poštanski ured onoga mjesta, u komu se dužnik nalazi. Ako dužnik ne može odmah da plati, pošta ga pričeka sedam dana. Pošta nam tada pošalje novce ili vrati spise.

Ovako se najlakše naplaćuju i mjenice. U jednom pismu možemo poslati 5 mjenica, računâ ili potvrdâ.

Novci se šalju najlakše *poštanskom doznačicom.* Doznačice se dobivaju na pošti za dvije pare. Za iznose do 20 kruna plaća se 10 para, preko 20 do 100 kruna 20 para, preko 100 do 300 kruna 40 para, preko 300 do 600 kruna 60 para, preko 600 do 1000 kruna 1 kruna. Nešto je drukčije za Bosnu i Hercegovinu: do 40 kruna 20 para, do 100 kr. 30 para, do 300 kr. 60 para, do 600 kr. 90 para, do 1000 kr. 1·50 para. Za novce, koji se šalju izvan naše monarhije, plaća se 20 para od svakih 20 kruna. U Srbiju, Crnu goru i Rusiju ne idu doznačice. Za novce u listovima, koji ne smiju biti teži od 250 grama, plaća se za bliža mjesta (do 75 kilometara) 24 pare, za dalja 48 para.

Paketi. Za pakete do 5 kilograma u obližnja mjesta (75 kilom.) plaća se 30 para, u dalja 60 para. Jesu li paketi teži od 5 kg. tada se plaća za svaki dalji kilogram prema daljini 6, 12, 24, 36, 48 i 60 para. Šaljemo li dakle više robe poštom u dalja mjesta (preko 150 kilometara), onda je najbolje, da načinimo više paketa po 5 kilograma, jer se tako najmanje plaća.

S jednim *tovarnim listom (popratnicom)* mogu se tri paketa poslati; ako se šalju *pouzećem* (rivalsa), onda samo jedan. Pristojbe navedene za pakete vrijede za cijelu našu monarhiju i za Njemačku. Naznačimo li vrijednost robe, koju šaljemo u paketima, tada se plaća posebna pristojba, i to: za vrijednost do 100 kr. plaća se 6 para, do 600 kr. 12 para, za svakih daljih 300 kr. po 6 para. Ako se paketi ne plate odmah, plaća primatelj za pakete do 5 kilog. težine 12 para više. Za Bosnu se plaća za pakete do 500 gr. 60 para, za pakete do 5 kilog. 1 kr.

Reklamacije. Ako se želimo uvjeriti, da li je neko primio pismo, koje smo preporučili, novce ili paket, to ćemo potražiti (reklamirati) na pošti. Za takovu se reklamaciju plaća 25 para. Izostane li nam broj novinâ, reklamirat ćemo otvorenim pismom ili komadićem papira u obliku dopisnice, a za to se ne plaća ništa, samo treba napisati nad adresom dotičnih novina riječi »*Reklamacija novina*«.

II. *Brzojav.*

Ono, što želimo nekomu žicom javiti ili ga pitati, napiše se na čist papir u kom god jeziku, ali ipak latinskim slovima. Za jednostavnu brzojavku do 10 riječi plaća se 60 para na sve krajeve Austro-Ugarske monarhije, Bosnu i Hercegovinu, Lichtenstein i Njemačku. Za brzojavke preko 10 riječi plaća se 6 para od svake riječi; ko želi potvrdu da je predao brzojavku, plaća za nju 10 para. Kad od nekoga tražimo brzojavom odgovor, moramo za nj platiti pristojbu odmah kod onoga brzojavnoga ureda, gdje predajemo brzojav, samo treba napisati na brzojavci slova R. P. Odgovor do 10 riječi stoji 60 para, a platiti se može najviše za 30 riječi. Ko želi da mu se brzojavka *žurno* opremi, ima napisati slovo D. a plaća trostruku pristojbu; ko hoće da ima siguran brz odgovor, napiše slova R. P. D. i plati trostruku pristojbu.

Novce brzojavno možemo slati u ona mjesta, gdje se nalazi državni brzojavni ured. Mogu se poslati svote do 1000 kruna. Za pošiljanje novaca ispiše se naročita doznačica, koja se besplatno dobiva na pošti. Na toj se doznačici napiše, komu se novci šalju i t. d. Želimo li osobi ili stranci, kojoj novce šaljemo, nešto poručiti ili ju pitati, ne smijemo to napisati na doznačici, nego napose ili pako usmeno kazati onomu činovniku, komu novce predajemo. Za novčane brzojavke plaća se: a) obična pristojba, kao da šaljemo novce poštanskom doznačicom; b) brzojavna pristojba kao za obične brzojavke, t. j. do 10 riječi 60 para, a za svaku dalju 6 para; c) pristojba od 30 para, ako na brzojavci stoji »*poste restante*« t. j. da će se novci dići na pošti.

Brzojavno se mogu slati novci samo u ono doba dana, kada je pošta otvorena, jer samo pošta prima novce i za brzojavnu opremu.

Pristojbe za brzojavke koje se opremaju *u inozemstvo*.

Pristojba 60 para za svaku brzojavku i suviše za svaku riječ:

Algir	para	26	*Norveška*	para	32
Belgija	»	21	*Portugalska*	»	33
Bugarska	»	16	*Rumunjska*	»	9
Danska	»	21	*Ruska*	»	24
Engleška	»	26	*Srbija*	»	9
Francuska	»	16	*Švedska*	para	24
Gibraltar	para	33	*Švajcaska*	»	6 i 9
Grčka	»	26, 41, 44	*Španjolska*	»	28
Italija	»	8 i 16	*Turska*	»	28 i 38

Op. Gdje su naznačene dvije pristojbe, kao n. pr. za Italiju, to se razumije, da se manja pristojba plaća za mjesta na granici jedne i druge države, inače, je li mjesto podalje ili preko mora, plaća se veća naznačena pristojba.

Odio III.

Župne matice.

1. Concil. Trident., Sessio 24. de reform. matr. c. 1. 2.; Rituale Rom.; Aichner §. 123. N. 4. i §. 190; Zakonik gragjanski Austr. §. 80-82.; Carske Povelje 20. februara 1784. i 20. aprila 1815.; Dvorske odluke 16. oktobra 1787. i 13. januara 1814.; Obznana Dalmatinskog Namjesništva 20. avgusta 1816., Br. 13259.; Vrhovno Upravno Sudište 16. januara 1878. br. 51. i 15. februara 1900. br. 1047. i Kasacijonalno Sudište 26. marta 1903. br. 650.

a) Gornje navedene naredbe, a navlastito spomenuta namjesništvena obznana, potanko odregjuju, kako da se vlada župnik glede uredovnih matica (župnih upisnika). A to su: matice rogjenih (krštenih), vjenčanih i umrlih kano glavnije, a zatim popis krizmanih, stanje duša, koje sadrži obitelji župe, knjiga ženitbenih proglašenja i t. d.

Pošto se ove knjige imaju vazda uzdržati te su toliko za društvo potrebite, imaju biti tvrdo vezane i nesmiju imati preko pedeset (50) listova. Hartija neka im bude čvrsta, pismo jasno i razgovjetno crnim mastilom; je li se slučajno kakva pogrješka podkrala bilo u nadnevcima, bilo u drugim oznakama, nek župnik ne mrči a još manje nek ne struže, nego neka na prosto ozgor i ozdol podcrta pogriješenu riječ, te kod nje neka napiše ispravak. Nadnevke treba najprije upisati brojevima a zatim u zaporkama slovima, i u opće nek se tačno vrše odluke toli crkovnih koli državnih vlasti u vogjenju tih knjiga i zato je bolje, da dušobrižnik odmah, netom obazna, upiše pojedine slučaje rogjenja, vjenčanja ili smrti, kako su se slučili, radi reda, da ne bi slučajno zaboravio i po tomu propustio zabilježiti, te tim nanio župljanima štete a sebi neprilikâ. Redovito neka župnik osobno u matice piše, a ako je zapriječen ili preopterećen, neka ne pusti tu radnju *isključivo* svojim pomoćnicima, nego neka pomnjivo pregleda svaki pojedini slučaj i potpiše se, jer tako odregjuju

državni zakoni o maticama, a ove knjige kao takogjer i izvatci iz njih vrijede kao javne isprave.

b) U slučaju da je župnik propustio zabilježiti u matice bilo rogjenje, bilo vjenčanje ili smrt, koja su se zbila u župi, te da se sjeti preko godine, dužan ih je uvrstiti odmah u popis iste godine, i to pod rednim brojem, koji slijedi za zadnjim uvrštenim slučajem, a ne pod brojem, koji bi odgovarao vremenu, kada se je slučaj (rogjenje, vjenčanje ili smrt) dogodio; dosjeti li se poslije svršetka godine ili poslije više godina, da nije bilo zabilježeno kakvo rogjenje, vjenčanje ili smrt, ili ako se je izgubila ili izgorjela kakva stranica matičnih knjiga, dužan je sve podatke o dotičnim slučajevima iz drugih župnih matica ili iz uredovnih svjedočaba ispuštenih iz ovih knjiga sakupiti a do potrebe i sastaviti zapisnik, na kojem roditelji, kumovi, primalja, vjerenici, svjedoci vjenčanja ili baštinici umrlog ili druge vjerodostojne osobe izjave, što im je poznato, te ovaj zapisnik sa svojim izvješćem podastrijeti Ordinarijatu, koji će u dogovoru sa Namjesništvom dati župniku dalje naputke u stvari. (Dvorska Odluka 5. aprila 1844. br. 799 i 25. jula 1811. br. 10716.; Seidl, Matrikelnführung str. 7.)

c) Ako župnik obazna, da su podatci uvršteni u župne matice netačni ili da nijesu imena u redu upisana, dužan je uredovno (ex off.) popraviti iste; posebnim će se naime izvješćem obratiti Ordinarijatu, a ovaj Namjesništvu. Ovom će izvješću priložiti tačan matičin izvadak o pogrješno uvrštenom slučaju i svjedočbe potrebite za dotične popravke. Namjesništvo će uoblastiti župnika preko Ordinarijata, da popravi odnosne pogrješke. (Min. un. posal. 27. novembra 1859., br. 10901.; Seidl str. 22. i 23.)

d) Svi oni koji hoće da im bude uvršteno u župne matice ne samo ime i prezime, dali još plemstvo ili ostali osobiti naslovi, što župniku nijesu poznati, treba da ispravom dokažu svoje plemstvo ili druge slučajne naslove, a sumnja li još župnik o toj ispravi, može zatražiti da mu bude uredovno potvrgjeno, jesu li pravovaljane te isprave i odgovaraju li istini zahtjevi stranke u ovom poslu. (Dvor. presidijalna odluka 21. maja 1833. i vladina okružnica 19. novembra 1827.; Seidl. str. 9. i 10.)

e) Svaka promjena imena ili prezimena ili postignuće plemstva, što se je zbilo tekom vremena a ne prigodom upisivanja u matice, te stranka želi kašnje da to bude uvršteno u matice, ima se

ova obratiti političkoj pokrajinskoj vlasti za dotičnu dozvolu; jedino za nekršćane, koji se pokrste, osim imena što su poprimili na krštenju i što ga se zabilježi u maticu bez ikakva uoblaštenja, ima se takogjer naznačiti ime, što su prije nosili kao nekršćani, neka se zna da je to ista osoba i nek se tako kašnje moć bude lašnje dokazati istovjetnost osobe. (Ministarstvo un. posal. 28. avgusta 1859. br. 18120. i Min. bog. i nast. 14. septembra 1859. br. 13353. i Min. odl. 21. oktobra 1876. br. 14601.; Seidl Matrikelnführung str. 27. i 28.; Vrh. upr. Sud. 19. septembra 1900. br. 6396.)

2. Slučajeve rogjenih, vjenčanih i mrtvih treba uvijek unijeti u crkovne i gradjanske matice pod rednim brojem.

Matice se crkovne pišu latinski po osobitim obrascima — vidi doli navedene priloge, — a matice se gragjanske pišu u Dalmaciji obično hrvatski. Ove se potonje prije porabe imaju prikazati političkoj kotarskoj vlasti, da ih uredovno zapečati, a listovi imaju biti brojevima označeni. (Namj. Okr. 14. jula 1825. br. 12062.)

Trošak za nabavu ovih knjiga ne pripada uredovnom paušalu te župnik nije dužan da ih tim paušalom kupi. U nas obično ovaj trošak uzdrže crkovinarstva, i ako ne bi imala nego samo za crkovne matice, a za gragjanske bi se imale brinuti općine skupa s vladom. (Namj. Obznana 20. avgusta 1816. br. 13259.; Nallini, IX. str. 187.)

3. Svaka promjena ili dodatak, koje političke ili sudbene vlasti nagju shodnim uslijed poprimljenih izvida, da se obave u župnim maticam, treba da se priopće c. k. Namjesništvu, a ovo putem Ordinarijata uoblasti župnika za dotičnu promjenu. (Ministr. un. posal. 27. novembra 1859. br. 10901., Namj. Odluka 12. decembra 1859. br. 23321. i Vrh. upr. Sudište 17. februara 1886. br. 3461.) Ova se odredba ipak praktično ne vrši u jedinom slučaju, kad je kogod uslijed duge otsutnosti na zahtjev jedne stranke proglašen od sudbenih vlasti (okružnih sudova) mrtvim; u tom slučaju okružno Sudište obično putem kotarskog Suda obavijesti o tom voditelja matica (župnika), koji na temelju ove odluke zabilježi u knjigu mrtvih bez rednog broja što mu je bilo priopćeno. (Vidi slovo *C* Matice Umrlih, Prilog *A;* gori br. 1. slovo *e* i doli br. 9. Žup. matice).

4. Dušobrižnici su kao voditelji matica smatrani državnim činovnicima i podvrženi političkoj vlasti, te se ne smiju smatrati

u uredovnom općenju kano stranke, i dužni su primati spise od autonomnih i državnih ureda u jeziku, koji nije njihov uredovni. (Odluka Carevinskog Sudišta 16. januara 1901. br. 483. ex 1900).

Politička vlast ima pravo da nadzire i pregleda vogjenje gragjanskih matica, na temelju dvorske Odluke 20. februara 1784., kako je osudilo Vrh. upr. Sudište odlukom 7. novembra 1889. br. 3614., te može pozvati na odgovornost dotičnog župnika, koji bi zanemario ili prekršio odredbu državnih zakona u ovom pitanju. Ministar un. posal. ili Namjesnik mogu osobno ili po svom zastupniku kotarskom Poglavaru ili po osobitom odaslaniku pregledati u svako doba matice, a nijesu dužni o tom obavijestiti voditelja matica, osim u zadnji čas, da ne bi slučajno župnik bio otsutan.

U praksi politička vlast pripušta taj nadzor crkovnim vlastima, naime dijecezanskomu biskupu, koji ih prigodom pastirskog pohoda pregleda, a svake godine barem jedan put obavljaju taj nadzor biskupski odaslanici t. j. dekani. (Carska Povelja 20. februara 1784. §. 8. i Min. un. posal. 30. avgusta 1868. D. Z. L. br. 123.)

5. Jedino voditelji matica (pod ovim imenom razumijevaju se župnici, župni upravitelji, izloženi kapelani i u opće svi svećenici, koji neodvisno vrše svoju službu i imaju svoj ured, ili koji zamjenjuju otsutnog neodvisnog dušobrižnika) imaju pravo da ispušte uredovnu svjedočbu, i nije dosta da spomenute svjedočbe budu snabdjevene župnim uredovnim pečatom nego još i potpisane od onoga, koji ih je izdao, inače nemaju nikakve juridične vrijednosti. (Vrh. upr. Sudište 3. januara 1893.)

Je li jedna osoba upisana u matice raznih župa bilo glede rogjenja, bilo glede vjenčanja ili smrti, *redovito* onaj župnik ima pravo da ispusti svjedočbu, u čigovim je maticam uvršteno pod rednim brojem bilo rogjenje, bilo vjenčanje ili smrt one osobe, a ne župnik, koji je upisao bez rednog broja uslijed priopćenja. Svako rogjenje ili vjenčanje ili smrt ima se samo jedan put upisati pod rednim brojem i to glede rogjenja u maticu župnu, u čijoj se je župi osoba rodila, a ne u maticu župe, gdje je bila krštena; glede smrti u maticu župe, gdje je umrla, a ne u maticu župe, gdje je bila ukopana; glede vjenčanja u maticu župe, gdje se je vjenčanje obavilo, i ako toj župi ne pripadaju zaručnici, nego ih je drugi svećenik *per delegationem* vjenčao; dočim župnik, gdje je

slijedilo krštenje ili ukop, i onaj od koga je data delegacija za vjenčanje, ima napuniti sve stupce u matici, kao da se je dotična osoba rodila ili umrla ili vjenčala u župi, jedino ne smije to uvrstiti pod redni broj, a u »opaskama« zabilježi samo nadnevak i broj spisa onoga ureda, koji je priopćio bilo rogjenje, bilo vjenčanje ili smrt. Ovaj je potonji ured dužan kroz osam dana to javiti odnosnom župnom uredu radi zabilježenja u matice.

Neki župnici u ovim slučajevima napišu samo u »opaskama« čin na temelju primljenog spisa, dali bolje je radi tačnosti napuniti sve stupce bez rednog broja a u »opaskama« naznačiti samo ime odnosnog ureda, nadnevak i broj spisa, kojim je priopćio rogjenje ili vjenčanje ili smrt.

(Minist. Odluka 1. jula 1868. §. 23. D. Z. L. br. 80.; Min. un. posal. 14. oktobra 1882. br. 10531., 6. avgusta 1882. br. 16258. ex 1881., 10. avgusta 1886. br. 7191. ex 1884. i 9. novembra 1853. br. 5017. — Namjesn. Odluke 22. septembra 1882. br. 12904., 29. oktobra 1882. br. 14698. i 28. avgusta 1886. br. 16026.)

6. Svjedoci, kumovi i vjerenici, koji znaju pisati, imaju se potpisati u odnosnim župnim maticama, a ako je njihov potpis nečitljiv, župnik ispod njega napiše jasno i razgovjetno ime i prezime i ozgora nadodaje riječ »čitaj«. Ovako se postupa kad god se ne može kakvo ime pročitati. (Okružnica namjesništvena 19. avgusta 1835. br. 13237.)

7. Pošto su u Dalmaciji priznati kano zemaljski samo hrvatski i talijanski jezici, župnici, u svojstvu voditelja matica, dužni su samo u jednom od ovih dvaju jezikâ ispuštati svjedočbe, i to na izričiti zahtjev stranke. Ovo vrijedì za same svjedočbe, što se daju strankama na njihov zahtjev, kano n. pr. svjedočbe rogjenja, vjenčanja, smrti, siromaštva i dobra ponašanja, a nikako za svjedočbe, što su za stranke, ali se dostavljaju kakvu uredu n. pr. svjedočbe izvršenih proglašenja, svjedočbe slobode i t. d. niti za svjedočbe, koje se daju na zahtjev kakve javne vlasti za uredovnu porabu, niti u unutrnjem dopisivanju župnog ureda, niti u dopisivanju sa kojimgod uredom državnim, pokrajinskim i općinskim bilo u pokrajini (Dalmaciji), bilo izvan nje. U svemu ovomu dopisivanju župnik je slobodan, da se služi svojim uredovnim jezikom (hrvatskim), pa makar vlast, s kojom se župnik dopisuje, ne razumjela uredovni jezik župnika; kao takogjer

dužan je primati spise od javnih ureda i od stranaka u jeziku, koji nije njegov uredovni, dali je zemaljski (talijanski), a za spise u drugom jeziku može tražiti osim matice prevod bilo latinski bilo u zemaljskim jezicima; takav spis ili svjedočbu pošalje na Ordinarijat, a ovaj ga dostavi Namjesništvu za odnosni prevod, koji župnik primi obično natrag putem Ordinarijata, a kadgod neposredno od Namjesništva, ili preko kotarske političke Vlasti. Inostranim podanicima i strankama, koje zahtijevaju svjedočbu u jeziku, koji nije zemaljski (dakle niti hrvatski niti talijanski), župnik može, al nije dužan, ispustiti u jeziku što ga stranka želi, a može je ispustit samo latinski ili u svom uredovnom jeziku, ali u ovom slučaju treba da nadoda prevod ili latinski ili u jeziku što stranka zahtijeva. Prevod treba da bude ovjerovljen od političke kotarske Vlasti, (osim svjedočaba ispuštenih za talijanske podanike, za koje ovjerovljenje slijedi sa strane Ordinarijata (Upr. Sudište 16. januara 1878 br. 51 za talijanske podanike). — (Min. Odluke 26. septembra 1873 br. 15548 i 9. juna 1873, D. Z. L. br. 110 i Namjes. Okružnica 9. oktobra 1873 br. 12103; Nallini II.) ili može isti dušobrižnik u obim jezicima ispustiti svjedočbu; s desne strane napiše je u svom uredovnom jeziku, a s lijeve u jeziku što stranka zahtijeva, pa na dnu po srijedi stavi uredovni pečat i potpiše se.

8. Pošto su u našem jeziku nastale promjene u načinu pisanja, Ministarstvo unutrnjih posala dekretom 10 maja 1883 br. 1524 odredilo je, da uvrstba u matične knjige glede načina pisanja ima slijediti onako, kako stranke zahtijevaju, a izvadci onako kako je zabilježeno u istim knjigama. Nu, kada bi jedna stranka htjela da upisba bude drukčija nego se je dosle običavalo pisati, onda će župnik uzeti na zapisnik opskrbljen biljegovkom od jedne (1) krune tu želju i čuvat će taj zapisnik u uredu, zabilježivši u matice u »opaske« želju stranke, nadnevak i broj zapisnika.

9. Ako je stranka dozvolom starije državne vlasti promijenula svoje ime i prezime, te zatraži da se i u župne matice ta promjena zabilježi, župnik nemože sam po sebi tu promjenu obaviti, dali treba da bude uoblašten od nadležne vlasti, a to je jedino Ministarstvo unutrnjih posala, koje preko Namjesništva uoblasti dušobrižnika. (Vrh. upr. Sudište 19 septembra 1900 br. 6396. — Vidi gori br. 1 slovo *e*, takogjer gori br. *3* Žup. matice).

10. Kada su stranke pozvane od župnika, da se ili osobno prikažu u župni ured ili da pismeno dadu potrebite podatke i razjašnjenja za kakvu upisbu u župne matice bilo rogjenja, bilo vjenčanja ili smrti, o kojim je župnik dužan imati odnosne podatke, a spomenute stranke neće da ih dadu, župnik se ima obratiti političkoj kotarskoj Vlasti, da ova na temelju carske Odluke 20 aprila 1854 D. Z. L. br. 96 usiluje stranke, da dadu ta razjašnjenja župniku usmeno ili pismeno, ili da ih primi na zapisnik, pak da priopći župniku, ili napokon da isposluje od Namjesništva kašnju uvrstbu ovih podataka u župne matice. (Odluka Min. un. posala 7 avgusta 1880. br. 9842).

A. Matice rogjenih.

1.) Teoretični dio.

1. Počamši od 1. januara pa do konca godine sve stupce treba popuniti rednim brojem. Oni koji su se rodili dneva 31 decembra ili prije, a bili kršteni susljedne godine, imaju se uvrstiti u popis prijašnje godine, naime godine kada se rodiše. Osobito valja paziti na stupce (ne)zakonit(a). (Vidi doli brojeve 2-15).

2. Djeca rogjena iz zakonita braka smatraju se u opće zakonitom, i kao takova imaju se uvrstiti u dotični stupac »zakonit«; jedino djeca rogjena prije svršetka šestoga mjeseca poslije vjenčanja, kao takogjer ona rogjena poslije desetog mjeseca iza smrti muža ili iza konačnog sudbenog razriješenja ženitbene sveze, smatraju se nezakonitom, te u prvom slučaju ima suprug izjaviti barem pred jednim svjedokom i pred župnikom, koji tada služi kao svjedok, da je on otac dotičnog djeteta, i ova se izjava zabilježi u stupac »opaske« te se dijete uvrsti kao zakonito. (Gragj. Zak. Aust. § 138, 163 i 164, Obznana namjesništvena 20 avgusta 1816 § 5 slovo *d)*. — Vidi Prilog A br. 1. i doli br. 9. Matice rogjenih).

3. Dijete rogjeno dok opstoji zakoniti brak, koji nije bio razriješen sudbenom rastavom, ima se smatrati zakonitim, i župnik ga ima upisati u matice rogjenih kano zakonito, premda je muž od više godina otsutan, pak i u slučaju da bi se majka i dotični suložnik zakleli, da zakoniti muž, koji je otsutan, nije otac, dokle god župnik ne primi sudbenu odluku od Namjesniš-

tva preko Ordinarijata, da popravi upisbu u maticam; a kada se na svoje vrijeme zakoniti muž javi župniku, ovaj ga ima upozoriti na § 158 i 159 Gr. Zak., da se prikaže Sudu, da tu dokaže nemogućnost, da je on otac djeteta, da tako Sud izabere štitnika nezakonitom djetetu, i dade odnosnu osudu, a dotle se u župnim maticam ne smije ništa promijenuti sa strane župnika. (Vrh. upr. Sudište 31 maja 1864 br. 3916 i Ministarstvo unutrnjih posala 14 septembra 1872 br. 13343). Izuzimlje se, da je otac osugjen u tamnici (Vrh. Sud. 30. septembra 1886. br. 8983. Sammlung Glaser 11191) ili zatvoren u ludnici. (Isto Sudište 22. novembra 1889. br. 12251. i Seidl, Matrikelnführung str. 54).

4. Djeca pako rogjena od neudate, imaju se zabilježiti kano nezakonita a u stupcu »otac« upiše se riječ »nepoznat« i ne smije se upisati kano otac osoba označena takovom od same matere. (Vidi Prilog *A* br. 2.)

5. a) Ako se pako osoba označena od majke, pa bila i oženjena ili druga, (dali u ovom slučaju hoće se privola dotične majke),bilo prigodom rogjenja, bilo kašnje prikaže župniku i zahtijeva, da se uvrsti kano otac, i to pred dvama svjedocima, od kojih jedan može biti isti župnik, ovaj u stupcu »otac« napiše dotičnu osobu kano oca, a kada se kašnje ova dvojica vjenčaju, tada župnik sam bez ikakva uoblaštenja napiše u »opaskama« da je ovo dijete bilo pozakonjeno uslijed vjenčanja roditeljâ, kako ističe iz matice vjenčanih, svezak.... godina.... br..... (Vidi Prilog *A* br. 3.). — (Gr. Zak. §. 164., Kancelarija Dvorska 21. oktobra 1813. br. 16350., ista 27. juna 1835. br. 16406., Ministr. un. posal. 12. septembra 1868. br. 3649. i namj. Odluka 12. oktobra 1868. br. 12681.)

U svjedočbi rogjenja toga djeteta, premda je ono naznačeno u maticam nezakonitim, župnik neka samo napiše nadnevak rogjenja a nek propusti naznačiti, je li dijete zakonito ili ne. (Dvorska Odluka 18. jula 1834. br. 1820. i vladina Odluka 27. septembra 1834. br. 4647-2526.)

b) Prigodom vjenčanja na času smrti može otac pozakoniti svoju nezakonitu djecu, koja nijesu upisana u maticu na njegovo ime; sastavi se zapisnik (biljegom 1 kr.), izjavu očevu potpišu dva prisutna svjedoka, župnik i roditelji, pa župnik pošalje kašnje ovaj zapisnik i svjedočbu vjenčanja Ordinarijatu, da ovaj isposluje uoblaštenje Namjesništva za uvrštenje u matice. (Dvorska Odluka

26. marta 1847. br. 8104 i Min. odluka 15. jula 1850. br. 20174. — Seidl-Matrikelnführung str. 616.).

c) Djeca nezakonita mogu nositi prezime očevo *jedino dozvolom polit. pokraj. Vlasti,* i to na temelju izjave dotičnog oca, koji ih priznaje svojom djecom, bilo da je ovu izjavu dao prigodom krštenja u matice rogjenih, bilo kašnje, a u ovom se slučaju traži i privola štitnika. Stranke se imaju molbom (biljeg 1 kr.) obratiti Namjesništvu za ovu svrhu; inače uvijek, bez ove privole Namjesništva, nose prezime majke, premda je zabilježena u maticam izjava dotičnog oca, koji ih je priznao svojom djecom. (Dvorska Odluka 5. juna 1826. br. 16255., Seidl str. 28. i 52.).

6. a). Ako roditelji hoće da pozakone svoju djecu rogjenu prije vjenčanja, a ne mogu se osobno prikazati župniku, dužni su se obratiti pismenom molbom Namjesništvu. Ovoj se molbi ima priložiti krštenica (svjedočba rogjenja) djeteta i svjedočba vjenčanja roditelja, ili se ovi mogu osobno prijaviti kotarskom Poglavarstvu, da budu primljeni na zapisnik, i priložiti gori spomenute svjedočbe. Poglavarstvo pako dostavlja spise Namjesništvu, a ovo uoblašćuje župnika za dotičnu upisbu i pozakonjenje u župnim maticama. Ovo se razumije u slučaju, da otac nije do tada još izjavio, da je on otac djeteta, dali stoprv poslije vjenčanja u molbi to izjavlja. Ako se pako mogu roditelji osobno prikazati župniku, ovaj obavlja tu upisbu bez ikakva uoblaštenja, osim izjave očeve pred dvama svjedocima i prikazanja svjedočbe vjenčanja, u slučaju da je vjenčanje bilo obavljeno u drugoj župi. (Ministr. un. posal. 7. novembra 1884. br. 12350. i Namjes. Odluka 27. novembra 1884. br. 22802). Uslijed odluke Min. un. posal. 5. decembra 1904. br. 53208. gori rečeni roditelji mogu se prijaviti lično župnom uredu gdje su nastanjeni i pred dvama svjedocima, priloživši odnosne gorispomenute svjedočbe, prime se na zapisnik, što im vrijedi kao da su se Poglavarstvu prijavili; župni ured pako dostavlja zapisnik u prepisu sa odnosnim svjedočbama preko svoga Ordinarijata na Namjesništvo, koje tad uoblašćuje župnika gdje se je dijete rodilo, da ovaj ispravak zabilježi u župne matice.

Ovo sve vrijedi u slučaju, da je strankam teško prijaviti se Poglavarstvu, toga radi neka župnik svjetuje stranke, da se, ako je ikako moguće, obrate ragje c. k. Poglavarstvu, i da tako izbjegnu slučajni poziv političke Vlasti.

Ministarskom Odlukom 25. januara 1897. br. 31989. ex 1896. bio je preinačen gornji Min. Otpis tim, da je dostatna izjava oca, ako se majčina izjava ne može dobiti bez znatnih poteškoća. Župnik ima jednako nastojati, da po mogućnosti dobije izjavu potonje, u svrhu da se kontroluje očina izjava. (Namj. obznana 24. aprila 1897. br. 3225.)

b.) Nezakonita djeca rogjena od druge matere, dok postoji zakoniti brak i dokle je zakonita supruga živa, ne mogu se pozakoniti; a po smrti žene uslijed vjenčanja roditelja mogu biti zakoniti samo za državnu vlast a ne za crkovnu, a tad u opaski nek se zabilježi, da će »uslijed vjenčanja roditelja dijete uživati gragjanska prava zakonitog rogjenja«. (§. 161. Gr. Zak., Dvorska Odluka 27. juna 1835. br. 16406. i Min. Odluka 30. julu 1857. br. 10220.) a neka se ta opaska uvrsti u maticu rogjenih, gdje je naznačeno rogjenje djeteta, u »opaske«.

7. Ako se nagje dijete izloženo te bude župnik pozvan da ga uvrsti u matice, a nezna se čije je niti kada se je rodilo, tada se sastavi zapisnik: potpiše ga župnik, dva svjedoka i osoba, koja je našla dijete, i uvrsti se u matice naznačivši po prilici dobu djeteta, naravno kao nezakonita; ovaj se zapisnik čuva u župnom uredu. (Obznana Namj. 20. avgusta 1816. br. 13529. §. 8).

8. Kada se jedno dijete upiše u Matice kao nezakonito, a majka ne traži, da se upiše ime oca dotičnog djeteta, majka se nema silovati da oda svoje pravo ime, niti istraživati nje ime, nego se upiše ime majke kako ga ona ili drugi javljaju, a pred ovim imenom stavi se riječ »kako se kaže majka« (asserta mater), jer nesretnoj se majci nema javna sramota u maticam potvrditi. (Dvorska Odluka 13. januara 1814.).

9. Djeca rogjena od majke, koja se je rastavila od svoga muža, i to deset mjeseca poslije sudbene rastave, smatraju se zakonitom samo tada, ako se dokaže, da su se kroz vrijeme tegobe suprug i supruga združivali svojevoljno bilo trajno bilo privremeno, premda nijesu to javili sudbenoj vlasti, ili ako se može iznijeti prama suprugu dokaz zahtjevan od §. 163. Gr. Zak. (Vrh. upr. Sudište 18. aprila 1865. br. 3238. — Vidi matice vjenčanih br. 12. Op. 4. i gori br. 2. Mat. rogjenih).

10. a) Ako je župniku nepoznata majka djeteta i ova izjavi, da je vjenčana i po tom da je dijete zakonito, župnik će za-

htjevati **ili** da se otac prikaže osobno, da sobom donese svjedočbu vjenčanja i da dva svjedoka poznata župniku potvrde, da su oni zakonito združeni (vjenčani), **ili**, ako nema te svjedočbe, da barem dva svjedoka potvrde, da poznaju dobro oca i da znadu, da je s tom ženom oženjen, **ili**, ne može li otac doći, da pošalje svjedočbu vjenčanja i da dva svjedoka, koji ga poznaju, potvrde da je s tom ženom vjenčan, i tada stoprv ima župnik uvrstiti dijete kao zakonito. Naravno, izuzima se slučaj da je dijete rogjeno prije dovršenih šest mjeseca sklopljenog braka, u kojem slučaju dotični otac dužan je pred svjedocima izjaviti, da je on otac djeteta, mimo prikazane svjedočbe vjenčanja, kako je bilo gori napomenuto pod br. 2. i doli u prilogu A br. 1. (Dvorska Odluka 21. obtobra 1813.).

b) U slučaju da je prikazana svjedočba vjenčanja župniku i da su svjedoci potvrdili, da su dotične osobe vjenčane, a da se odnosni otac nije prikazao i da je dijete rogjeno prije šest mjeseca ovršenog braka, ima se u »opaskama« zabilježiti, da će odvisiti od izjave dotičnog oca, je li baš taj otac djeteta i je li ovo zakonito, a uz to se napiše u stupcu »otac« ime naznačene osobe a u stupcu »vjenčani« nadnevak vjenčanja. (Dvorska Odluka 21. oktobra 1813.).

c) Ako pako majka izjavi da je udata, ali se ne može niti putem dvaju svjedoka, niti putem svjedočbe vjenčanja (jer ova nije prikazana) dokazati, ko je otac djeteta, župnik u tom slučaju zabilježi jednostavno izjavu majke, a stupce »(ne)zakonit(a), otac, vjenčani« nek ostavi prazne, te neka se obrati političkoj Vlasti, kojoj pripada župa, za dotične obavijesti. Sve su pako političke Vlasti dužne pripomoći i biti pri ruci voditeljima maticâ u istraživanju svih podataka potrebitih rečenim voditeljima i čim što obaznadu, javiti im radi tačnog uregjenja maticâ. (Dvorska Odluka 21. oktobra 1813. — Vidi Prilog H.).

11. Dijete rogjeno od udovice poslije desetog mjeseca muževljeve smrti smatra se nezakonitim i u stupcu »majka« ima se naznačiti obiteljsko prezime majke a ne muževljevo, jer to prezime ima nositi njezino nezakonito dijete, a ne prezime njezina muža.

Dijete, koje se je rodilo izvan braka i bilo je u župnim maticam napisano kano nezakonito a stupac »otac« ostao je prazan, može biti i po smrti majke pozakonjeno, po milosti držav-

nih zakona, ako dotični otac izjavi pred župnikom i pred jednim svjedokom, da je on otac djeteta i da hoće da ga se kao takva upiše u maticu rogjenih, premda majka nije nikad izjavila, ko je otac djeteta. (Uprav. vrh. Sudište 19. juna 1895. br. 3110).

13. Roditelji nezakonite djece rogjene u Austriji, a koji stanuju u inozemstvu, ako hoće pozakoniti svoju djecu, imaju se vladati i dati zahtjevanu izjavu o pozakonjenju u onom obliku i pred onom vlašću države i mjesta u kojem stanuju, kako odregjuju zakoni te države, a ne austrijski zakoni. (Odl. Min. un. posal. 5. decembra 1892. br. 17325).

14. Nijednu promjenu u maticam rogjenih ni popravak nemože župnik učiniti na zahtjev stranke, nego treba da se ta obrati Namjesništvu i da od ovoga budu dane župniku odnosne odredbe. Ovo se razumije o slučajevima, koji gore nijesu spomenuti, a za koje ne opstoje osobiti propisi. (Upr. Sudište 15. februara 1900. br. 1047).

15. Za djecu rogjenu od civilnog braka postupa se tako da se u opaskama zabilježi, da su roditelji sklopili civilno vjenčanje, a stupci »zakonit i nezakonit« ostave se prazni. (Ministar. un. pos. 30. novembra 1898. br. 33242).

16. Župnik je dužan upisati mrtvorogjene toli u matice rogjenih koli u matice umrlih, pod rednim brojem, opaskom da su mrtvorogjeni; stupac »vjerozakon« ostavlja se prazan, a u statističnim tablicam napiše ih samo u popisu rogjenih, u obrascu B. (Min. un. posal. 1. juna 1900. br. 11871. i 31. januara 1901. br. 3550. — Vidi doli prilog A. br. 5.).

17. Je li dijete rogjeno na Austro-Ugarskim trgovačkim ili ratnim brodovima, bio podanik naše ili tugje države, treba da kapetan na brodu sa dvama svjedocima u posebnu zapisniku obistini to rogjenje; ovaj se zapisnik dostavlja preko pomorske Vlade u Trstu Namjesništvu, a ova ga putem Ordinarijata priopći onom župnom uredu za upisivanje, kojemu novorogjenče pripada po domovinskim zakonskim propisima, a za podanike tugje države pomorska Vlada šalje ovaj zapisnik dotičnim vlastima inostrane države. (Seidl, Matrikelnführung str. 588-592.)

Ovako se postupa i glede onih koji umiru na ovim brodovima. (Min. odredba 25 Avgusta 1866 br. 210 § 1-3, 5-8. i §. 4., Namj. Odluka 16 Oktobra 1860 Br. 16957). Po §. 9 gorispomenute min. Odluke zapisnici glede rogjenja ili smrti, koji se

vode na Austro-Ugarskim trgovačkim i ratnim brodovima, vrijede kano javne isprave; takogjer i svjedočbe ispuštene na temelju ovih zapisnika, iz kojih su bile iscrpljene.

18. Svjedočbe rogjenja austrijskih podanika rogjenih izvan zemalja zastupanih na Carevinskom Vijeću, koje se ispuštaju od inozemnih voditelja maticâ, a prikazane su župniku, imaju se, pokle je župnik u maticam uvrstio dotičnu upisbu, povratiti c. k. polit. kotarskoj Vlasti, koja će ih u posebnom svesku po redu godinâ čuvati. (Min. Odluka 12 Avgusta 1898 br. 5303). Ovo je isto odregjeno glede svjedočaba smrti muških osoba rogjenih i umrlih u inozemstvu, a koje nijesu navršile 42 godinu života; dočim svjedočbe vjenčanja i pozakonjenja nezakonite djece ostaju u župnom uredu, kako je bilo odregjeno još odlukom Min. 6 Oktobra 1879 br. 9397 i Namj. Obznanom 25 oktobra 1879., br. 13273 za sve svjedočbe austrijskih podanika, koje dolaze iz inozemstva.

19. Primalja je dužna nastojati, da svako rogjenje djece, gdje ona vrši svoju službu, sa svim potankostima javi župniku kroz 24 sata. (Odluka Min. 25 Marta 1874 br. 3228 i Odl. Dvorska 1813). Župnik je pako dužan naznačiti u matici rogjenih ime i prezime primalje. (Odluka Dvorske Kancelarije 2 jula 1829., br. 63), a u slučaju da mu je primalja osoba nepoznata, može zahtijevati, da mu pokaže svjedočbu, kojom je ovlaštena vršiti tu službu. (Odluka Dvorska 21 Oktobra 1813 br. 49 §. 3).

20. Župnik je dužan svaki put javiti štitničkoj sudbenoj vlasti (kotarskom Sudu) rogjenje i pozakonjenje nezakonite maloljetne djece, obavljeno u župnim maticam. (Odluka Min. un. posal. 7 jula 1897 br. 38648 ex 1895).

21. Politička je Vlast dužna dostaviti župnim uredima primljenu obavijest o pozakonjenju u inozemstvu nezakonite djece rogjene u Austriji, te župnik zabilježi to pozakonjenje u maticu rogjenih pri odnosnom broju župne matice, i čuva napose ovaj spis primljen od političke Vlasti; takogjer u matici rogjenih pri odnosnom broju imaju župnici zabilježiti mjesto i dan smrti onih austrijskih muških podanika ispod 24 godine umrlih u inozemstvu a rogjenih u Austriji, za koje primaju od političke Vlasti svjedočbu smrti. (Min. un. posal. 12 Avgusta 1898 br. 5303).

22. Ako je drugi svećenik a ne župnik krstio, neka se onaj svećenik potpiše u prvom stupcu, gdje je nadnevak rogjenja, a

u slučaju da je to propustio, može župnik napisati njegovo ime i prezime u istomu stupcu, a za tim neka se župnik potpiše po srijedi ostalih stupaca na dnu. Župnik ne smije nikad propustiti, da se potpiše po srijedi za svaki slučaj rogjenja, vjenčanja ili smrti, jer on sam jamči svojim potpisom za istinitost onoga što je u maticama napisano, premda je drugi svećenik ili ovršio čin ili upisao u matice. (Vidi doli Prilog A br. 1.).

23. Glede krštenja djece treba opaziti, da su kršćanski roditelji dužni dati krstiti svoju djecu, i ne mogu ih ostaviti nekrštenu, pa i kad bi oni poslije poroda istupili iz svoga kršćanskog vjerozakona i izjavili se *konfessionslos* (izvan svake vjeroispovijedi). — (Vrh. upr. Sudište 26. aprila 1877. i 27. septembra 1879. Vidi Arhiv, svezak 39. str. 450. i svezak 43. str. 223.).

24. Djecu nekatoličkih kršćanskih roditelja, koji pripadaju vjeroispovijedima priznatim u Cislajtaniji (kao grčko-nesjedinjeni, evangelici augsburške i helvetičke vjeroispovijedi, starokatolici, pripadnici t. k. Brüderkirche), ako nema u mjestu njihova nekatoličkog svećenika, treba upisati pod rednim brojem u maticu rogjenih, naznačivši vjeru roditelja, ime nekatoličkog svećenika, koji ih je slučajno krstio, i javiti kroz osam dana polit. kot. Vlasti, da ova obznani nekatoličkog svećenika. Za pripadnike vjeroispovijedi nepriznatih u Cislajtaniji (kao pogane, turke, bezvjerce (konfessionslos), anglikance, unitarce, deiste i t. d.), dužni su roditelji djece kroz osam dana javiti to kot. pol. Vlasti, jer ova po zakonu 9. aprila 1870. D. Z. L. br. 51., drži za njih matice; ovo su isto dužni židovi, dali za njih pol. kot. Vlast priopći tu prijavu roditelja svećeniku žudioske vjeroispovijedi, koji je uoblašten držati svoje matice. (Min. odl. 20. oktobra 1870., D. Z. L. br. 128. -- Seidl str. 585-588.)

25. Glede upisivanja pod rednim brojem ili bez njega, kao takogjer prava ispuštati svjedočbu rogjenja (krštenicu), vidi odio III. Župne matice, br. 5.

2.) Praktični

Prilog

Matica ili Upisnik Rogjenih

Župe . . . . Općine . . . .

Redni broj	Dan rogjenja i prikazanja na krštenje novorogjenika	Ukazanje novorogjenika				UKAZANJE	
		Spol i ime		Stalež		Ime i prezime i stan matere	Ime i prezime i stan oca
		Muški	Ženski	Zakonit	Nezakonit		
1.	Rogjen dne 5 (pet) maja 1895 (devetdeset pet) u 6 s. pr. p. Primalja N. N. Kršten dne 15 istoga od svećenika N. N.	Antun, Petar, Marin	./·	zak.	./·	N. N. iz ove župe N. N. upravitelj župe	N. N.
2.	Rogjena dne 7 (sedam) maja 1895 (devetdeset i pet) u 3 s. pr. p. Primalja N. N. Krštena dne 8 istoga u kući radi pogibelji života.	./·	Marija, Manda Lucija	./·	nezakonita	N. N. iz ove župe N. N. upravitelj župe	Nepoznat
3.	Rogjena dne 15 (petnajest) maja 1895 (devetdeset i pet) u 7 s. po p. Primalja N. N. Krštena dne 28 istoga.	./·	Marija, Frane, Kate	./·	nezakonita	N. N. iz ove župe N. N. župnik	N. N.
4.	Rogjen dne 22 (dvadeset dva) maja 1895 (devetdeset pet) u 4 s. pr. p. Primalja N. N. Kršten dne 30 istoga.	Marko, Jakob, Andrija	./·			N. N. iz N. N. N. župnik	
./·	Rogjen dne 20 (dvadeset) juna 1895 (devetdeset pet). Kršten dne 27 istoga od N. N. župnika u N.	Antun, Luka, Pavao	./·	zak.	./·	N. N. iz N. N. N. župnik	N. N. iz ove župe
5.	Rogjena dne 30 (trideset) juna 1895 (devetdeset pet). Primalja N. N.	./·	žensko dijete	zak.	./·	N. N. iz N. N. N. župnik	N. N. iz ove župe

dio.

A.

Matica ili Upisnik Rogjenih

Kotara . . . . Biskupije . . . .

RODITELJA		Ime, prezime, stan i stalež kuma i svjedoka		OPASKE
Ako su se vjenčali, dan i župa gdje je ženitba svetkovana	Vjerozakon i stalež obojice	Kumovi	Svjedoci	
13 januara. 1895 (devetdeset pet) u ovoj župi	Obojica rimo-katolici težaci	N. N. trgovac	N. N. posjednik obojica iz N.	Potpisani N. N. pred potpisanim svjedocima izjavlja, da premda se je ovdje upisano dijete rodilo prije svršetka šestoga mjeseca iza vjenčanja, ipak je njegov zakoniti sin. U vjeri čega . . . . dne 7 maja 1895. N. N. otac. N. N. svjedok. N. N. župnik i svjedok.
./.	Rimo-katolikinja težakinja	N. N. težakinja	N. N. posjednik oba iz ove župe	Obredi krštenja biše popunjeni dneva 1 juna ove god. Rogjenje je bilo javljeno c. k. kotarskom Sudu dopisom 2 juna ove god. br. 64. ur. Zap.
./.	Rimo-katolici težaci obojica	N. N. posjednica iz ove župe	N. N. posjednik iz N.	Potpisani N. N. izjavlja pred majkom djeteta i pred ovdje potpisanim svjedocima, da je on otac ovdje upisanoga djeteta i hoće da se ono uvrsti na njegovo ime. U vjeri čega . . . dne 16 maja 1895. N. N. ot. N. N. svj. N. N. župnik. N. N. majka. N. N. svj. Javljeno c. k. Sudu rogj. dop. 18 5 o. g. br. 69. Ovo je dijete bilo pozak. uslijed vjenč. roditelja, kako proističe iz Matice vjenč. Sv. V. str. 16, br. 8.
	Rimo-katolikinja gragjanskog staleža	N. N.	N. N. obojica iz ove župe posjednici	Pošto se otac nije prikaz., niti je majka dokaz. da je vjenčana, nego je to jedino usm. izjavila, za to se svi odnosni stupci ostavljaju nepopunj., dokle ne bude dokaz. opstoji li vjenč. i je li dijete zak. sin oca, koga je majka navela. Dop. 24. 5. o. g. br. 73 ovaj se Ured obratio za svrhu kot. političkoj Vlasti u N.
14/5. 1890 (devetdeset) u N.	Obojica rimo-katolici posjednici	N. N.	N. N. oba iz N. trgovci	Ovo je dijete rogjeno u N. a roditelji su mu ovdje nastanjeni polag dopisa župnog Ureda u N. 28 5. 1895. br. 96. Vidi br. 76. ur. Zapisnika ove župe.
15/4. 1886 (osamdeset šest) u N.	Obojica rimo-katolici posjednici			Mrtvo rogjeno.

Prilog B.

Matice crkovne.

1)

Za krštene u crkvi.

N. 25.

Petrus

N.

Anno Domini *millesimo octingentesimo nonagesimo quinto (1895)* die *decima quinta* mensis *maji* a me infrascripto Parocho (Cappellano, Sacerdote delegato N. N.) baptizatus est infans sexus masculini (feminini), natus die *tertia* ejusdem mensis, hora *quarta cum dimidio* pomeridiana (meridiana) ex N. N. et N. N. legitimis conjugibus hujus paroeciae (cappellaniae) *S. Antonii Abbatis* loci . . . . ., cui impositum fuit nomen: *Petrus.* Patrini fuerunt N. N. ex hac paroecia et N. N. ex Par. N.

Pro fide ego Parochus:

N. N.

2)

Za krštene u kući.

N. 2.

Antonius

N.

Anno Domini *millesimo octingentesimo nonagesimo quinto (1895)* die *vigesima sexta* mensis *januarii* a Sacerdote N. N. (vel a me infrascripto Parocho vel Cappellano) ob periculum vitae domi baptizatus est infans sexus masculini (feminini) natus die *quinta* ejusdem mensis hora *secunda meridiana* ex N. N. et N. N. legitimis coniugibus hujus Paroeciae (Cappellaniae) *S. Georgii* M. loci . . . . ., cui impositum fuit nomen *Antonius;* deinde infans praedictus ad Ecclesiam delatus est die *tertia* mensis *februarii,* ipsique ego sacras caeremonias et preces adhibui. Patrini fuerunt N. N. et N. N. ex hac Paroecia.

Pro fide ego Parochus:

N. N.

Prilog C.

1)

Svjedočha rogjenja ili krštenica.

a) hrvatski:

Pokrajina Dalmacija. *Kotar* . . . .
Općina . . . . . .

Potpisani župnik svjedoči, da se je N. zakoniti sin kat. roditelja N. N. i N. N. rodio u ovoj župi dneva *15 (petnajest) jula 1895 (devetdeset pet);* krstio ga je dneva *22 istoga* mp. Dm. N. N. mjesni župnik, a kumovi mu biše N. N. iz ove župe i N. N. iz župe N.

Iz Matice rogjenih, svezak V., strana 15, br. 36.

Od župnog Ureda

U . . . . . , dne 14 maja 1*903.*

(M. P.) Župnik
(znači: mjesto pečata). *N. N.*

2)

b) talijanski:

Za stranke koje izričito zahtijevaju u ovom jeziku:

Certificato di nascita.

Provincia Dalmazia. *Distretto* . . . . . .
Comune . . . . . .

Dal libro III. alla pagina 16, Nr. 36 dei Registri dei nati di questa Parrocchia consta, che N. figlio legittimo dei coniugi cattolici N. N. e N. N. nacque in questa Parrocchia ai *15 (quindici) aprile* dell' anno *1880 (ottanta)* e fu battezzato il dì *24* dello stesso dal sottoscritto Parroco. Padrini gli furono N. N. e N. N., ambidue da questa Parrocchia.

Dall' Ufficio Parrocchiale

. . . . *, li 15 maggio 1886.*

(L. S.) Il Parroco
(znači: loco sigilli). *N. N.*

3) c) latinski za inozemce:

Testimonium baptismale.

Monarchia Austro-Hungarica. *Provincia Dalmatia.*
Districtus . . . .
Municipium . . . . . .

Infrascriptus Parochus testatur N. legitimum filium catholicorum coniugum N. N. et N. N. natum esse in Paroecia *S. Mariae Majoris hujus civitatis* die *8 (octava)* mensis *maji* anni *1896 (nonagesimi sexti)* et baptizatum die 20 ejusdem mensis a Sacerdote N. N.

Patrini fuerunt N. N. et N. N. ex hac Paroecia.

Ex libro baptizatorum Tomus *VII.*, pag. *41*, Nr. *164*.

Ex Officio Parochiali

Ragusii (Dubrovnik), die 4 martii 1899.

(L. S.) Parochus

N. N.

Prilog D.

Krštenice, koje se vlastima šalju na zahtjev dotičnih ureda.

Br. 5. *U . . . . , dne 16 januara 1903.*

DOPIS.

Odnosno na dopis tog c. k. kotarskog Suda pod nadnevkom 4 ovoga mjeseca, br. 36, dostavljaju se zatražene krštenice slijedećih osoba:

1) N. zak. sina N. N. i N. N., rogjena dne 1 marta 1880 (osamdeset). Iz knjige rogjenih, svezak IV., str. 29, br. 26.

2) N. zak. sina N. N. i N. N., rogjena dne 4 aprila 1882 (osamdeset dva). Iz knjige rogjenih, svezak IV., str. 39, br. 32.

3) N. zak. sina N. N. i N. N., rogjena dne 6 januara 1883 (osamdeset tri). Iz knjige rogjenih, svezak V., str. 2, br. 7.

Od župnog Ureda.

Župnik

N. N.

(Slavnomu) C. K. kotarskom Sudu

u

. . . .

NB. Mogu se dostaviti potpune svjedočbe na običnim tiskanicama, ali ih treba popratiti Dopisom, kao gori.

Prilog E. **1 (vidi odio V. periodične mjesečne radnje, br. 7, popis *a*.)**

Općina ____________________

Izvadak

iz Matice krštenih (rogjenih), odnosno preminulih o dječacima, koji su rogjeni godine 1884 u ovoj župi.

Tekući broj	Ime i prezime dječaka	Dan rogjenja	Dan i godina možebitne smrti	a) Prezime i ime očevo b) Obiteljsko i ime materino	Umjetnost, obrt, ino zvanje očevo	Opaske
1	2	3	4	5	6	7
1	N. N.	4. I. 1884		N. N. i N. N.	težak	
2	N. N.	10. I. „	15. I. 1884	N. N. i N. N.	„	
3	N. N.	27. I. „		N. N. i N. N.	trgovac	
4	N. N.	6. II. „	4. III. 1886	N. N. i N. N.	posjednik	
5	N. N.	7. II. „		N. N. i N. N.	„	
6	N. N.	26. II. „		N. N. i N. N.	težak	
	itd.					Op. Ovo je popis mladića obvezanih g. 1903 na narodni ustanak (landsturm-pflichtig).

U .... *dne 10 oktobra 1902*

Potpis voditelja matice

Uredovni pečat (M. P.)

N. N. župnik

OPAZKA : 1. U stupcu 7 imadu se uvrstiti svi podatci, koji služiti mogu za to, da se možebit bude mogao naći upisani, navlastito zavičajna općina, na koliko je ista poznata.

2. Oblik papira : A.

Prilog E. 2 (vidi odio V. periodične mjesečne radnje, br. 7, popis *b.*)

Općina ____________________

Izvadak

iz matice krštenih (rogjenih), odnosno preminulih o dječacima, koji su rogjeni godine 1882.

Tekući broj	Ime i prezime dječaka	Dan rogjenja	Dan i godina možebitne smrti	a) Prezime i ime očevo b) Obiteljsko i ime materino	Umjetnost, obrt, ino zvanje očevo	Opaske
1	2	3	4	5	6	7
1	N. N.	4. I. 1882		N. N. i N. N.	trgovac	k Br. . . . . . Povraća se ovaj popis izjavom, da se kroz ove dvije godine nije zbila nikakva promjena osim smrti mladića pod br. 2. Od župnog Ureda U . . . . dne 12 oktobra 1902 (M. P.) Župnik N. N. Op. Ovo je popis mladića obvezanih godine 1903 na novačenje u I.om razredu, povraćen župnom uredu, da ga popuni i popravi u slučajnim promjenama kroz zadnje dvije godine.
2	N. N.	8. I. „	15. II. 1901	N. N. i N. N.	posjednik	
3	N. N.	29. I. „		N. N. i N. N.	težak	
	itd.					

U .... dne 10 oktobra 1902 — Potpis voditelja matice

Uredovni pečat (M. P.) — **N. N. župnik**

OPAZKA. 1. U stupac 7 imadu se uvrstiti svi podatci, koji služiti mogu za to, da se možebit bude mogao naći upisani, navlastito zavičajna općina, na koliko je ista poznata.

2. Oblik papira: A.

Prilog E. 3 (vidi odio V. periodične mjesečne radnje, br. 7, popis *c*.)

Općina ____________________

Izvadak

iz matice preminulih o dječacima, koji su rogjeni u drugim općinama, a umrli u ovoj župi.

Tekući broj	Ime i prezime dječaka	Dan rogjenja	Dan i godina možebitne smrti	a) Prezime i ime očevo b) Obiteljsko i ime materino	Umjetnost, obrt, ino zvanje očevo	Opaske
1	2	3	4	5	6	7
1	N. N.	15. IV. 1884. u župi N. općine N.	27. V. 1900	N. N. i N. N.	trgovac	Op. Ovo je popis mladićâ, koji bi bili godine 1903 obvezani na narodni ustanak, ali su umrli i to izvan Općine u kojoj su se rodili. Ovaj se popis dostavlja preko c. k. Poglavarstva općini, u kojoj su se rodili, i ovako se postupa sa svim ostalim rogjenim u drugim općinama umrlim u župi —; naravno da se za svaku općinu dostavlja poseban popis. —
2	N. N.	26. XI. 1884. u župi N. općine N.	7. VIII. 1901	N. N. i N. N.	općinski tajnik	

U .... *dne 10 oktobra 1902*

Potpis voditelja matice

Uredovni pečat (M. P.)

N. N. župnik

OPAZKA: 1. U stupac 7 imadu se uvrstiti svi podatci, koji služiti mogu za to, da se možebit bude mogao naći upisani, navlastito zavičajna općina, na koliko je ista poznata.

2. Oblik papira: A.

Prilog F.

(vidi odio V. periodične mjesečne radnje, br. 4, slovo *b.*)

Politički kotar . . . . *Općina* . . . .
Selo — Župa . . . .

IMENICA

djece rogjene godine 1903, koja se moraju ucijepiti, iscrpljena iz župnih knjiga.

Redni broj	Ime i prezime djeteta	Doba rogjenja	Umrlo	Iselio	Ime i prezime oca, poočima ili skrbnika i stalež	Ucijepljeni		
						uspjehom	bez uspjeha	nepoznatim uspjehom
1	N. N.	6. I.			N. N.			
2	N. N.	10. I.	19. I. 1903.		N. N.			
3	N. N.	15. I.			N. N.			
4	N. N.	26. I.			N. N.			
5	N. N.							
	itd.							

Od župnog Ureda

U . . . . dne 10 januara 1904.

(M. P.) **Župnik**

N. N.

Prilog G.

PREZIME I IME takogjer i ini pridjevak	Dan i godina rogjenja	Godina vjenčanja	Vjera	Umjetnost, obrt, ino zvanje	Dan i godina možebitne smrti	OPASKA
1	2	3	4	5	6	7
N. N. otac	3. I. 1860	1884.	Rimo-katolici	težaci		
N. N. majka	5. II. 1861	„	„	„		
N. N. sin	4. IV. 1882	—	„	„		
N. N. kći	10. V. 1883	1902	„	„		
N. N. kći	7. II. 1886	—	„	„	6. III. 1886	
N. N. kći	20. I. 1900	—	„	„		

U .... dne 15 decembra 1902

Uredovni pečat (M. P.) Potpis voditelja maticâ

Za potpuno suglasje s maticami **N. N. župnik.**

(okreni)

Komad XVIII. 45. Naredba ministarstva za obranu zemaljsku od 15 travnja 1889.

Obrazac 13
k § 56.

OBAVIJESTI

iz maticâ o krštenih (rogjenih), vječanih i umrlih u obitelji N. N., kućni Br. 16 u mjestu N. općine N.

OPASKE 1. Ponajprije će se navesti otac i mati, zatim djeca po dobi, od najstarijega pak do najmlagjega, neispustivši prigovornika. Nije slobodno ispustiti nijednoga člana obitelji, dapače niti onda, ako živi izvan obitelji ili je preminuo. Kod svakoga djeteta treba dometnuti, da li je sin ili kći, da li unuk ili unuka. Ako koji član obitelji ne živi u obitelji, izselio se il ga je nestalo, tad treba to u stupcu »Opaska« — u prvim slučajevima uz navod boravište — zapisati.

2. Ako vojni obveznik za sebe traži pogodovanje kao jedini unuk, tad treba obitelj popisati slijedećim redom:

a) djed,

b) baba,

c) svi njihovi sinovi i kćeri s njihovimi suprugami, odnosno s njihovimi supruzima,

d) djeca, koja potiču iz braka tih sinova i kćeri.

One, koji su naznačeni pod *d)*, treba, ako spadaju u više obitelji, navesti svagda neposredno iza njihovih roditelja, i to po ustanovi točke 1.

3. Ako se pogodovanje zahtijeva kao jedini zet, tad treba naprema ustanovi točke 1. iskazati obiteljsko stanje tastovo (svekrovo) i ono prigovornikovo.

4. Oblik papira: *A*.

Prilog H.

(vidi Matice rogjenih br. 10, slovo *c*).

Br. 15. *U . . . . , . . 14 februara 1903.*

Dopis.

Do časti je potpisanomu javiti tom č. k. Poglavarstvu, da je ovdje nepoznata ženska na 8 ovoga mjeseca u ovoj župi rodila dijete, koje danas bijaše kršteno i nadjenuto mu ime Josip. Majka tvrdi, da se zove *Anica N.* i da je udata za *N. N.* iz *Pazina u Istri.*

Pošto ona nema sobom niti svjedočbe vjenčanja, niti može pomoću dvaju svjedoka, koji bi je poznali, dokazati, je li istina što tvrdi, za to se potpisani — na temelju dvorske Odluke 21 oktobra 1813 — obraća tom č. k. Poglavarstvu, da uredovno poduzme potrebite korake i razvide, te da njihov ispadak javi potpisanomu za dopunu i tačnu ubilježbu u Matice rogjenih ove župe.

Od župnog Ureda
Župnik
N. N.

(Slavnom) č. k. kotarskom Poglavarstvu
u
N.

B. Matice vjenčanih.

1.) Teoretični dio.

1. I u ovim se maticama imaju popuniti svi stupci. Znadu li vjerenici i svjedoci pisati, treba da se potpišu, u protivnom slučaju župnik napiše njihovo ime i prezime; ako su pako ta imena nečitljiva, vidi Odio III. Matice, br. 6.

Je li župnik obavio vjenčanje, dosta je da se on potpiše po srijedi, dočim ako je drugi svećenik taj čin ovršio, treba da se ovaj potpiše u prvom stupcu gdje je nadnevak vjenčanja, a župnik za tim po srijedi, kao u maticam rogjenih. (Vidi doli Prilog A).

2. Zahtijevana dva svjedoka za vjenčanje treba da budu takove osobe, koje mogu do potrebe položiti zakonito svjedočan-

stvo ob ovršenom vjenčanju, zato su osobe koje nijesu navršile 20tu godinu isključene. (Odluka Ministarstva bog. i nast. 3. januara 1881. — Arhiv, sv. 46. str. 156).

3. a) Glede upisivanja pod redni broj ili bez njega, kao takogjer prava ispuštati svjedočbu vjenčanja, vidi Odio III. žup. matice, br. 5.

Treba opaziti, da vjenčanje, koje je bilo obavljeno pred državnom vlasti, ako se kašnje obavi crkovno vjenčanje, ovo se upiše bez rednoga broja, jer je već bilo jednom od državnih vlasti upisano pod rednim brojem, a dvaput se ne može isti čin upisati pod rednim brojem ; takogjer vjenčanje dvaju stranakâ, koje ne pripadaju istomu vjerozakonu (matrimonium mixtum), sklopljeno prije pred svećenikom jedne vjeroispovijedi a poslije pred drugim, nema se upisati pod redni broj u matice nego samo od onog dušobrižnika, pred kojim se je spomenuto vjenčanje obavilo prvi put, a drugi dušobrižnik ima to prosto naznačiti u svojim knjigama bez rednog broja. (Min. Odluka 14. oktobra 1882. br. 10531. ex 1881. — Vidi doli Prilog A.)

b) Neki misle, da gori spomenute ministarstvene odluke pod br. 5. odio III. žup. Matice, dopuštaju iznimku glede ispuštanja svjedočaba vjenčanja, tako da može ne samo župnik, koji je čin obavio, ispustiti svjedočbu vjenčanja, nego takogjer i župnik delegans, pošto je on uprav župnik zaručnikâ, a to ni gorispomenute ministarstvene odluke izričito ne zabranjuju.

c) Slijedi li vjenčanje izvan župe vjerenikâ a u prisustvu župnika vjerenika bez ikakva uoblaštenja, župnik napiše ovo vjenčanje u svoju maticu pod rednim brojem. (Seidl, Matr. str. 278).

d) Strankama ne smije župnik predati nikakav spis ili svjedočbu, što se odnosilo na vjenčanje osim krštenice (ni to nije dužan, dali mu je samo dopušteno), nego ih ima uzdržati u župnom arhivu, a vlastima, ako je potrebito, poslati jedino prepis tih svjedočaba. (Ovako odrediše u pojedinim slučajevima c. k. Namjesništvo u Brnu 22. septembra 1868. br. 26080., c. k. Namjesništvo u Lincu 12. avgusta 1870. br. 10368., Nadbisk. konsistorij u Pragu 5. aprila 1899. br. 3469).

4. a) **Glede proglašenja** civilna vlast odregjuje isto što i crkovna, naime tri proglašenja u crkvi u nedjelje ili u zapovjedne blagdane preko sv. Mise, a u slučaju da bi se zaboravilo, i poslije podne preko blagoslova (službe Božje), ali treba da tako

budu rasporegjena ova proglašenja, da izmegju I. i II. ili izmegju II. i III. bude barem jedan dan, e da ne slijede sva tri zasebice.

b) Vrijednost proglašenjâ traje šest mjeseca, tako da ne slijedi li vjenčanje poslije šest mjeseca za dovršenim proglašenjima, treba ih opetovati. (Gr. Zak. §. 73).

c) Gdje se imaju obaviti proglašenja, državni zakoni u Austriji odregjuju isto što i crkovni. (Vidi Aichner, De necessitate et de circumstantiis proclamationum §§. 163. i 164). Ako su vjerenici iz iste župe i imadu samo jedno prebivalište (domicilium) ili jedno quasi-domicilium, proglašuju se u njemu; ako su stranke iz različitih župa ili imadu osim stalnog prebivališta još drugo quasi-domicilium, proglasuju se u obim mjestima; ako pako imaju više tih quasi-domicilium, dosta je da budu proglašeni osim župe, gdje imaju stalno prebivalište, još samo u jednom mjestu tih quasi-domicilia. (Naputak za crk. sudove §. 61. i Gr. Zak. §. 71).

U slučaju da vjerenici nijesu stanovali barem šest sedmica u mjestu vjenčanja, imaju se proglasiti i u mjestu, gdje su u najzadnje vrijeme stanovali barem šest sedmica ili imaju ostati u mjestu, gdje će se obaviti vjenčanje, barem šest sedmica, da tako bude dostatno proglašenje u toj župi (§. 72. Gr. Zak.). Ovo se šest sedmica računa do vjenčanja, a ne do početka proglašenja. (Seidl, str. 266.) Oni pako koji nemaju stalna prebivališta niti quasi-domicilia (t. j. vagi) i nijesu stanovali barem šest sedmica u mjestu, gdje se imaju vjenčati, imaju se proglasiti u mjestu gdje stoje i u mjestu gdje imadu pravo pripadnosti, a nemadu li ni ovo, onda u mjestu gdje su se rodili. (§. 63. Nap. za crk. sud.).

d) Stranke, koje pripadaju raznim vjeroispovijedima, bilo da stanuju ili ne u istom mjestu, imaju se proglasiti u crkvama obiju vjeroispovijedi. (Članak I. zak. 31. decembra 1868. D. Z. L. br. 4. ex 1869).

e) Ako obe stranke potpadaju vojničkoj jurisdikciji, imaju biti proglašene samo od vojničkog župnika; ako pako jedna od ovih stranaka potpada civilnom župniku, imaju biti proglašene od vojničkog ili od civilnog župnika. (§. 6. komad 20. Naredbenog Lista godina 1887).

f) Domicilium imade ko stanuje u mjestu barem deset godina ili ko dobavi nepokretnog bića u njemu i izjavi pod zakletvom,

da će trajno tu prebivati, a za javne službenike (činovnike) vrijedi mjesto gdje vrše svoju redovitu službu (§. 41. i 42.); dočim quasidomicilium postiže onaj, koji u mjestu stoji i nakanio je stati veći dio godine, a da se ova nakana može izvanjski dokazati, zahtjeva se u Austriji boravak barem šest sedmica.

Quasi-domicilium postižu gjaci, koji su na školam, sluge i službenice u službi i činovnici u izvanrednoj službi, dočim oni, koji dolaze u mjesto za svoje posle ili za zdravstvene svrhe ili za zabavu kao putnici, ne postižu quasi-domicilium, ako nijesu faktično stanovali barem preko većeg dijela godine u njem, jer im fali nakana boravka. — Domicilium dotično quasi-domicilium gubi onaj koji ostavlja mjesto i ima namjeru drugovgje se nastaniti, bilo stalno za domicilium bilo veći dio godine za quasi-domicilium, te se ne misli više povratiti na prijašnje mjesto; činovnici gube domicilium premještajem redovite službe a služinčad, mladost na školam i činovnici quasi-domicilium svrhom izvanredne službe.

g) Glede oprosta od proglašenja sa crkovne strane nadležan je Ordinarijat uopće, ili Vikarijat (n. p. Makarska) ili Pro-Vikarijat (n. p. Korčula, Trogir, Rab) ili u nekim biskupijama dekani kao izvanredni biskupski odaslanici, a ako stranke potpadaju raznim biskupijama imaju oba Ordinarijata udijeliti otpust ili je dostatna izjava drugog Ordinarijata, da za svoju stranku u biskupiji nema nikakve zapreke. U praksi dosta je da župnik stranke izdade ovu izjavu, a da je njegov Ordinarijat potvrdi.

h) Sa strane države za oprost od proglašenja ministarstvenom odlukom 1. jula 1868. odregjuju se, da je u prešnim slučajevima kotarska politička Vlast pozvana, da udijeli oprost od sva tri proglašenja, dočim u običnim slučajevima samo od 1 i 2 a od sva tri Namjesništvo (Zakon 4. jula 1872).

i) U mješovitim brakovima, kada se nekatolički dušobrižnik protivi proglašenju zaručnika u svojoj crkvi, što se obično dogagja kada nekatolička stranka dade tako zvano obvezno pismo (cautelae), primoran je katolički dušobrižnik obavijestiti političku kotarsku Vlast, pod koju potpada nekatolička stranka, da ta uredovno izvrši proglašenje i da mu kašnje dostavi odnosnu svjedočbu, bez koje ne smije prisustvovati vjenčanju. (Zakon 31. decembra 1868. D. Z. L. br. 4. stavak 2).

j) Glede onih stranaka, koje pripadaju vjerozakonima, koji u Cislajtaniji nijesu priznati od države n. pr. Anglikanci, Unitarci,

Turci, bezvjerci (Confessionlos) i t. d., proglašenja se ne smiju obaviti niti od svećenika tih vjeroispovijedi, niti od konsulâ ili poklisarstva onih državâ, kojih su dotične stranke podanici, nego od političkih kotarskih vlasti ili od općinâ (Magistratâ), koje su prva molba u političkim stvarima (i po tom u svim ženitbenim pitanjima), i to onih mjestâ gdje dotičnik prebiva. (Zakon 9. aprila 1870. D. Z. L. br. 51).

5. *Glede zaprekâ* ženitbenih sa strane crkovnih vlasti vidi Aichner, Jus Canonicum, »de impedimentis« §§. 166.—183.

A. Ženitbene zapreke (Impedimenta irritantia).

Za crkovnu i državnu vlast.

Zenitbene zapreke, koje su naznačene potanko sa crkovne strane u Naputku za crkovne sudove u Austriji u ženitbenim pitanjima, a sa strane državne vlasti u Gragjanskom Zakoniku, i na koje se ima paziti prigodom obavjesnog ispita zaručnikâ, jesu slijedeće:

1. Pogrješka (Error).

Pogrješka glede osobe, a ne glede imena, uništuje vjenčanje; takogjer pogrješka glede svojstva, koje je bilo postavljeno kano *conditio consensus,* ili ako je to svojstvo jedino, kojim se označuje ili razlikuje osoba, a to se dogagja, kada se stranke ne poznadu ili kada se radi o vjenčanju po knjigama ili po drugoj osobi ili se ovo sklapa po punomoćniku. (§. 14. Naputka za crkovne sudove i §. 57. Gragjanskog Zakonika).

Državna vlast nadalje uoblaštuje vjerenika, da može tražiti uništenje vjenčanja, ako obazna, da mu je supruga noseća (prisobna s drugom osobom. (§. 58. Gr. Zak. i §. 121. istoga).

2. Sila i strah (Vis et metus).

Sklopi li kogod vjenčanje uslijed velikog straha ili sile druge osobe, obzirom na svoje subjektivno stanje bilo moralno, bilo fizično, to je vjenčanje nevaljano, ali treba da mu prijeti veliko zlo u duši, tijelu, ili u časti, tako da bi se i razborita osoba dala prestrašiti. (§. 18. Naputka i §. 55. Gr. Zak.)

3. Pomanjkanje postavljenog uvjeta (Defectus conditionis appositae).

Ako se ovaj uvjet ne ispuni, nije vjenčanje valjano.

Ne smije se staviti uvjet, koji je protivan bitnosti vjenčanja, n. pr. da ne bude djece, da se stranke mogu preljubom (adulterium) ockvrnuti, da lupeštinom ili drugim nepoštenim djelom moraju dobivati hranu, ili da se vjenčanje može kašnje razriješiti (§. 52.-54. Naputka) a Gr. Zak. u §. 59. ne dopušta, da se ikakav uvjet postavi.

4. Nemožnost (Impotentia).

Je li ova opstojala prije vjenčanja, uništuje vjenčanje; ako je pako privremena ili je slijedila po sklopljenom vjenčanju, pa da je i neizliječiva, ne uništuje vjenčanje. (§. 16. Naputka i §. 60. Gr. Zak.) Pod ovom se zaprekom ne razumije niti starost, niti teška nemoć, niti neplodnost žene, tako da se i ljudi stariji ili nemoćni i na čas smrti mogu valjano vjenčati.

5. Zapreka dobi i pomanjkanje sposobnosti na ženitbenu privolu (Impubertas, — defectus aptitudinis ad consensum).

Ženske se prije 12te a muškarci prije 14te godine ne mogu vjenčati, izuzevši da u pojedinom slučaju *malitia suppleat aetatem;* takogjer neprekidno mahniti i slaboumni, osobe dok su pjane ili spavaju ili su u nesvjesti ili u epilepsiji ili se uopće sumnja, jesu li pri svojoj pameti. (§§. 13. i 17. Nap.) Gr. Zak. u §§. 21. 48. i 273. priznaje ove zapreke, ali ne pozna razlike za muškarce i za ženske, nego za ovakoga traži 14 godina i u svakom je slučaju mahnitosti ova zapreka apsolutna, dokle se potpuno ne ozdravi.

6. Razlika vjeroispovijedi (Disparitas cultus).

Izmegju krštena i nekrštena ili nevaljano krštena (§. 25. Nap.) nije valjano vjenčanje.

§. 64. Gragj. Zak. nasuprot ne govori o valjano krštenim ili o nekrštenim, nego o izvanjskom ispovijedanju kršćanskomu; po tomu svi katolici, premda nijesu valjano kršteni kao Unitarci, Kvakeri, Svedeborgijanci i t. d., mogu se pred državom valjano vjenčati sa katolicima ili drugim kršćanima; takogjer se katolici

i u opće svi kršćani mogu valjano vjenčati sa nekrštenom osobom, ako se prije proglase bezvjercima (Confessionslos). — (Zakon 9. aprila 1870. D. Z. L. br. 51. i Vrh. Sud. 18. marta 1884. br. 1005).

Bezvjerci (Confessionslose), premda su kršćani, ne mogu se valjano vjenčati sa katolicima, nego treba da *prije* stupe u katoličku ili u drugu kršćansku vjeroispovijed. (Odl. 28. oktobra 1884. br. 9896. i 30. januara 1887. br. 14247).

7. Ženitbeni vez (Ligamen).

a) *Ex matrimonio Christianorum rato et consumato* proističe ova zapreka. — Crkva drži nerazrješivim vjenčanje svih kršćana, a država samo vjenčanje katolikâ (§. 20. Nap.) — Za državu opstoji još tako zvana zapreka »*katolicizma*« t. j. vjenčanje je nerazrješivo, ako je samo jedna stranka katolička; ali ovo vrijedi *za obe stranke,* ako je samo jedna stranka katolička *prigodom sklopljenja braka;* ako su pako obe stranke bile nekatoličke prigodom sklopljenja braka, a *kašnje* je jedna stranka prešla na katoličku vjeru, tada ova zapreka vrijedi *za samu katoličku stranku,* dočim se nekatolička stranka po državnim zakonima može valjano po drugi put vjenčati poslije sudbene rastave braka, *a to samo sa drugom nekatoličkom strankom,* jer za katolike prvo vjenčanje opstoji, dokle god žive prva rastavljena kršćanska stranka, te je ono samo smrću razrješivo. Ako se nekatolička stranka kašnje obrati na katoličku vjeru, ne smije se više vjenčati, jer tim svojim obraćenjem potpada zakonima katoličke crkve priznatim i od države (naravno, ova se razumije, dokle žive druga rastavljena stranka). — (§§. 111. 115. 116. i 119. Gr. Zak.; Dvorska Odluka 26. avgusta 1814. br. 1099. i Min. Odl. 14. jula 1854.) Ova zapreka vrijedi i za inozemce nastanjene u Austriji. (Vrh. Sud. 18. jula 1886. br. 6034).

b) *Ex matrimonio Christ. rato sed non consumato.* Crkva dopušta, da se ovo vjenčanje može razriješiti i to samo: ili dozvolom Svete Stolice, ili da jedna barem stranka položi svečane zavjete u kakvom crkovnom redu. (§. 21. Nap.) Država nasuprot i ovakovo vjenčanje katolika priznaje u svakom slučaju nerazrješivim kao da je *consumatum.* (Vidi gorispomenute paragrafe Gr. Zak.).

c) *Ex matrimonio infidelium.* Ovo se vjenčanje i po crkvenim i po državnim zakonima može razriješiti u slučaju, da nekršćanska stranka neće da više žive zajedno sa kršćanskom strankom, ili nastoji da kršćanska stranka otpade od kršćanske vjere ili je navagja na smrtni grijeh. Tad je kršćanska stranka dužna prije da zapita nekršćanskoga druga, hoće li pod gornjim uvjetima živiti zajedno, a nije li joj moguće da zapita, može tražiti oprost toga od Svete Stolice. Poprimi li nekršćanska stranka kojugoder kršćansku vjeroispovijed (samo da je valjano krštena), njihovo vjenčanje za crkvu postaje odmah nerazrješivim, a za državu jedino, ako se nekršćanska stranka pokatoliči. Za obe stranke, jesu li ove katoličke a poprime li drugu kršćansku vjeroispovijed, samo je nerazrješivo vjenčanje za stranku katoličku. (Dvorska Odluka 28. juna 1806. br. 771. i 4. februara 1837. br. 13. i Min. Odl. 8. avgusta 1853. D. Z. L. br. 160).

8. Red sveti i svečani zavjet (Ordo sacer et votum solemne).

Osobe, koje su primile viši red počamši od subdjakonata a pripadnici istočnih obreda počamši od djakonata i redovničke osobe obojega spola, koje su položile svečane zavjete, ne mogu se valjano vjenčati. (§. 24. Nap. i §. 63. Gr. Zak.).

Vjenčanja ovih osoba, sklopljena u inozemstvu, takogjer su nevaljana (Vrh. Sud. 16. maja 1876. br. 4663.); tako isto, prijegju li spomenute osobe na drugu vjeroispovijed. (Min. Odl. 7. aprila 1891. br. 27900. List 1891. XI.).

9. Zločin (Crimen).

Nije valjano vjenčanje megju dvjema osobama, koje su megju sobom preljub (adulterium) učinile i obećale jedna drugoj vjenčanje još dokle je opstojao prvi brak, ili, ako nijesu preljub učinile, dogovorile su se radi svog budućeg vjenčanja, da usmrte supruga, koji im smeta, a dosta je da jedna stranka izvrši zločin znanjem druge ili, ako su preljub učinile, dosta je da jedna stranka izvrši zločin bez megjusobnog dogovora. (§§. 36. i 37. Nap.). Gragjanski Zakonik potvrgjuje ovo i odregjuje još u slučaju preljuba, da ne bi trebalo da smrt slijedi; dosta je, da se je o njoj radilo *(effectu etiam non secuto)*. Preljub se mora dokazati (Gr. Zak. §§. 67. i 68).

10. Otmica (Raptus).

Osoba silom odvedena u drugo mjesto ne smije se vjenčati sa onim, koji ju je odveo, dokle god stoji pod njegovom vlasti; dapače se ne može vjenčati ni kad bi ona pristala, ako je bila odvedena proti volji roditeljâ, a nije bila otprije s njim zaručena (§. 19. Nap.). Po §. 56. Gr. Zak. osoba odvedena silom ne smije se vjenčati sa nikakovom drugom osobom, dokle god nije oslobogjena od vlasti otmičara.

11. Krvna svojta (Cognatio naturalis).

In linea recta ascendenti et descendenti t. j. od oca ili djeda na kćer dotično unuku, ili od sina ili unuka na majku dotično babu nije nikad vjenčanje dopušteno; *in linea transversali vel collaterali* zabranjeno je do četvrtog koljena (stepena). (Nap. §. 26. Ovo isto odregjuje Gr. Zak. u §. 65).

Način je računanja crkovne vlasti taj, da se stepeni (koljena) broje s obijuh strana; ako su pako nejednaki stepeni, broje se ovi toliko s jedne koliko s druge i to po onoj strani gdje ih je manje, dočim državna vlast broji samo stepene svojte s jedne strane za nejednake gdje ih je manje; i po tomu što je za crkvu 1. i 2. stepen, to je za državu 3. i 4., a što je za crkvu 3. i 4. to je već za državu 5. i 6. stepen. (§. 41. Nap.)

12. Svojta duhovna (Cognatio spiritualis).

Ova zapreka proističe od sakramenata krštenja i krizme, i to samo megju onim, koji je krstio i koji je bio kršten; koji je krizmao i koji je bio krizman; i megju roditeljima krštenih i krizmanih. (§. 27. Naputka).

13. Svojta zakonska (Cognatio legalis).

a) Nevaljano je vjenčanje izmegju osobe, koja je posinila (poočima) i koja je bila posinjena (posinka), i izmegju djece posinka, koja su bila pod vlašću potonjega, kada je slijedilo posinovljenje *(paternitas legalis)*.

b) Izmegju posinka i djece zakonite poočima, koja su pod vlašću poočima *(fraternitas legalis)*.

c) Izmegju poočima i supruge posinka i izmegju posinka i supruge poočima *(affinitas legalis)* — (§§. 28. i 29. Nap.).

Austr. Gr. Zak. (§. 179.-185.) zahtijeva, da poočim ne bude

imao zakonite djece, da je ispunio 50 godina, ili da je barem 18 godina stariji od posinka, da privola obijuh stranaka bude potvrgjena od Namjesništva i uvršteno posinovljenje u sudbene spise, i da posinak ostane pod vlasti poočima ili barem da stanuje zajedno sa poočimom kao druga djeca u istoj kući. Posinci osim svoga prezimena primaju prezime još poočima i izmegju poočima i posinka jesu isti odnošaji kao izmegju oca i zakonite djece.

14. Tastbinstvo (Affinitas).

U ovu zapreku upada onaj, koji je imao *copulam perfectam et consumatam sive licite sive illicite* sa svojtom osobe, s kojom se je nakanio vjenčati; *licite* do četvrtoga koljena samo *ex matrimonio rato et consumato*, a *illicite (ex copula fornicaria)* do 2. koljena. (§§. 30. i 31. Nap.) Država priznaje ovu zapreku samo *ex copula licita* i takogjer *ex matrimonio rato et non consumato* do četvrtoga stepena, i to računajući stepene po pravilima državne vlasti (§. 66. Gr. Zak.).

15. Javno poštenje (Publica honestas).

Ova zapreka nastaje:

a) Od valjanih zaruka i to samo u prvom koljenu t. j. sa sestrom, majkom i kćerom dotično sa bratom ocem ili sinom zaručnika, pa i po smrti stranke (§. 35. Nap.).

b) *Ex matrimonio rato et non consumato* (§. 33. Nap.) i *ex matrimonio irrito consumato et non consumato* do 4 koljena (§. 34. Nap.).

Op. Od civilnog braka ne nastaje po crkvenim odredbama nikakva svojta, a za državu se smatra valjano ovo vjenčanje, i s toga red se je vladati po gorispomenutim odredbama Gragjanskog Zakonika (S. Congr. 13. marta 1879.).

16. Pomanjkanje forme tridentinske (Clandestinitas).

Pod ovom zaprekom razumije se ne prisustvovanje vjenčanju vlastitog biskupa ili župnika ili drugog svećenika od ovih uoblaštenoga i dvaju svjedoka za ona mjesta, gdje je u kreposti odredba »Tametsi« tridentinskoga sabora. (Sessio XXIV. c. 1. de reform). — U cijeloj je Cislajtaniji i u Hrvatskoj i Slavoniji ova

odredba u kreposti, a za cijelu Ugarsku odlukom Pape Grgura XVI. 30. aprila 1841. bilo je odlučeno, da je ova odredba izvan kreposti. (§. 38. Nap. i §. 69. Gr. Zak.).

U mješovitim brakovima država priznaje valjano vjenčanje sklopljeno pred župnikom samo jedne vjeroispovijedi, kojoj pripada jedna ili druga stranka, te je §. 77. Gr. Zak. bio ukinut člancim II. i III. Zak. 31. decembra 1868. D. Z. L. br. 4. ex 1869.

U Cislajtaniji zakonom 25. maja 1868. članak II. D. Z. L. br. 47. omogućeno je katoličkim zaručnicima, da sklope civilno vjenčanje pred polit. kot. vlasti, ali jedino u slučaju, da svećenik neće da prisustvuje vjenčanju radi crkovne kakve zapreke, koju država ne priznaje.

Op. Ako je vjenčanje nevaljano jedino radi ove zapreke (clandestinitatis) a jedna stranka neće ili radi zloće ili radi predsude da izvrši što zahtjeva odredba »Tametsi« Conc. Trid., tada se ima na pitanje druge stranke zatražiti od Svete Stolice »*sanatio in radice*«.

B. **Impedimenta impedientia.**

Samo za crkovnu vlast.

Po ovim je zaprekama vjenčanje valjano, ali nije dopušteno (validum sed illicitum).

a) *Pomanjkanje* napovijedi ili proglašenjâ. (§. 65. Nap. *Defectus proclamationum).*

b) *Tempus sacratum (vetitum)*t. j. ne smije se obaviti vjenčanje kroz vrijeme od prve nedjelje Adventa do uključivo Vodokršta po večernji i od prvoga dana Korizme do osmoga uključivo po Uskrsu (§. 59. Nap.).

c) *Prosti zavjet čistoće* ili da se osoba neće vjenčati ili da će uljesti u kakov red ili da će primit red sveti (§. 58. Nap.) — *(votum simplex).*

d) *Zaruke (sponsalia)* sa drugom osobom razriješene bez temeljita razloga. (§. 57 Nap.).

e) *Zabrana crkovne vlasti* t. j. Pape, Biskupa ili svog Župnika, koji se mogu protiviti, kada vide, da nijesu svi potrebiti spisi u redu, kada stranke ne znadu niti glavne stvari kršćanskog nauka (barem quae sunt de neccessitate medii), ili radi drugih razloga cijene razboritim da treba odmaknuti vjenčanje (§. 67. Nap.) — *(vetitum ecclesiae).*

f) *Zapreka mješovite vjeroispovijedi (mixtae religionis).* Vjenčanje izmegju katolika i nekatolika, koji su valjano kršteni, zabranjeno je. Crkva dopušta ovo vjenčanje uz uvjet, da stranke dadu tako zvano obavezno pismo, »cautelae« (§. 66. Nap.). Ovo sastoji u tomu, da obojica sklope ugovor, da će sva djeca biti katolički krštena i odgojena; nekatolička se stranka obvezuje, da neće smetati katoličkog druga u vršenju njegova vjerozakona, a katolički drug obećaje, da će nastojati molitvom, podukom i svojim dobrim izgledom, privesti na kat. vjeru svoga nekatoličkog druga; te napokon obojica da će sklopiti vjenčanje samo pred katoličkim svećenikom.

U ovom se slučaju postupa kao da su obe stranke katoličke, jedino se ne smije reći sv. Misa niti dati blagoslov za vjerenike preko nje.

Ne dadu li stranke ove obveze (cautelae) ili stranka akatolička hoće da se vjenča ne samo pred katoličkim nego još i pred nekatoličkim svećenikom, bilo prije bilo kašnje, tada je dopušteno samo pasivno prisustvovanje; župnik naime bez ikakva izvanjskog znaka bogoslužja u župnom Uredu pred dvama svjedocima sasluša zamjenitu izjavu stranaka, a jesu li stranke neuke osobe, može ih sam pitati; u matici pak vjenčanih napiše ovo vjenčanje kao svako drugo ovršeno u crkvi po obredu Rituala.

Glede upisivanja pod rednim brojem ili ne vidi gori br. 3. slovo a. Matice vjenčanih B.

Glede odgoja djece vidi propise navedene doli br. 12. slova a. — f. Matice vjenčanih B.

Obrazac ugovora glede katoličkog odgoja djece prigodom mješovitog vjenčanja.

Mi doli potpisani zaručnici dogovorno pristajemo, da ćemo svu djecu obojega spola, kojom Bog bude blagoslovio naš ženitbeni vez, katolički krstiti i (takogjer našeg sina ili kćer, koji se je rodio izvan braka dne . . . . i bio je kršten imenom . . . . i pozakonjen uslijed našeg vjenčanja,) odgojiti u katoličkom vjerozakonu.

Jer smo pako tvrdo odlučili, da nećemo ovaj ugovor niti prekršiti niti promijenuti, odričemo se izričito udijeljenog nam prava člankom 2. Zakona 25. maja 1868. D. Z. L. br. 49.

U vjeri čega potpisujemo se pred prisutnim dvama svjedocima.

Dubrovnik, dne . . . .

N. N. svjedok — N. N. zaručnik
N. N. svjedok. — N. N. zaručnica.

Glede zaprekâ državne vlasti u Cislajtaniji ima se osim gori rečenoga još paziti na slijedeće:

***a)* državna vlast ne priznaje ove zapreke crkovne vlasti:**

α) Tertius et quartus consanguineitatis gradus sive ortum ducat ex legitimis, sive et illegitimis natalibus, comp. iuxta Jus Can;
β) Cognatio spiritualis;
γ) Affinitas ex copula illicita;
δ) Affinitas ex matrimonio invalido sed consumato;
ε) Affinitas ex matrimonio invalido sed non consumato;
ζ) Affinitas ex sponsalibus validis. (§§. 65. i 66. Gr. Zak.).

Op. Matrimonium ratum sed non consumatum, pred civilnom se vlasti ne može za katolike u nijednom slučaju razriješiti, a zapreka od toga vjenčanja ide samo do 2ga stupnja.

Takogjer državna vlast ne priznaje nijednih zaprekâ tako zvanih »impedimenta impedientia« crkovne vlasti, osim propuštenja proglašenjâ, što je za državnu vlast dapače »impedimentum irritans«, ako se propuste *sva tri* proglašenja. (Gr. Zak. §§. 69. i 74.)

***b)* državna pako vlast u Cislajtaniji priznaje kano »impedimenta irritantia« slijedeće zapreke:**

α) *Propuštenje svih triju proglašenja;*

β) *Maloljetnost* t. j. osobe bilo muške ili ženske, koje nijesu navršile 24tu godinu života, ako nijesu otprije priznate bile punoljetnim, (§§. 174. i 252. Gr. Zak.) ne mogu bez dozvole očeve sklopiti brak, a je li im otac umro, zahtijeva se osim privole štitnika dozvola sučeva (Gr. Zak. §. 49.), koja se takogjer zahtijeva za maloljetnu nezakonitu djecu i za nahode. (Gr. Zak. §. 50.; Min. Pravde 21. avgusta 1856. D. Z. L. br. 150).

U slučaju da se otac ili štilnik protive vjenčanju maloljetnih, dotičnici se mogu uteći sudbenoj vlasti, koja će suditi, je li opravdana protimba očeva ili štitnikova, te će eventualno udijeliti potrebitu dozvolu. (Gr. Zak. §. 52.; Vrh. Sud. 4. februara 1876. br. 1166.). Može li se otac osobno prikazati župniku, dosta je,

da ovaj izjavi na zapisnik, (na koji ide biljeg od jedne krune), pred župnikom i dvama svjedocima, da on udjeljuje bilo sinu bilo kćeri dozvolu za vjenčanje. Ne može li se otac osobno prikazati župniku, tada se ima župniku predati isprava potpisana od oca i od dvaju svjedoka a ovjerovljena od općine ili od župnika ili od sudbene vlasti mjesta, gdje otac stanuje. Ova se isprava čuva u župnom Uredu megju ostalim spisima. (Vidi doli Prilog I.)

Štitnik, za dozvolu sa svoje strane, pred sucem izjavi svoje pristajanje, a tada sudbena vlast ispusti o tomu dotični pismeni dopust, koji stranka predade župniku prije vjenčanja, a ovaj ga čuva u župnom Uredu megju spisima.

γ) *Vojničko stanje.*

Na temelju zadnjeg vojničkog zakona 11. aprila 1889. (D. Z. L. br. 41. §. 61. i ministarstvene Odluke 15. aprila 1889.) niže pomenute osobe trebaju pismenu dozvolu sa strane vojničkih vlasti, jer ih bez nje župnik ne može vjenčati. Ovu će dozvolu župnik čuvati megju uredovnim spisima, a nikako je stranki povratiti.

a) Aktivne osobe vojske, mornarice i domobranstva;

b) Neuvršteni novaci vojske, mornarice i domobranstva t. j. oni koji su od Povjerenstva novačenja uzeti kao sposobni, ali nijesu još pozvani u službu.

c) Oni koji su obvezani služiti u liniji, nu koji su trajno na dopustu. Izuzeti su oni, koji se u pošljedna tri mjeseca nalaze u svojoj linijskoj dužnosti, te oni koji su otpušteni na temelju §. 32. ovoga zakona drugi stavak (t. j. učitelji pučkih, gragjanskih školâ, tehničkih tečajâ, preparandijâ, raznih zavodâ za gluhonijeme i slijepe), ili su pako iz obiteljskih obzirâ na dopustu na temelju §. 34. pretposljednji stavak, (t. j. jedinac u oca nesposobna za zaslužbu ili obudovljele matere, ili jedini zet u udovice, ili po smrti očevoj jedini unuk djeda nesposobna za zaslužbu ili obudovljele babe, ako nema sina, ili jedini brat ili polubrat sasvim osirođene brače ili sestara, ili nezakoniti sin, koji sam uzdržava siromašnu majku);

d) Casnici, koji su umirovljeni i odregjeni za mjesne službe (vidi doli »časnici« slovo c).

e) Osobe vojske, mornarice i domobranstva, koje su namještene u mjesnoj opskrbi vojničke bolnice (Invalidenhaus). U slučaju prekršaja ovih odredaba uporavit će se:

1. na aktivne vojničke osobe vojnički kazneni zakoni i propisi.

2. na neaktivne osobe kaznene ustanove §. 50. ovoga zakona, naime globa od Kr. 60—600, a za sukrivce, megju koje se ubrajaju i dušobrižnici koji prisustvuju tim vjenčanjima, postupat će se na isti način.

Svekolike ovdje nenaznačene osobe vojske, mornarice i domobranstva, uključivši neuvrštene i neaktivne pričuvnike (reserviste), ne trebaju za svoju ženitbu nikakve dozvole sa vojničke strane.

Nadalje na temelju naredbe ministarstva za zemaljsku obranu 28. novembra 1890. §. 9. stavak »ženitbe« odregjuje se slijedeće:

a) Oni koji su na trajnom (permanentnom) dopustu ne smiju se ženiti bez dozvole četnog zapovjednika, koji je pozvan po propisima vojničkog ženitbenog zakonika, da udijeli dotičnu dozvolu; izuzeti su trajni dopusnici, koji se tako nalaze u zadnja tri mjeseca svoje linijske službene dužnosti, te oni koji su navedeni pod slovom c) §. 61. gorispomenutog zakona.

Prošnje za ženidbu treba sastaviti po osobitim propisima na temelju §. 138. 1. dijela I. i prikazati ih po propisima §. 6. 2. I. dijela. Ako mu se podijeli dozvola za ženitbu, dotičnik je dužan javiti svojoj pretpostavljenoj vojničkoj vlasti, da se je oženio, i prikazati svjedočbu vjenčanja. (Vidi doli prilog F.)

b) Trajni dopusnici označeni u I. tački, stavak 2. pa neaktivni pričuvnici, naknadni pričuvnici, te pripadnici pričuvne mornarice ne trebaju za ženitbu dozvole od vojničke vlasti; oni nijesu niti obvezani javiti nadležnom popunitbenom kotarskom zapovjedništvu, da su se oženili.

c) Časnike (oficire), koji su u mirovini, ne smije vjenčati civilni župnik, prije nego razvidi odluku njihova umirovljenja, je li naime u njoj naznačeno, da su kao nesposobni (invalid) umirovljeni, jer ako je u toj odluci naznačeno, da mogu opet biti pozvani u službu u slučaju mobilizacije vojske, tada trebaju dopusta od svoje pretpostavljene vojničke vlasti. (Min. bog. i nast. 10. oktobra 1896. br. 23624.)

Op. Kad god je civilni župnik, ili jer je župnik jedne stranke ili jer je uoblašten, obavio vjenčanje osobâ podvrženih dušobrižničkoj vojničkoj jurisdikciji, dužan je kroz osam dana dostaviti dotičnu uredovnu svjedočbu izvršenog čina *izravno*, a ne

preko Ordinarijata, vojničkoj vlasti u mjestu (Truppenkörper), inače kotarskoj popunjujućoj vojničkoj vlasti (Militär-Ergänzungs-Bezirks-Kommando). — (Ministar. rata 15. februara 1871.) Civilni župnik ne smije obaviti vjenčanje, pa i bila jedna stranka podvržena njegovoj vlasti, bez otpustne svjedočbe (Entlasschein) vojničkog župnika. (Min. un. posal. 8. juna 1881. br. 18197. Seidl str. 216.)

δ) *Krivično sudjelovanje postignuću ženitbene rastave.* Ova zapreka u praksi ne vrijedi za katolike, jer je njihov brak nerazrješiv. Sastoji se u tomu, da se niti jedna niti druga stranka ne može valjano sdružit s osobom, koja je dala uzrok ženitbenoj rastavi, bilo preljubom, bilo draženjem, ili drugim nedopuštenim sretstvima, kada se to razabire i može dokazati iz sudbenih spisâ ženitbene rastave. (Gr. Zak. §. 119.)

c) Državna vlast u Cislajtaniji priznaje kano »impedimenta impedientia« slijedeće zapreke:

α) Zabranjena je ženitba onim, koji se *nijesu podvrgli novačenju* i to sva tri puta, a u slučaju, da su u inozemstvu i da se nijesu podvrgli novačenju, ova zapreka traje do 31. decembra one godine, u kojoj oni navršuju 36. godinu života.

Hoće li se osobe, koje se nijesu podvrgle propisanom novačenju, oženiti, treba da prikažu župniku dozvolu c. k. Namjesništva ili dozvolu c. k. Ministarstva za zemaljsku obranu (vidi §. 50. Zakona 11. aprila 1889. D. Z. L. br. 41.) Ako je pako dotična osoba ovršila prvo ili drugo novačenje a nije još treće, tada treba da prikaže svjedočbu nesposobnosti za oružje ili dozvolu gorispomenutih vlasti.

Ko nije bio uzet poslije trećeg novačenja, može se odmah oženiti bez ikakve dozvole ili svjedočbe.

Župnici, koji bi obavili kakvu ženidbu bez potrebite dozvole, potpadaju pod kaznu kao gori, to jest pod globu od Kr. 60—600. (Vidi §. 19. ministarstvene naredbe 15. aprila 1889.)

β) *Vrijeme žalovanja odregjena za udovice (tempus luctus),* Na temelju §. 120. i 121. Gr. Zak. zabranjeno je udovicam za stalno prisebnim (nosećim) udati se prije rogjenja, a onim, o čijoj se prisobnosti sumnja, prije izmaka šest mjeseca; ako pako prisobnost nije vjerojatna, može joj se poslije tri mjeseca dozvolit vjenčanje. Ovu dozvolu udijeljuje c. k. kot. politička vlast na temelju zakona 4. jula 1872. (D. Z. L. br. 111.)

γ) *Politički dopust* i to samo za muške pripadnike pokrajine Tirola s Volarbergom; a za one osobe, koje ne posjeduju ništa, te nijesu u stanju da uzdrže svoju obitelj kao sluge, radnici i t. d., takogjer udijeljuje politička kotarska vlast.

δ) *Propuštenje jednog ili dvaju proglašenja.*

Op. *Oružnici* po zakonima 18. januara 1850. i 25. decembra 1894. D. Z. L. br. 1. ex 1895. §. 38. i *financijalni stražari* po odluci Ministarstva Financija 27. novembra 1857. trebaju za vjenčanje dopust svoje starije vlasti.

6. a) Za **oprost od zaprekâ crkovne vlasti** vidi doli Prilog J. slova a. i b. Matice vjenčanih.

b) *Namjesništvo u opće udijeljuje oprost* od zaprekâ državne vlasti, osim nekih, od kojih može oprostiti i kotarska polit. vlast., kao od 1. i 2. proglašenja u običnim slučajevima a u prešnim od svih triju, kao od vremena žalovanja, od političke dozvole, kod ženitbe na času smrti. Ministarstvo un. pos. najzadnja je molba u svim ovim pitanjima, kada bi Namjesništvo zanijekalo dozvolu (Min. Odluka 1. jula 1868. D. Z. L. br. 80. §. 2.), a za vojničke osobe Ministarstvo rata (Min. odluka 22. aprila 1815. br. 2788.), dočim je za ove prva molba vojničko Zapovjedništvo. (Min. Odluka 10. februara i 2. maja 1853.) Pripadaju li stranke raznim vlastima, svaka stranka treba da dobije dozvolu od vlasti, kojoj podpada.

7. **Vjenčanje po punovlasniku** (per procuratorem). Za vjenčanje po punovlasniku treba zatražiti dopust toli od Ordinarijata koli od Namjesništva i to posebnim molbama opskrbljenim biljegovkam od jedne (1) krune. U punovlastici se ima tačno naznačiti osoba, koja je za to uoblaštena, a ne može se uopće uoblastiti dotičnika, da po volji izabere osobu, koja će zastupati bračnog druga; ako bi pak opunovlastica opozvana bila prije ovršenog vjenčanja, ovo je nevaljano, premda je ono nepoznato onomu, koji je primio punovlasticu, ali punovlastitelj odgovoran je za sve štete, koje su otole proistekle. (Gr. Zak. §. 76.)

Punovlastica ispuštena u inozemstvu ima biti vidimirana od austro-ugarskog Konsulata, dočim u državi od bilježnika ili od suda mjesta, gdje pribiva punovlastitelj.

8. **Vjenčanje na času smrti.** U ovom se slučaju postupa ovako: Najprije red je strankama, da polože zakletvu pred dvama svjedocima i župnikom, da im nije poznata nikakva zapreka ni

crkovna ni državna. Ima li kojagod crkovna zapreka, »exceptis Sacro Presbyteratus ordine et affinitate lineae rectae ex copula licita proveniente«, svi su je Ordinariji uoblašteni oprostiti, a mogu *habitualiter* opunovlastiti i sve dušobrižnike, koji neodvisno vrše svoju službu, naime župnike, župne upravitelje, izložene kapelane i t. d., kao što su učinili gotovo svi biskupi u Austriji uslijed pisma Congr. S. Officii de die 20. febr. 1888. i potonjih Odluka iste kongregacije 1. marta i 22. septembra 1899. 23. aprila 1890. i 2. jula 1891. (Vidi »Acta et Decreta Synodi Rag.« Caput VI. de matrimonio). Razumije se po sebi, da u ovom slučaju odpadaju proglašenja, a glede zaprekâ civilne vlasti pozvane su u tim prešnim slučajevima političke kotarske vlasti (Poglavarstva), da udijele sve potrebite dozvole (Carska Povelja 8. oktobra 1856. §. 39. i Gr. Zak. §. 86.), dočim je za vojnike nadležno i u tomu bližnje vojničko Zapovjedništvo. Zakletva stranaka, o kojoj je gori govor, uvrsti se u zapisnik, na koji se potpišu stranke, svjedoci i župnik, a čuva se u župnom Uredu megju spisima i sami se njegov prepis dostavlja vlastima, koje bi ga zatražile.

9. *Vjenčanje osoba, od kojih su jedna ili obe stranke* (navlastito vjerenik) **podanici drugih država.**

a. *Podanici Translajtanije* (zemalja Ugarske krune).

α) *Oni iz Ugarske, Erdelja i grada Rijeke s kotarom.* Glede ovih treba opaziti, da ugarski državljani gube svoje državljanstvo, ako stanuju izvan zemalja Ugarske krune preko deset godina bez dopusta zakonite Ugarske vlasti, pa su u tom slučaju glede vjenčanja oslobogjeni od svih zakonskih propisâ pravovaljanih u Ugarskoj. (Zakonski članak L. 1879. §. 3.). Takove se osobe smatraju, ako nijesu zadobile kroz to vrijeme Austrijsku državljanost, da su bez državne domovinske pripadnosti (heimatlos) te se polag §. 18. i 19. zakona 3. decembra 1863. D. Z. L. br. 105. mogu vjenčati ili u mjestu, gdje su se podvrgle novačenju, ili gdje su stanovale barem pô godine prije vjenčanja.

Maloljetni ugarski podanik, je li muški i prekoračio 18tu godinu, ili ženska i prekoračila 16tu godinu, te se nalazi pod skrbništvom za vjenčanje, nema potrebu, da mu sud udijeli dozvolu. Svi pako ugarski podanici, koji nijesu izgubili ugarsko državljanstvo, bili muškarci ili ženskinje, imaju biti proglašeni toli u Austriji koli u Ugarskoj, a za one koji nemaju u Ugarskoj općine, kojoj bi pripadali, moraju biti rečena proglašenja u općini Budim-

Pešte i svi ovi prije vjenčanja treba da donesu župniku dopustnu svjedočbu za vjenčanje od ugarskog Ministarstva pravde u Budim-Pešti (magj. Tanusitvany). Glede forme vjenčanja treba se vladati po zakonskim propisima države, gdje se obavlja vjenčanje, dakle u Austriji (Cislajtaniji) pred župnikom i dvama svjedocima (Zakon 9. decembra 1894. zakonski članak XXXI.) Ministarstvo je bog. i nast. u Cislajtaniji odlukom 22. decembra 1880. br. 19878. odredilo, da dušobrižnici mogu zapitati prevod ženitbenih spisa, kada ne razumiju magjarski. Ovo isto vrijedi za izjave ispuštene u drugim jezicima, što ih dušobrižnici ne razumiju, a izdane su od dotičnih vlasti inostranih državâ. Isto je gorispomenuto Min. odl. 22. novembra 1859. br. 17602. odredilo, da svi ženitbeni spisi podanikâ inostranih državâ i onih koji pripadaju Translajtaniji, imaju biti marljivo sačuvani u župnom Uredu.

β) *Za pripadnike kraljevinâ Hrvatske i Slavonije* kr. hrvatsko-slavonsko Ministarstvo u Budim-Pešti odlukom 6 oktobra 1883 br. 7520 i zemaljska vlada u Zagrebu odlukom 9 aprila 1884 br. 42985 odredili su, da se izjave glede sposobnosti za vjenčanje pripadnikâ ovih zemaljâ imaju ispustiti od hrvatskih autonomnih oblasti, i to od *kr. podžupanijske oblasti* u slijedećim mjestima: 1) Zagreb, 2) Karlovac, 3) Bakar, 4) Sisak, 5) Varaždin, 6) Križevci, 7) Koprivnica, 8) Požega, 9) Osijek, 10) Ruma; a od *kr. kotarske oblasti* u ovim mjestima: 1) Karlobag, 2) Senj, 3) Petrinja, 4) Kostajnica, 5) Brod na Savi, 6) Mitrovica, 7) Semlin, 8) Karlovci, 9) Petrovaradin, 10) Belovar, 11) Tvrgjava Ivanić; a napokon u svim gorispomenutim mjestima od *Magistrata* onih gradovâ, koji vrše političku službu prve molbe (Min. bogošt. i nast. 6. septembra 1884. br. 7179).

b. *Bošnjaci i Ercegovci.* Ovi ne trebaju nikakve dozvole, jedino se pripadnici vojništva i koji nijesu svršili trogodišnju službu ne mogu vjenčati, a muškarci ispod 20 godina imaju za vjenčanje prikazati župniku dozvolu radi dužnosti vojničke.

c. *Podanici inostranih država.* Podanici nekih državâ mogu slobodno sklopiti u Austriji ženitbu a da ne prikažu župniku ikakvu dozvolu. Nu veći se dio državâ služi tom dozvolom, koja sastoji ili u izjavi, da sa strane države ne opstoji nikakva zapreka, ili u prostom dopustu, da se može ženitba sklopiti. Min. Odluka 8. aprila 1865 br. 2392 pokazuje, što razne države odregjuju u ovom pitanju.

Glede ovjerovljenja ovih izjavâ gorispomenuta odluka Ministarstva za bogoštovlje i nastavu kao takodjer odluka Ministarstva un. posala 9. septembra 1858. br. 4517 ob istom predmetu kažu, da to nije *conditio sine qua non*, osim ako postoji kakva osobita naredba u predmetu. Župnik će se s toga polag ministr. Odluke 22. novembra 1859. br. 17602 zadovoljiti zakonito izdanom izjavom.

Za vjenčanje ženâ, koje pripadaju inostranim državama, sa austrijskim podanikom ne trebaju izjave ili dopust, da uzmognu ostavit svoju otačbinu. (Odluka Min. un. posala 21. aprila 1853. br. 3196.) Jesu li one maloljetne, ište se dozvola oca, ili štitnika i nadležnih sudova, gdje stanuju (Zakon 1. juna 1870. §. 13.)

Prije nego se ima u ruci potrebita izjava, ne mogu se započeti proglašenja, a još manje sklopiti ženidba. I kada bi se moglo stalno nagagjati, da je izjava jur izdana, uslijed odluke Ministarstva bog. i nast. 22. novembra 1859. br. 17602. ne bi se moglo obaviti vjenčanje, jer bi stranke i dušobrižnik bili kažnjeni.

Potanje odredbe za podanike pojedinih državâ:

α) *Podanici Engleške i Sjedinjenih državâ* ne trebaju nikakve dozvole:

β) *Podanici kraljevine Italije:* Ovi imadu podnijeti izjavu, koju im ispušta njihova općinska vlast (Sindacato), a ista se izdaje po dovršenim proglašenjima. Najbolje je tražiti ovu izjavu putem talijanskih Konsulata u Austriji ili putem talijanskog Poklisarstva u Beču.

Općinska talijanska vlast (Sindacato) šalje ovu izjavu Ministarstvu u Rimu; Ministarsivo izvanjskih posala u Rimu dostavlja je talijanskom Poklisarstvu u Beču, ovo dotičnom talijanskom Konsulatu, a župnik je prima putem svoga Ordinarijata. (Min. un. posal. 27. februara 1874. br. 1702.) Stranke su dužne kroz tri mjeseca za obavljenim vjenčanjem podastrijeti svjedočbu vjenčanja bližnjem talijanskom Konsulatu ili konsularnom poslovaču. Ove svjedočbe imaju biti ovjerovljene od Ordinarijata. Takogjer po dovršenom vjenčanju župnik treba da pošalje c. k. političkoj kotarskoj vlasti svjedočbu vjenčanja (bez biljega), a ako stranke pripadaju raznim općinam u inozemstvu, dvije (po jednu za svaku općinu.)

Ove svjedočbe, koje imaju biti date ili na latinskom ili na talijanskom ili u uredovnom jeziku župnika sa latinskim prevo-

dom ovjerovljenim od Ordinarijata (Min. Odluka 28. decembra 1883. i Namjesn. Odluka 7. februara 1884. br. 91.), župnik šalje uredovno prigodom periodičnih radnjâ svakog tromjeseca (v. Odio V. periodične radnje, br. 1.), a kot. pol. vlast prosljegjuje ih Namjesništvu.

γ) Podanici *kraljevine Grčke:* Ako ovi stanuju u Austriji, trebaju izjavu, koju im ispušta grčki konsulat; ako pako stanuju u Grčkoj, onamošnje crkovne vlasti (Min. Odl. 13. jula 1885. br. 8068.)

δ) Podanici *Ruskog carstva.* Za ove se podanike priznaje u Rusiji samo crkovno vjenčanje; civilno vjenčanje obavljeno u inozemstvu nije valjano pred ruskim zakonima, pa, i je li samo jedna stranka pripadnica grčko-istočne nesjedinjene crkve, vjenčanje ima se sklopiti pred svećenikom ove crkve, a kašnje radi katoličke stranke i pred katoličkim svećenikom, (ovo zadnje ne zahtijeva naravno država); vjenčanje pako izmegju katolika i nekršćanâ, pa da su i primili dozvolu od katoličke crkovne vlasti, nevaljano je pred ruskim zakonima (Ministar. Odredba 31. avgusta 1898. br. 20287.)

ε) Podanici *carevine Njemačke:* Svim njemačkim podanicima treba izjava sa strane Poklisarstva njemačkog u Beču (Zakon 6. februara 1875. §§. 28.-35., 39.). Izuzeti su slijedeći:

1. *Pripadnici carske pokrajine Elsass i Lothringen,* kojim treba izjava državnog odvjetnika mjesta, kojemu stranke pripadaju.

2. *Podanici kraljevine Bavarske,* kojima treba izjava sa strane administrativne svoje kotarske vlasti u domovini (Bezirksamt) ili od svoga Magistrata, ako je ovaj uoblašten (zakon 16. aprila 1868.) Glede bavarskih podanikâ treba opaziti, da nemadu li ovi izjavu svoje vlasti o sposobnosti za vjenčanje, po zakonu 17. marta 1892. toli žena koli djeca ne postižu bavarsko državljanstvo, premda je vjenčanje valjano; a jesu li propustili to izvršiti, mogu kašnje pitati i dobiti tu dozvolu od nadležnih vlasti u Bavarskoj.

3. *Podanici kraljevina Würtemberg i Saske* trebaju izjave svoga kraljevskog Poklisarstva u Beču.

4. *Podanici vojvodine Baden* osim izjave carskog njemačkog Poklisarstva u Beču imaju biti još proglašeni i u svojoj domovini (Min. pravde, bog. i nast. u Badenu 17. septembra 1890.)

ζ) Podanici *republike Švajcarske:* Ovim treba svjedočba od općine, kojoj pripadaju u Švajcarskoj (Min. un. posal. 20. novembra 1882. br. 15878.)

η) *Podanici republike Francuske i kraljevine Španjolske:* Onim, koji stanuju u Austriji, njihov bližnji konsuo daje dopust, a u domovini načelnik općine pripadnosti.

ϑ) *Podanici kraljevinâ Belgije, Danske, Nizozemske, Portugalske, Švedske, Norveške i republike Brasila* treba polag ministr. odluke 22. novembra 1859. br. 17602. izjava od njihove općine u domovini, da njihovom vjenčanju ne opstoji nikakva zapreka, a zato je bolje, da se obrate poslaniku svoje države u Beču. Ovo isto vrijedi i za podanike Srbije, Crnegore, Rumunjske, Bugarske i Turske. (Min. Odl. 18. aprila 1865. br. 2392.)

Op. 1). *Za ovjerovljenje župničkih svjedočaba,* što ih ispuštaju naši župni uredi za podanike raznih državâ, pozvane su političke kotarske vlasti, odnosno Magistrati gdje ovi vrše političku službu prve molbe, osim za talijanske podanike, za koje ovo ovjerovljenje obavljaju Ordinarijati, i za njemačke podanike, koji pripadaju vojništvu, Ministarstvo rata u Beču. (Vidi Aichner §. 194. matrimonia extraneorum in Austriaco imperio; Vering, Arhiv sv. 15. str. 275.-321., sv. 33. str. 402., sv. 41. str. 453., sv. 47. str. 310; Quartalschrift, god. 1885. str. 615., god. 1891. str. 745 i 759. i god. 1892. str. 523. i str. 809.-816.; Die Eheschliessungen der Ausländer in Oesterreich; Gr. Zak. §. 47.; Seidl., str. 232.-260. 606.-613.)

2) Uopće opetujuć gorirečene odredbe za vjenčanje podanikâ inostranih državâ treba se glede *forme vjenčanja* vladati kao da su podanici Cislajtanije, to jest sklopiti ženitbu pred vlastitim župnikom i dvama svjedocima, i premda se u nekim državama zahtijeva civilno vjenčanje, ipak je crkveno vjenčanje, obavljeno od podanikâ ovih državâ u Cislajtaniji, priznato u tim državama.

3) Želi li se podanik Cislajtanije, bio muškarac ili ženskinja, vjenčati izvan Cislajtanije, župnik je dužan samo dati svjedočbu obavljenih triju proglašenja; istodobno je dobro, da dade potrebito uoblaštenje svećeniku, koji će prisustvovati vjenčanju, a to osobito za one države, u kojima nije priznato crkveno vjenčanje, nego se zahtijeva vjenčanje pred civilnom vlasti; razumije se da stranke moraju imati svoje krštenice uvijek sobom. U ovom slučaju sve župničke svjedočbe imaju biti ovjerovljene od Ordinarijata.

4) Izjavu sposobnosti za podanike Cislajtanije ispušta politička kotarska vlast. (Odluka ministr. 28 oktobra 1879, br. 11.409 i

29 jula 1898, br. 8236). Glede osobne sposobnosti imaju se vladati po Austrijskim zakonima, a glede forme vjenčanja po zakonima države gdje se vjenčavaju. (Min. bogošt. i nast. 22 jula 1852, br. 1954 i §§. 4 i 37 Gr. Zak.).

Ovo isto vrijedi za ugarske podanike (§. 113, zakon 9 decembra 1894, članak XXXI.)

10. *Prije nego župnik obavi vjenčanje treba da budu svi* **spisi** *u redu;* ako spisi dolaze iz drugih biskupija, imali bi biti po zakonu vidimirani od dotičnih Ordinarijatâ. (Dvorska Odluka 10 maja 1820), ali se u praksi, osobito ako su stranke iste pokrajine, ne pazi dandanas na ovaj zadnji propis, te su dostatne dokaznice ispuštene od dotičnih župnih Ureda bez potvrde Ordinarijata.

Uoblaštenje, da se obavi vjenčanje izvan župe obiju stranaka, može po pravu udijeliti toli župnik vjerenika, koli onaj vjerenice, te premda u praksi ima prednost župnik vjerenice »*nuptiae ubi sponsa*«, ipak se stranke mogu bez dozvole ovoga dapače i proti njegovoj volji vjenčati pred župnikom vjerenika ili pred onim svećenikom, koga uoblasti župnik vjerenika. Razumije se, da dijecezanski Biskupi obiju stranaka i kapitularni Vikari *sede vacante* mogu kojegmudrago svećenika za ovo uoblastiti.

Kada župnik delegira drugog svećenika, svegj je dobro da poda oblast *subdelegandi* i upotrebi koliko moguće jasnije izraze. Na pr. nema se rijeti: »Župniku u N.« nego »Župnom Uredu u N.«, jer tako, kada ne bi bio prisutan župnik, mogao bi vjenčati njegov pomoćnik ili njegov zamjenik. U pismu uoblaštenja treba naznačiti sve potrebite okolnosti: kako su bila n. pr. rečena sva tri proglašenja, kako se nije našla nijedna zapreka, kako su se zaručnici ispovjedili i pričestili i sve drugo, što bi moglo biti potrebito, pak svršiti riječima: »i za to potpisani uoblaštuje taj m. p. Župni Ured *cum jure subdelegandi,* da može vjenčati rečene zaručnike, te moli, da mu se potla uredovno saopći isto vjenčanje. (Vidi prilog E doli i »List dubrovačke biskupije« g. 1902, br. 3).

Župnik treba da ima slijedeće svjedočbe prije nego obavi vjenčanje bilo podanika inostranih državâ bilo Cislajtanije:

a) Krštenicu stranaka, koje ne pripadaju njegovoj župi;

b) Dozvolu očevu ili sudbenu za maloljetne;

c) Dopust politički za pripadnike pokrajine Tirola s Volarbergom;

d) Dozvolu vojničkih vlasti za one, koji su ovim vlastima podvrženi;

e) Dopust starije vlasti za oružnike i za financijske stražare;

f) Dopust Namjesništva za one, koji se nijesu još podvrgli novačenju, ili druge dokaznice. (Vidi odio III. B, br. 5, slovo *c* stavak α);

g) Svjedočbu smrti prvog muža ili prve žene za udovce ili udovice, a za ove potonje slučajnu potrebitu dozvolu zapreke »vremena žalovanja« (tempus luctus). (Vidi odio III. B. br. 5, slovo *c,* stavak β);

h) Dozvolu crkovne vlasti za zapreke odregjene u kanoničkom pravu. (Vidi Aichner, de impedimentis §§. 166-183, 185-190);

i) Dozvolu državne vlasti za zapreke »irritantia« odregjene od gragjanskog Zakonika, koje se sudaraju s onim crkovne vlasti, izuzevši zapreke navedene u ovom odjelu B, br. 5, slovo *a,* (α-ζ) i takogjer dozvolu civilne vlasti za neke posebne zapreke »irritantia« i za sve zapreke »impedientia« civilne vlasti. (Vidi ovaj odio B, broj 5, slova *b* i *c*);

j) Svjedočbu ovršenih proglašenjâ i slobode za one, koji pripadaju tugjoj župi;

k) Za podanike inostranih država (ovdje su ubrojeni takogjer podanici Translajtanije i Bošnjaci i Hercegovci) svjedočbu (izjavu) vlasti za to pozvanih, da je dotična osoba slobodna za vjenčanje;

l) U slučaju, da župnik nije redoviti župnik nijedne od obiju stranaka, treba uoblaštenje ili župnika zaručnika ili njihovih biskupa.

m) Za nepoznate osobe svjedočbu općinske pripadnosti (Heimatschein).

11) **Secundae nuptiae** (ponovno vjenčanje). Da se katolik ili katolikinja mogu u Cislajtaniji drugi put vjenčati, a kad ne znaju za stalno, je li druga stranka umrla, državni zakoni odregjuju slijedeće:

a) Drži se, da je osoba mrtva, kada je već navršila 80 godina a za deset godina nije se o njoj čulo, je li živa;

b) Kada je kogod za 30 godinâ otsutan, a ne zna se za nj;

c) Kad se može, u kojojgod dobi bila osoba, dokazati sa dva svjedoka, da je otsutna osoba bila u pogibelji života, bilo na

brodu preko morske oluje, bilo ranjena u ratu, ili se je našla u požaru ili u drugoj pogibelji, a za 3 godine, premda se je istraživalo, nije se o njoj ništa obaznalo.

Nije dosta da se obistine gori spomenute okolnosti, nego treba još da se druga stranka, koja se želi vjenčati, obrati sudbenoj vlasti za proglašenje smrti otsutne stranke i za rastavu braka (§. 24 Gr. Zak. i zakon 16 februara 1883 D. Z. L. br. 20 §. 9, te su sada izvan kreposti §§. 113 i 114 Gr. Zak; — Seidl, str. 223 i 224). Sud izabere tada skrbnika za otsutnu stranku i branitelja vjenčanja, te bude proglašeno 3 puta u službenim novinama, da bi se otsutna osoba javila, i takogjer se pozove ko god o njoj štogod zna, da javi Sudu, inače da će bit proglašena mrtvom, a brak rastavljen (Gorispom. zakon §§. 6 i 7.) Nakon godine ima se stranka opet obratiti Sudu molbom, da bi slijedilo proglašenje smrti i rastava braka sa strane Suda; kada je rasprava o tomu dovršena, Sud proglasi osobu mrtvom i označi joj nadnevak smrti i takogjer rastavu braka. Branitelj vjenčanja dužan je uložiti utok proti sudbenoj osudi, a takogjer dužan se je uteći, ako je stoprv u drugoj molbi bila proglašena rastava, te stoprv po povoljnoj osudi druge dotično treće molbe može stranka sklopiti drugo vjenčanje.

Ženitbena rastava ne isključuje mogućnost, da dotična stranka jož žive, te u slučaju, da bi se jednom javila stranka, koja je bila proglašena mrtvom sa strane Suda, drugi je brak odmah proglašen nevaljanim, te je samo prvo vjenčanje valjano, ne samo pred crkvenom nego još i pred civilnom vlasti; ali se djeca rogjena u ovom drugom braku smatraju zakonitom.

Zakon 16. februara 1883. §. 5. odregjuje, da se može pitati izjava smrti otsutne osobe *godinu dana* prije izmaka trideset godina, ali osuda ne smije biti izrečena prije odregjenog roka, *a više se godina prije* može pitati da se razvide sve okolnosti i potankosti, kojim se može dokazati smrt dotične osobe, kad bi kašnje takvi dokazi bili nemogući; a ako je pako dotična osoba bila u pogibelji života, može se *odmah* pitati da se obave razvìdi. (Vering, Arhiv sv. 49. str. 327. i §. 24. Gr. Zak.; Seidl, Matrikelnführung str. 390.-393.)

Ovaj postupak i ove odredbe državnih vlasti kao dosta tačne i zdušne te dovoljno zapriječuju poligamiju, priznaje takogjer i crkovna vlast, te se praktično zadovoljava ovakovim istra-

živanjem i odlukam civilnih vlasti. (Vidi Kohn u. Vering, Arhiv, sv. 48. str. 53. i Aichner, Jus Canonicum §. 201. de secundis nuptiis).

12. **Religijozni odgoj djece u Cislajtaniji**. (Zakon 25. maja 1868. D. Z. L. br. 49.)

a) Djeca rogjena od kršćanskih roditelja imaju se krstiti, pa i ne bili njihovi roditelji zadovoljni, a u tom se slučaju župnik obraća kotarskoj političkoj vlasti. (§. 1.-3. gorisp. zakona i §. 139. Gr. Zak.; Carska Odl. 20. aprila 1854. D. Z. L. br. 96. i članak 11.; Osn. drž. zak. 21. decembra 1867. D. Z. L. br. 145.)

b) Glede djece rogjene od mješovitih brakovâ, ne odrede li ništa roditelji, muška se djeca imaju krstiti i odgojiti u vjerozakonu oca, a ženska u vjerozakonu majke.

c) Roditelji mogu sklopiti megju sobom pogodbu glede vjerozakona svoje djece, i taj ugovor ima zakonitu moć i pred državnim vlastima, ako se radi o vjerozakonima, koji su u Cislajtaniji priznati. (Vrh. upr. Sudište 14. marta 1890. br. 1692.); ob ovom se ugovoru sastavi bilježnička pogodba, koja se obično čuva u župnom uredu, te jedna stranka nije vlasna prekršiti ugovor bez privole druge; obe stranke mogu promijenuti dogovorno pogodbu, ali samo za djecu ispod 7 godina, a za djecu od 7—14 godina ne smije se ništa promijenuti. (Vrh. upr. Sudište 24. januara 1882. i 28. juna 1883.)

d) U slučaju, da otac ili majka umre, roditelj, koji je preživio svoga druga, ne može mijenjati vjeroispovijed svoje djece pa makar ova ne doprla do sedme godine (Upr. Sudište 28 aprila 1884. i 23 maja 1900, br. 3681), te je bila ukinuta ministar. Odl. 18. avgusta 1872, koja je davala to pravo drugu, koji bi preživio drugu stranku.

e) Djeca nezakonita slijede vjerozakon majke, pa da bi se ona i protivila. (Vering, Archiv, Svezak 24, str. 20 i slijedeće).

f) Djeca, koja su navršila 14.tu godinu, mogu sama promijenuti vjerozakon (Linzer Quartal-Schrift 1882, str. 813) kao svaka druga odrasla osoba. U tom slučaju ovako se postupa: osoba, koja je navršila 14.tu godinu i ostavlja svoj vjerozakon, ima osobno to javiti političkoj kotarskoj vlasti, a ova obznanjuje pretpostavljenu crkovnu vlast onog vjerozakona, što ga dotični hoće ostaviti, a sam nije dužan javiti svoj istup svojoj bivšoj crkovnoj vlasti, niti ova može to zahtijevati. (Ministr. un. posala 4

marta 1891, br. 22731 na temelju zakona 25 maja 1868. D. Z. L. br. 49); suviše je dužan prikazati se crkvenoj vlasti vjerozakona, u koji stupa. (Vidi gori spomenutu ministr. Odluku).

Op. 1. Podanici tugjih država ne potpadaju ovim propisima nego zakonima svoje domovine (Min. bog. i nast. 31 marta 1881 br. 2045).

Op. 2. Vjernici, koji pripadaju katoličkoj vjeri, ali nijesu istog obreda (kano rimo-katolici, grko-katolici, armeno-katolici), hoće li promijenuti *sami obred*, dužni su postupati isto kao da se radi o promjeni vjerozakona t. j. javiti se osobno župniku obreda, koji poprimaju; takogjer političkoj kotarskoj vlasti, a ova obavijesti župnika obreda kojeg ostavljaju, jer ovdje ne odlučuje ispovijedanje iste vjere, nego unutrnja neodvisna i različita organizacija pojedinih obredâ. (Vrhov. upr. Sudište 3. novembra 1898. br. 5819. i članak 6 zakona 25. maja 1868. i §. 35. zakona 7. maja 1874. D. Z. L. br. 50.). Vjenčanja ipak izmegju rimokatolika, grko-katolika i armeno-katolika ne smatraju se mješovitim brakovima (matrimonia mixta). — (Odluka namjesn. 30. jula 1856. br. 10334.)

Op. 3. Kada se pako dogodi, da se u kakvoj župi ima obavit mješovito vjenčanje (matrimonium mixtum), župnik će se obratiti Ordinarijatu i navesti sve potankosti pojedinog slučaja, pa će se vladati po napucima, što će mu dati Ordinarijat. Ovako je dan danas odregjeno u svim biskupijama naše pokrajine.

Op. 4. Na temelju odl. Min. pravde 4. aprila 1894. br. 27896. ex 1893. i 2. novembra 1893. br. 18116 Sudovi su dužni javiti Ordinarijatu svaku rastavu od trpeze i postelje; Ordinarijat drži to u posebnom popisu u očevidnosti, te pojedine slučajeve priopći dotičnom župniku; župnik pako ne smije u maticam vjenčanih učiniti nikakovih bilježaka, nego mu to jedino služi, da se vlada glede zakonitosti ili nezakonitosti djece, koja bi se kašnje rodila od rastavljene žene. Za ove slučajeve vidi Matice rogjenih A. br. 9.

2. Praktični

Prilog

MATICA (Upisnik)

Župe . . . . Općine . . . .

Redni broj	Dan i godina vjenčanja i ime župnika, koji je bio nazočan	Zaručnika: Ime, prezime i stališ	Zaručnika: Mjesto – Rogjenja	Zaručnika: Mjesto – Prebivališta	Zaručnika: Vjerozakon	Zaručnika: Doba	Zaručnika: Stanje – Neoženjen	Zaručnika: Stanje – Udovac	Zaručnice: Ime, prezime i stališ	Zaručnice: Mjesto – Rogjenja	Zaručnice: Mjesto – Prebivališta	Zaručnice: Vjerozakon	Zaručnice: Doba	Zaručnice: Stanje – Neudata	Zaručnice: Stanje – Udovica
1.	Dne 24 (dvadeset četiri) jula 1891 (devetdeset jedan) u župnoj crkvi Sv. Josipa. N. N. svećenik i gimnazijalni profesor u Spljetu	N. N. trgovac	Spljet	Spljet	Rimo-katolik	Rogjen 14/VI. 1866	./.	Udovac	N. N. posjednica N. N. župnik	U ovoj župi N.	U ovoj župi N.	Rimo-katolikinja	Rogjena 16/V. 1869.	Neudata	./.
	Dne 30 (trideset) jula 1891 (devetdeset jedan) u sustolnoj crkvi sv. Marka u Makarskoj N. N. gradski župnik	N. N. crevljar	U ovoj župi N.	U ovoj župi N.	Rimo-katolik	Rogjen 24/VI. 1856.	Neoženjen	./.	N. N. posjednica udovica pok. N. N. trgovca N. N. župnik	U Makarskoj	U Makarskoj	Rimo-katolikinja	Rogjena 21/VII. 1865.	./.	Udovica od 15/III. 1889.
	Dne 8 (osam) septembra 1891 (devetdeset jedan) u župnom uredu N. N. svećenik	N. N. trgovac	Trst	Trst	Grčko-istočnjak	Rogjen 24/V. 1860.	Neoženjen	./.	N. N. posjednica N. N. župnik	U ovoj župi N.	U Trstu	Rimo-katolikinja	Rogjena 16/VIII. 1865.	Neudata	./.
2.	Dne 15 (petnaest) septembra 1891 (devetdeset jedan) u kući nemoćnog zaručnika N. N. župnik	N. N. posjednik	U ovoj župi N.	U ovoj župi N.	Rimo-katolik	Rogjen 16/I. 1864.	Neoženjen	./.	N. N. posjednica N. N. župnik	U ovoj župi N.	U ovoj župi N.	Rimo-katolikinja	Rogjena 26/VI. 1871.	Neudata	./.

dio.

A.

VJENČANIJEH

Kotara . . . . **Biskupije . . . .**

Roditeljâ zaručnika: Ime, prezime, otačbina, vjerozakon i stališ očev	Roditeljâ zaručnika: Ime, prezime, otačbina i vjerozakon materin	Roditelja zaručnice: Ime, prezime, otačbina, vjerozakon i stališ očev	Roditelja zaručnice: Ime, prezime, otačbina i vjerozakon materin	Svjedokâ: Ime, prezime, vjerozakon i stališ	Svjedokâ: Otačbina i prebivalište	BILJEŠKE
N. N. trgovac	N. N.	N. N. posjednik	N. N.	N. N. trgovac i N. N. općinski liječnik oba rimo-katolici	Spljet. Ova župa N.	Proglašenja biše učinjena u Spljetu i u ovoj župi u dneve 7, 15 i 22 juna o. g. Glede maloljetnosti zaručnice vidi dozvolu očevu pod br. 36 ur. Zap. Glede slobodnog stanja zaručnika i uoblaštenja svećenika N. N. vidi Dopis Župnog Ureda u Lučcu u Špljetu sa odnosnim svjedočbama pod nadnevkom 15 7. o. g. br. 514, zabilježeno pod br. 39 Ur. Zapisnika.
obojica rimo-katolici iz Spljeta		obojica rimo-katolici iz ove župe N.				
N. N. crevljar	pokojna N. N.	N. N. posjednik rimo-katolik iz Makarske	N. N. grčko-istočne vjere iz Mostara	N. N. i N. N. oba trgovci rimo-katolici	Makarska	Proglašenja biše učinjena u ovoj župi N. u Makarskoj dne 15, 22 i 29 juna o. g. Vidi Dopis župnog Ureda u Makarskoj 6 Avgusta 1891, br. 144, zabilježeno pod br. 89 Ur. Zap.
oba rimo-katolici iz ove župe N.						
N. N. trgovac	N. N.	N. N. posjednik	pokojna N. N.	N. N. i N. N. oba posjednici rimo-katolici	Iz ove župe N.	Zaručnici su sklopili dneva 15 maja 1890 (devetdeset) civilni brak u Trstu polag svjedočbe vjenčanja prikazane ovom župniku, te su se danas crkveno vjenčali, pokle je mjesni župnik dobio potrebitu dozvolu od svoga Ordinarijata, kao takodjer zaručnici biše oprošteni od zapreke „mixtae religionis“, a župnik je uoblastio svećenika N. N. da prisustvuje vjenčanju ; vidi odnosne spise pod br. 104 Ur. Zap.
obojica grčko-istočnjaci iz Trsta		oba rimo-katolici iz ove župe N.				
pokojni N. N. posjednik	pokojna N. N.	N. N. trgovac	N. N.	N. N. i N. N. oba rimo-katolici trgovci	Iz ove župe N.	Vjenčani su u kući zaručnika, koji je bio u pogibelji života. Biše oprošteni od triju proglašenja (vidi br. 106 Ur. Zap.), te su položili zakletvu, da ne znaju za nikakvu zapreku megju sobom (vidi Zapisnlk br. 107). Glede maloljetnosti zaručnice vidi dozvolu očevu br. 108 Ur. Zap.
oba rimo-katolici iz ove župe N.		oba rimo-katolici iz ove župe N.				

Prilog B.
Matice crkovne.
1900.

Num. 5. N. N. et N. N.

Anno Domini *millesimo nongentesimo* die *decima sexta* mensis *maii,* denuntiationibus praemissis tribus diebus festis 4, 11 et 18 elapsi *aprilis* inter Missarum solemnia, nulloque impedimento detecto, visisque documentis necessariis prout in actis, ego infrascriptus *parochus (cappellanus)* hujus ecclesiae *S. Josephi* de N. . . . . interrogavi N. filium N. N. et N. N. natum . . . . et degentem . . . . annorum *viginti sex* et N. filiam N. N. et N. N. natam . . . . et hic . . . . degentem, annorum *viginti quatuor,* eorumque mutuo consensu habito, solemniter per verba de praesenti matrimonio coniunxi, praesentibus testibus notis N. N. et N. N. ambobus ex hac Paroecia. Postea eis ex ritu Sanctae Matris Ecclesiae in Missae celebratione benedixi.

Pro fide ego *Parochus (Cappellanus)*

N. N.

Prilog C.
Svjedočba vjenčanja.

1) a) hrvatski:

Pokrajina Dalmacija. *Kotar* . . . . .
Općina . . . .

Potpisani svjedoči, da se je zakoniti sin roditelja N. N. i N. N., rogjen u župi N. dneva . . . . i nastanjen u N., sdružio u svetoj ženitbi sa N. kćerju N. N. i N. N., rogjenom u N. a nastanjenom u N., dneva *15 (petnaest) maja 1891 (devetdeset jedan).* Svetu je ženitbu blagoslovio Im. p. Dn. N. N. a svjedoci su bili N. N. iz N. i N. N. iz ove župe.

Iz knjige vjenčanih, svezak III., str. 34, br. 5.

Od župnog Ureda.

U . . . . . . , dne 1. juna 1903.

Župnik

(M. P.) *N. N.*

2) b) talijanski:

Certificato di matrimonio.

Provincia Dalmazia. *Distretto* . . . . .
Comune . . . . .

Dal Libro III. alla pagina 7, Nr. 4 dei Registri dei Matrimonii di questa Parrocchia si rileva, che N. figlio di N. N. e di N. N., di condizione agricoltore, nato in questa Parrocchia ai . . . . , fu congiunto in matrimonio il giorno *8 (otto) aprile 1890 (novanta)* con N. figlia di N. N. e di N. N., nata ai . . . . pure in questa Parrocchia, del Rev.-mo Can. N. N. assistendo in qualità di testimonii N. N. e N. N., ambidue da questa Parrocchia.

Dall' Ufficio Parrocchiale.

. . . . . . *li 10 aprile 1900.*

Il parroco

(L. S.) *N. N.*

3) c) latinski za inostrance:

Testimonium copulationis.

Monarchia Austro-Hungarica. *Districtus Corcyra-Nigra (Korčula)*

Provincia Dalmatia *Municipium Tarpanium (Trpanj)*

Infrascriptus Parochus testatur anno *1844 (quadragesimo-quarto)* die *11 (undecima)* mensis *maji* A. Rev. Parochum hujus Par. copulavisse N. agricolam filium legitimum par. N. N. et N. N. annorum *quadraginta,* natum . . . . et degentem N. cum N. filia legitima par. N. N. et N. N. annorum *triginta*, nata . . . . et degenti N., praesentibus testibus N. N. ex hac Parochia et N. N. ex Parochia N.

Ex libro Copulatorum, Tomus IV., pag. 15, Nr. 7.

Ex Officio Parochiali.

Tarpanii (Trpanj), die 6. octobris 1884.

Parochus

(L. S.) *N. N.*

Prilog D.

Svjedočba obavljenih proglašenja.

a) hrvatski:

Potpisani župnik svjedoči, da su u dneve 8., 15. i 22. ov. mjes. bila obavljena u ovoj župnoj crkvi ženitbena proglašenja za vjerenike N. N. iz ove župe i N. N. iz župe N. i da se nije saznalo za nikakvu zapreku ni crkovnu ni civilnu.

Od župnog Ureda.

U . . . . . ., dne 25. avgusta 1900.

Župnik

(M. P.) *N. N.*

b) latinski:

Litterae testimoniales.

Infrascriptus Parochus testatur diebus *6. 13 et 20 hujus mensis* proclamationes sponsorum N. N. ex hac Paroecia et N. N. ex Paroecia ad *S. Leopoldum II. Vindobonae (Wien)* in hac Ecclesia Parochiali factas esse, quin ullum detegeretur impedimentum sive ecclesiasticum sive civile.

Ex officio Parochiali.

Ragusii (Dubrovnik) die 26 maji 1901.

Parochus

(L. S.) *N. N.*

Op. Ova se svjedočba ispušta obično latinski, kada se vjenčanje obavlja u mjestu gdje je naš jezik nepoznat.

Prilog E.

Svjedočba slobodnog stanja.

a) hrvatski:

Uz br. 16.

U . . . . ., dne 31. maja 1903.

Potpisani svjedoči, da se uslijed obavljenih ženitbenih proglašenja u ovoj župi dneva 15., 22 i 29 ov. mj. nije pojavila nikakva zapreka, bilo crkovna bilo civilna, naumljenom vjenčanju vjerenikâ N. N. i N. N., obojice iz ove župe, i za to potpisani na želju stranaka uoblašćuje mp. župni Ured u N. *cum jure subde-*

legandi, da može vjenčati gorispomenute vjerenike, uz molbu da isti na svoje vrijeme priopći to potpisanom radi uregjenja župnih maticâ.

Od župnog Ureda.

Župnik

(M. P.) *N. N.*

Op. Zadnja tačka ove svjedočbe može glasiti ovako: Za to potpisani dopušta gorispomenutim vjerenicima, da budu združeni u svetoj ženitbi po njihovoj želji od Mp. Don N. N. svećenika u N. ili od drugog svećenika, kojeg bi ovaj odredio.

Od župnog Ureda.

i t. d.

b) latinski:

Litterae dimissoriales.

Ad N. 16.

Tarpanii (Trpanj) die 1. julii 1903.

Infrascriptus Parochus testatur diebus *21., 28. maji et 4. junii hujus anni* tum in paroecia sponsi N. quam in hac Paroecia sponsae peractas esse denuntiationes matrimoniales nullumque impedimentum sive ecclesiasticum sive civile inotuisse, ut testatur scriptum quoque Parochi sponsi de N. de die *16. junii hujus anni, N. 94.,* quod asservatur in hoc officio Par. *sub N. 62.* et insuper sponsos a me hisce dimitti, ut ab Ad. Rev. Domino N. N. Parocho de N. vel de ejus licentia ab alio Sacerdote, servatis servandis, matrimonio jungi in Domino possint.

Ex Officio Parochiali

Parochus

(L. S.) *N. N.*

Buduću ovom slučaju svećenik, koji će ih združiti, nije župnik ni jedne ni druge stranke, imaju vjerenici osim gorispomenute svjedočbe donijeti tomu svećeniku svoje krštenice, da ovaj uzmogne u svojim maticam na temelju uredovnih ispravâ napuniti sve stupce. Svećenik će čuvati u svomu Arhivu obe krštenice i ovu otpusnu svjedočbu, a u slučaju, da stranke budu zahtijevale da im se povrate krštenice, svećenik, pokle je iz ovih iscrpio sve potrebite podatke, može ih povratiti strankama, a čuvat će samo otpusnu svjedočbu.

Prilog F.

(vidi odio V. periodične mjesečne radnje, br. 9, slovo *b*).

Broj . . . . *Župni Ured u* . . . . . .

Svjedočba ženitbe za vojnike.

Redni broj upisnika	Prezime i ime		Mjesto i dan vjenčanja	Vjeroispovijed	Primietbe
	supruga	supruge			

Prilog G.

Br. ______

Zapisnik

o obavjestnom ispitu zaručnikâ

učinjenom u .... *dne* *190*

Pitanja	Zaručniku	Zaručnici
1. Ime, stališ i značaj:		
2. Pokrajina, mjesto, dan i godina rogjenja:		
3. Vjeroispovijed i poznavanje vjeroispovijedi:		
4. Ime, stališ, vjeroispovijed i pribivalište roditeljâ i da li još živu:		
5. *Ženitbena privola*:		
a. Od političke oblasti:		
b. Od živućeg oca:		
c. Od skrbničke oblasti:		
d. Proglašenje punoljetnosti:		
e. Od vojničke oblasti:		
f. Svjedočba napovijedi i otpusnica sa strane vojničkog dušobrižnika:		
g. Za inostrance (i za ugarske podanike) svjedočba sposobnosti za ženitbu od političkih oblasti njihove domovine:		
6. *Neoženjen ili udovac*:		
Neudata ili udovica:		
a. Kako glasi svjedočba slobode:		
b. Kako glasi svjedočba domovinstva:		
c. Kako glasi svjedočba smrti:		
7. Oproštenje od vremena udovanja:		
8. Pravo ili nepravo pribivalište od kad? gdje zadnje šestmjesečno pribivalište?		

Pitanja	Zaručniku	Zaručnici
9. *Ženitbene zapreke*: *a.* Razlike vjeroispovijedi: *b.* Zaruke s drugim osobam, s kim? kako? *c.* Krvno, duhovno ili gragjansko srodstvo? *d.* Tastbinstvo? *(affinitas)?* 10. Opstoji li možda kakva druga zapreka? 11. Hoće li ženitba biti slobodna i bez sile? 12. Hoće li biti tri napovijedi? 13. Mogu li, što su rekli, zakletvom potvrditi?		
	Pitanja svjedocima	
1. Ime, stališ i pribivalište? 2. Jesu li vam poznati zaručnici i njihovi odnošaji? 3. Je li vam poznata kakva ženitbena zapreka? 4. Možete li rečeno zakletvom potvrditi?		
	Actum ut supra coram me	
Potpis zaručnikâ: Potpis svjedokâ:		

Prilog H.

Obrazac molbe za otpust od jednog ili dvaju proglašenja.

a) *Za crkovnu vlast:*

Br. 26.

U . . . . ., dne 19. novembra 1903.

Nalegjica. Presvijetlom i Prepoštovanom Ordinarijatu u . . . . Br 26. 19 11. 1903. Župni Ured. u . . . . pita otpust od dvaju proglašenja za vjerenike N. N. i N. N.

Presvijetli i Prepoštovani Ordinarijate!

Zaručnici N. N. i N. N. imaju se vjenčati, a pošto se približuje vrijeme Došašća te nije moguće ovršiti tri naregjena proglašenja, jer drugih Svetačnih dana nema osim Nedjelje, a opstoji razlog »*infamia sponsorum nempe partus propinquus sponsae*«, mole preko potpisanoga, da im taj Presvijetli i Prepoštovani Ordinarijat udijeli otpust od dva proglašenja, tim više što ne postoji nikakva zapreka njihovom ženitbenom združenju.

Od župnog Ureda
Župnik
N. N.

b) *Za civilnu vlast:*

Op. Ovu molbu treba da stranke **u svoje ime** podastru ili ravno ili preko župnog Ureda na c. k. kotarsko Poglavarstvo za oprost od jednoga ili od dvaju proglašenja, a od sva tri preko pomenutog Poglavarstva na c. k. Namjesništvo. Ako su dobili otpust od crkvene vlasti, bolje je da u molbi to naznače. Molbu treba opskrbiti biljegovkom od jedne (1) Krune.

Obrazac.

(Slavno) C. K. Poglavarstvo!

Potpisani zaručnici imaju se čim prije sadružiti u sv. ženitbi, jer zaručnik primoran da odmah otputuje u daleke strane. Mole zato to (Slavno) c. k. Poglavarstvo, da ih oprosti od dvaju proglašenja, od čega su već i od crkovne vlasti bili oprošteni, kako se vidi iz uklopljene svjedočbe. Ujedno priopćuju, da, što im je poznato, ne opstoji nikakva zapreka naumljenom vjenčanju.

U čvrstoj nadi, da će im molba biti uslišena, smjerno se potpisuju.

U . . . . ., dne 16. avgusta 1903.
N. N. zaručnik
N. N. zaručnica.

Nalegjica.

(Slavnom)
C. k. kotarskom Poglavarstvu
u *N* . . . . .

Molba.
zaručnika N. N. i N. N.
iz
N . . . . .

kojom prose oprost od dvaju proglašenja za razloge, kako unutri.

Prilog I.

Zapisnik ob očevoj dozvoli za maloljetne zaručnike.

Br. . . .

U . . . . ., dne 15. maja 1902.

Prisutni gg. N. N., N. N. i N. N.

Danas pristupi u ovaj Ured g. N. N. sa gospodom N. N. i N. N. te zamoli, da bude saslušan na zapisnik. Zapitan za uzrok izjavi:

Pošto se ovijeh dana moja kći N. ima udati za N. N. a ona je maloljetna, za to ja kao njezin otac pred ovim dvama svjedocima izjavljujem, da joj dopuštam ovo vjenčanje.

Pročitano, potvrgjeno i potpisano.

N. N. otac
N. N. svjedok
N. N. svjedoka.

N. N. župnik.

Prilog J.

Molba za oprost od crkvenih zaprekâ.

a. *Op.* Za ovaj se oprost treba obratiti Ordinarijatu, te ovaj udijeli dotičnu dozvolu po oblastim, što su mu dane od Svete Stolice, inače se Ordinarijat sam obrati Svetoj Stolici za zapreke, koje sam nije vlastan oprostiti.

Br. 17.

Nalegjica. Presvijetlomu i Prepoštovanomu Ordinarijatu u N . . Izvješće Žup. Ureda u . . . Br. 17. 1/5. 1899. kojim moli otpust od zapreke III. con. gr. lin. col. aeq. za zaručnike N. N. N. N.

U . . . . ., dne 1. maja 1899.

Presvijetli i Prepoštovani Ordinarijate!

Vjerenici N. N. i N. N. iz ove župe žele se vjenčati, ali buduć opstoji zapreka »*tertii consanguinitatis gradus lin. col. aeq.*«, kako se razabire po priklopljenoj shemi, mole preko potpisanoga Taj Presvijetli i Prepoštovani Ordinarijat, da bi im udijelio oprost od te zapreke. Razlozi su slijedeći:

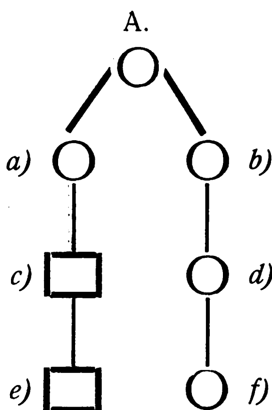
1. *Aetas superadulta foeminae,* jer je već navršila 30 godina;
2. *Deficientia dotis.*

Čega radi potpisani preporučuje najvruće ovu molbu Tomu Presvij. i Prep. Ordinarijatu.

Od župnog Ureda
Župnik
N. N.

Ovoj se molbi prilaga dokaznica te zapreke, naime *rodovnica* (albero genealogico).

Uz br. 17. *U . . . . . ., dne 1. maja 1899.*

e) = vjerenica *N. N.* f) = vjerenik *N. N.*

Od župnog Ureda.
(M. P.) Župnik
N. N.

b. *Op.* Kada se traži dozvola od zaprekâ, što Ordinarijat ne može udijeliti, župnik se obrati takogjer Ordinarijatu, da mu ovaj isposluje od Svete Stolice potrebitu dozvolu, n. p.

Nalegjica. Illustrissimo ac Reverendissimo Ordinariatui *Ragusii* (Dubrovnik) Libellus supplex N. N. parochi de Corcyra-Nigra (Korčula). 4 5. 1899. N. 17. Pro gratia dispensationis procuranda *ex secundo consg. gradu aeq.* pro sponsis N. N. et N. N. ex causis introscriptis.

N. 17.

Corcyrae Nigrae (Korčula) die 4. maii 1899.

Illustrissime ac Reverendissime Ordinariatus!

Petrus N. et *Maria N.* ex hac paroecia, qui orthodoxae fidei cultores existunt, vere pauperes et de labore suo et industria tantum viventes, cupiunt matrimonium secum inire, sed quia iuxta schema reverenter advolutum *secundo gradu aequali* a comuni stipite *proveniente* conjuncti sunt, hoc desiderium ex hac parte adimplere non possunt, ideoque supplicant pro gratia dispensationis clementissime procuranda, ut matrimonium inter se contrahere libere ac licite valeant. Rationes sunt:

1. *Nimia ac suspecta familiaritas oratorum,*

2. *Quia ex hac unione rixae familiarum probabiliter cessabunt.*

Pro qua gratia maximas gratias aget ea qua par est reverentia et devotione.

Ex officio Parochiali.

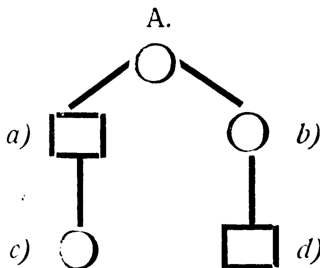
Parochus

N. N.

I ovoj se molbi prilaga dokaznica te zapreke:

Ad N. 17.

Corcyrae Nigrae (Korčula) die 1 maji 1899.

c) = sponsus *N. N.* d) = sponsa *N. N.*

Ex officio Parochiali.

Parochus

(L. S.) *N. N.*

Riješenje molbe primi Ordinarijat i priopći župniku. Ovako se postupa uvijek, kada se radi o javnim zaprekam, premda bi i sam župnik mogao podastrijeti molbu Ap. Datariji u Rimu po propisima kanonskog prava.

c) Kada se pako radi o tajnim zaprekama, za koje se je saznalo u ispovijedi, tada se ispovjednik obrati ravno Ap. Penitenciariji u Rimu, i ne spominje imena prositelja.

Obrazac molbe.

Eminentissime ac Reverendissime Domine!

Cajus contraxit matrimonium cum muliere, cujus sororem jam antea cognoverat, atque filium ex hoc matrimonio jam suscepit, sed cum impedimentum hoc sit occultum ac propterea coniuges putativi nequeant sine scandalo separari, supplicant Eminentiam Vestram pro absolutione et dispensatione.

Pro qua gratia etc.

Gravosii (Gruž) 4. junii 1903.

Eminentiae Vestrae
humillimus servus.

N. N. Parochus.

Parochia — *Gruž (Gravosium)*
Diœcesis — *Dubrovnik (Ragusium)*
Provincia — *Dalmatia.*

Pismo se adresira ovako:
Eminentissimo ac Reverendissimo
N. N. Cardinali Poenitentiario Majori
(Italia). *Romam.*

Glede oprosta od zapreka ženitbenih vidi Aichner, Jus Canonicum «de impedimentorum dispensatione» §. 186.-190.; takogjer Appendix III. Facultates pro foro interno; IV. Facultates pro foro externo; VIII. Formulae supplicationis.

Prilog L.

Br. 64. *U . . . . ., dne 14. maja 1903.*

Dopis.

Do časti je potpisanom obznaniti taj mnogo poštovani župni Ured, da su se uslijed oblasti primljene od tog m. p. župnika pismom 29. aprila ov. g., br. 49 vjenčali zaručnici N. N. i N. N. u ovoj župnoj crkvi dne 9. (devet) maja ov. g. Svjedoci su bili N. N. i N. N., oba posjednici iz ove župe, a svećenik je bio potpisani župnik. Tako je zabilježeno u Matici vjenčanih ove

župe Svezak IV., strana 16., br. 7. te se javlja za odnosno zabilježenje u tamošnje župne matice.

Od župnog Ureda.
Župnik
N. N.

Mnogo Poštovanom
Župnom Uredu
u *N* . . . . .

Op. Molbe upravljene c. k. Namjesništvu za oprost od svojte imaju biti opskrbljene biljegom od jedne (1) Krune i podastrte od stranaka, a ne od župnika, bilo putem c. k. Poglavarstva bilo putem župnog Ureda, bilo ravno Namjesništvu. Molbi treba priložiti svjedočbe biljegovane (biljegom od 1 Krune), koje dokazuju svojtu, a uz to se nadoda i gorinavedeno genealogičko stablo kao prosti prilog sa biljegom od 30 para; nema li pako tih biljegovanih svjedočaba, koje dokazuju svojtu, onda je red na genealogičkom stablu prilijepiti toliko biljega od 1 (jedne) Krune, koliko je rogjenjâ, vjenčanjâ ili smrti navedenih u njemu. (Seidl, Matrikelnführung str. 199.)

U slučaju, da na genealogičkom stablu (rodovnici) nema nikakva nadnevka niti pečata niti potpisa župnikova, smatra se kao prilog molbi sa biljegom od 30 para.

C. Matice umrlih.

1.) Teoretični dio.

1. Matica ili upisnik umrlih je treća glavna knjiga, što je župnik dužan da uzdrži u svomu uredu, tačno i po odregjenim propisima, jer znamenita za razne potrebe župljanâ.

Svaki put, kada kogod umre, liječnik, ako je u mjestu, ispušti svjedočbu, u kojoj je naznačeno ime umrle osobe, vrijeme i uzrok smrti, godine i općina pripadnosti, i dostavi je općini, a ova župniku, koji se po njoj vlada pri upisivanju u matice. Sve se ove svjedočbe čuvaju u župnom Uredu u pojedinim svescima po godinam. (Naredba Namj. 24. aprila 1894. br. 30586.) U mjestima, gdje nema liječnika, općina izabere tako zvane »mrtvozore« za pojedine župe, što su većinom glavari mjesta, te stoprv, kada ovi priznadu da je osoba umrla, župnik unese smrt u matice.

2. Kako je prije rečeno (vidi ovaj odio br. 5.), samo se jednom ima upisati pod rednim brojem smrt osobe, i to u onoj župi gdje je umrla, pa i ne bila pripadnica te župe (vidi doli prilog A br. 3.) ili je smrt zatekla slučajno, a nikako u župi,

kojoj je pripadala ili u kojoj se je rodila ili u kojoj je bila ukopana.

Župnik, koji je upisao smrt pod rednim brojem, ima kroz osam dana javiti to župniku, čijoj je župi pokojnik pripadao, da i ovaj zabilježi u svoje matice bez rednog broja i napuni sve stupce a u »opaskama« zabilježi nadnevak i broj spisa župnog Ureda, koji mu je smrt javio. (Vidi doli prilog A.)

Ako se osoba ne ukopa u grobištu mjesta, gdje je umrla, nego u drugomu, župnik, u čijoj je župi osoba umrla i koji je unio u matice pod rednim brojem, zabilježi u »opaskama« mjesto i grobište gdje je bila ukopana, a župnik mjesta, gdje je ukopana, ako se na grobištu drži poseban popis onih koji se tu kopaju, napiše smrt bez rednog broja i to u stupcu »ime« naznači ime i prezime ukopanoga a u »opaskama« zabilježi nadnevak ukopa i smrti, mjesto gdje je dotičnik umro i njegove godine. (Odluka Min. bog. i nast. 6. avgusta 1882. br. 16258; Okružnica namjesništvena 22. septembra 1882. br. 12904.)

Oni, koji su umrli u staroj godini a bili ukopani u novoj, upišu se u upisnik od stare godine.

3. Za mrtvorogjenu djecu vidi ovaj Odio A. Matice rogjenih, br. 16.

4. Za umrle na austro-ugarskim trgovačkim i ratnim brodovima vidi ovaj Odio A. Matice rogjenih, br. 17.

5. Za muške. austrijske podanike ispod 24. godine, koji umru u inozemstvu a rodili su se u Austriji, vidi ovaj Odio A. Matice rogjenih br. 21.

6. Kod nezakonite djece upiše se samo ime i prezime njihove majke, a ako je ova udovica, prezime što ima po rogjenju a ne po vjenčanju.

7. Da se uzmože ukopati mrtvac izvan mjesta, gdje je umro, valja imati dozvolu od političke kotarske vlasti, gdje je umro, i to javiti općini mjesta, gdje se ima ukopati. (Min. Odluka 31. januara 1876.; Odl. Min. un. pos. 13. maja 1874. D. Z. L. br. 56.; Archiv, svezak 37. str. 80.)

8. Kada je osoba, koja je umrla u župi, podanik inostrane države, župnik treba da javi smrt političkoj kotarskoj vlasti uredovnom svjedočbom. Za podanike talijanske, ugarske i francuske vidi odio V., periodične mjesečne radnje, br. 1. i 2. i 9. slovo e.

Umre li nasuprot podanik Cislajtanije u inozemstvu, ako je on muška osoba ispod 24. godine, kotarska politička vlast će dostaviti župnom uredu svjedočbu smrti te osobe a župnik će ju zabilježiti u matice umrlih bez rednog broja, a u maticu rogjenih u »opaskama« pri dotičnom broju matice nadnevak i mjesto smrti. Ove se svjedočbe čuvaju u posebnim svescima. (Min. un. posal. 12. avgusta 1898. br. 5303.)

9. Ne treba više dostavljati c. k. kotarskom Sudu izvješće smrti, netom je osoba umrla, već se u prvoj polovici nastajnoga mjeseca javlja Sudu u osobitom popisu smrt svih osoba, koje su umrle u župi kroz prošli mjesec (vidi doli prilog G), a u maticam se umrlih u »opaskama« zabilježi nadnevak i broj ovoga popisa za svaku osobu (vidi doli prilog A. br. 1. i 3.)

10. Umre li u župi pripadnik vojske, mornarice ili domobranstva, pričuvnik na dopustu ili neuvršteni novaci (koji još nijesu bili u službi), župnik će poslati svjedočbu smrti po osobitim obrascima načelniku svoje općine (naime mjesta gdje je umro), a ovaj će ih proslijediti na nadležno mjesto (Min. Odluka 12. februara 1880. br. 17511). Takogjer se ima javiti smrt umirovljenih vojnika ili vojničkih umirovljenih činovnika, činovničkih udovica i vojničkih sirota, koji uživaju kakvu odgojnu pripomoć. (Carska Povelja 9. avgusta 1854. br. 208. — Vidi Odio V., mjesečne periodične radnje).

11. Ako u mjestu umre osoba, koja nije katolička ali pripada kršćanskim vjeroispovijedima priznatim u Cislajtaniji, a u mjestu nema nekatoličkog župnika niti ovaj prisustvuje sprovodu, župnik će ovu smrt zabilježiti pod rednim brojem u svoju maticu mrtvih (katoličku) a izvadak će smrti iz matice dostaviti političkoj kotarskoj vlasti, da ga ova dostavi nekatoličkom župnom Uredu, gdje je pokojnik stanovao, ili bližnjoj nekatoličkoj župi kojoj je pripadao. (Odluka Ministr. 19. avgusta 1878. br. 10421. i namj. Obznana 31. avgusta 1878. br. 11523.; Min. un. posal. 16. avgusta 1883. br. 8157.) Ako pako sprovodu prisustvuje nekatolički dušobrižnik, tada ovaj potonji u svom upisniku zabilježi smrt. (Namjes. Obznana 4. septembra 1883. br. 13233). Ako pokojnik pripada nepriznatim vjeroispovijedima u Cislajtaniji, tada c. k. Poglavarstvo upiše ovaj slučaj u svoje matice. (Zakon 9. aprila 1870. D. Z. L. br. 51. §. 3. 4. i 5.). Stranke su dužne javiti smrt a ne župnik.

12. Ne smije župnik unijeti u maticu mrtvih osobu, čiju je smrt obaznao po privatnom pismu ili po tugjim riječima, nego mora imati svjedočbu zakonite vlasti. (Odluka namjesn. 3. avgusta 1842. br. 15427).

Op. Uvijek je dobro za umrlu mušku djecu naznačiti i u matici rogjenih — pri odnosnom broju rogjenja umrlog djeteta — nadnevak smrti radi slučajnih netačnosti prigodom novačenja, koje spominje namjesništvena Obznana 14. februara 1886. br. 3500.

13. Dušobrižnici su zamoljeni okružnicom pokraj. školskog Vijeća 23. oktobra 1885. br. 1493., da jave mjesnom školskom Vijeću smrt svakog djeteta, koje pohagja školu.

II. Praktični
Prilog
MATICA ili

Župe . . . . Općine . . . .

Broj	POKAZIVANJE POKOJNOGA					
	Spol i ime		Od koliko godina	Vjeroispovijedanje	Stalež	OTAČBINA I PREBIVALIŠTE
	Muški	Ženske				
1.	N. N.	./·	68	Rimokatolik	Poljodjelac	Ime župe N. N. N. župnik
2.	./·	ženskinja	./·	./·	./·	Ova župa N. N. N. župnik
	./·	N. udovica N. N.	69	Rimokatolik	Posjednik	Rogjena u Spljetu, nastanjena u ovoj župi. N. N. župnik
	N. N.	./·	./·	./·	./·	./· N. N. žu
3.	N. N.	./·	46	Rimokatolik	Ribar	Rogjen u Cavtatu N. N. župnik
4.	N. N.	./·	mjesecâ 6	Grčko-istočnjak	Dijete	Rogjen u Kotoru, nastanjen u ovoj župi N. N. župnik

dio.

A.

UPISNIK MRTVIH

Kotara . . . . Biskupije . . . .

Pokazanje roditeljâ	DOBA I MJESTO smrti	pregledanja	pokopanja	Najposljednja bolest i uzrok smrti	OPASKE
pok. N. N. i pok. N. N.	Dne 15 (petnaest) maja 1896 (devetdeset šest) u svojoj kući	Vidi mrtvačku razglednicu br. 1.	Dne 16. istoga u mjesnom grobištu sv. Petra	Apoplexia cerebri	Javljena smrt c. k. kot. Sudu dne 6/6. o. g. br. 78
N. N. i N. N.	Dne 20 (dvadeset) maja 1896 (devetdeset šest) u kući roditelja	Vidi mrtvačku razglednicu br. 2.	Dne 20 istoga u mjesnom grobištu sv. Petra	./.	Mrtvo rogjena
pok. N. N. i pok. N. N.	Dne 31 (trideset jedan) maja 1896 (devetdeset šest)	./.	Dne 1 juna u grobištu sv. Stjepana u Spljetu	Vitium cordis	Umrla u Spljetu, polag dopisa grackog župnog Ureda u Spljetu 6 juna 1896, br. 281. Vidi br. 84 ur. Zap.
./. pnik.	./.	./.	./.	./.	Dneva 4 juna ov. god. bilo je priopćeno ovom žup. Uredu od c. k. kot. Suda, da je okružno Sudište u Dubrovniku odlukom 15/4. 1896 br. 4656 proglasilo mrtvim N. sina N. N. i N. N., rogjena u ovoj župi dneva 15/4. 1826, a nastanjena u inozemstvu, i odredilo da je dan smrti bio 16/8. 1886 (osamdeset šest). Vidi br. 88. ur. Zap.
pok. N. N. i N. N.	Dneva 17 (sedamnaest) juna 1896 (devetdeset šest) u moru blizu obale	Vidi mrtvačku razglednicu br. 3.	Dneva 19 istoga u mjesnom grobištu sv. Petra	Utopljen u moru.	Dopisom 22/6. 1896. br. 96 bila je javljena smrt župnom Uredu u Cavtatu. Dopisom 6/7. 1896 br. 107 javljena je bila smrt c. k. kot. Sudu.
N. N. i N. N.	Dneva 18. (osamnajest) juna 1896 (devetdeset šest) u kući roditelja	Vidi mrtvačku razglednicu br. 4	Dne 19 istoga u mjesnom grobištu sv. Petra	Eclampsia infantum	Dopisom 26 juna 1896, br. 100. bila je javljena smrt c. k. Poglavarstvu u . . . . . da priopći grčko-istočnom župnom uredu u Kotoru. Dopisom 6/7. 1896 br. 107 bila je javljena smrt c. k. kot. Sudu.

Prilog B.

Matice crkovne.

a) za odraslu čeljad:

1900.

Num. 10. N. N. Anno Domini *millesimo nongentesimo, die octava (8)* mensis *maji* N. filius N. N. et N. N., natus *Epidauri* hic degens, aetatis annorum *viginti quatuor,* hic in Communione Sanctae Matris Ecclesiae animam Deo reddidit, cujus corpus die sequenti sepultum est in Coemeterio *S. Joannis*, persolutis exequiis. Prius antea confessus est subscripto (vel . . . . .) Sanctissimoque Viatico refectus, sacri Olei unctione roboratus est ac benedictione Apostolica donatus.

Pro fide ego Parochus:

N. N.

b) za djecu ispod 7 godina:

1900.

Num. 7. N. N. Anno Domini *millesimo nongentesimo* die *(10) decima* mensis *aprilis* N. filia legitima parochian. N. N. et N. N., aetatis suae *dierum 18,* animam Deo reddidit in domo paterna, cujus corpus persolutis exequiis die sequenti sepultum est in Coemeterio *S. Joannis.*

Pro fide ego Parochus:

N. N.

Prilog C.

a) hrvatski:

Svjedočba smrti.

Pokrajina Dalmacija. *Kotar* . . . . . .
Biskupija . . . . *Općina* . . . . .

Potpisani svjedoči, da je N., zakoniti sin N. N. i N. N., rogjen i nastanjen u ovoj župi, umro dne *15 (petnaest) sep-*

tembra 1896 (devetdeset šest) u dobi od 46 godina u ovoj župi uslijed nemoći *vitium cordis,* i bio ukopan dne 16. istoga u mjesnom grobištu.

Iz Matice mrtvih, svezak IV., str. 15., br. 16.

Od župnog Ureda.

U . . . . . . , dne 16. maja 1897.

(M. P.) Župnik

N. N.

b) talijanski:

Certificato di morte.

Provincia Dalmazia. *Distretto* . . . . . .

Comune . . . . . .

Dal libro *IV.*, pag. *15,* N-ro *9* dei Registri dei morti di questa Parrocchia risulta, che N. figlio di N. N. e di N. N., nato a N. e domiciliato a N., dell' età di *anni 40 (quaranta),* morì in questa Parrocchia ai *15 (quindici) maggio 1900 (novecento)* in seguito ad una *congestione cerebrale* e fu sepolto ai *16* dello stesso in questo cimitero.

Dall' Uffizio Parrocchiale.

. . . . , li 20 maggio 1902.

(L. S.) Il Parroco

N. N.

c) latinski za inostrance (podanike drugih država):

Testimonium mortis.

Monarchia Austro-Hungarica. *Districtus Ragusium (Dubrovnik)*

Provincia Dalmatia. *Municipium Ragusium (Dubrovnik)*

Infrascriptus testatur N. filium N. N. et N. N., aetatis suae annorum *viginti quatuor (24),* hic natum et degentem, ex con-

gestione cerebrali in hac Parochia die *vigesima (20) maji* anni *1900 (nongentesimi)* mortuum esse et die sequenti in Coemeterio locali sepultum.

Ex libro mortuorum, Tomus *III.*, pag. *15,* Nr. *16.*

Ex Officio Parochiali.

Gravosii (Gruž), die 1 maji 1903.

(L. S.) Parochus

N. N.

Prilog D.

(vidi odio V. periodične mjesečne radnje, br. 9, slova *f)* i *g)*.

Izvadak

iz upisnika umrlih župnog Ureda u . . . . .

Pukovnija ili tijelo	Dan, mjesec i godina rogjenja pokojnika	Satnija ili četa	Čast (šarže)	IME, PREZIME i očevo ime pokojnika	POKOJNOGA									Ime i prezime službujućeg svećenika	Broj i arak zapisnika	OPASKE
					Mjesto, kotar i pokrajina rogjenja	Godina, mjesec i dan smrti	Vjera	Doba	Stalež	Zanat	Da li je bio provigjen Svetotajstvima	Bolest ili uzrok smrti	Mjesto i dan pokopa			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	

U . . . . . dne 190

Potpis voditelja maticâ

(M. P.)

Prilog E.

(vidi Odio V. mjesečne periodične radnje, br. 9, slovo *b)*.

Svjedočba smrti za dopustnike, pričuvnike i domobrance.

I Z V A D A K

iz Matice umrlih Župe . . . . . .

Pukovnija ili tijelo	Dan, mjesec i godina, mjesto, kotar, pokrajina pokojnoga	Satnija ili četa	Stepen	Prezime pokojnika. (Kad se radi o udovicama, treba naznačiti ime i značaj muža i ime i značaj njihovog oca. Kad se radi o sinovima, ime i značaj oca).	Mjesto rogjenja, kotar, pokrajina	Vjerozakon	Doba	Muškarac ili ženskinja	Neoženjen, oženjen ili udovac	Zanat	Da li su mu podijeljena Svetotajstva	Bolesti ili uzrok smrti po pregledu, po imenovnoj tablici ili po o-smrtnici	Kad i gdje bi pokopan	Ime i značaj sveštenika, koji se skrbio za pogreb ili je izdao osmrtnicu	Broj i arak izvanjskog upisnika	O P A S K E

Iz župnog Ureda u . . . . dne 190

(M. P.)

Potpis voditelja Maticâ

Po naredbi Namjesništva dalmatinskoga 26 rujna 1890, broj 14693-II.

Prilog F.

(Vidi Odio V. periodične mjesečne radnje br. *4.*, **slovo** *a.)*

Župa . . . . . .

Br. 5.
Ex off.o

P. Z.

Čast je dostaviti uglednom

Općinskom Upraviteljstvu

u

. . . .

na svoje nadležno uredovanje, za zdravstvenu statistiku godine 1902.

Župski Ured u

. . . . , *dne 4. januara 1903.*

(M. P.) Župnik
N. N.

Iskaz

umrlih kroz godinu 1902 u župi . . . .

Redni broj	PREZIME i IME	IME OČEVO	Rodno mjesto	Godina rogjenja	Dan smrti	OPASKE
1.	N. N.	N.	Ime župe rogjenja	1864	4. I.	
2.	N. N.	N.	„	1876	7. I.	
3.	N. N.	N.	„	1841	26. I.	
4.	N. N.	N.	„	1890	2. II.	
			i t. d.		(godina je gori rečena)	

Prilog G.

(Vidi Odio V. mjesečne periodične radnje, *br. 3).*

C. k. kotarskom Sudu

u

. . . .

Župni Ured

u

. . . .

prijavlja slučaje smrti kroz mjesec januar 1902.

Br. 15.

Od župnog Ureda

U . . . . . . , dne 4. februara 1902.

(M. P.) Župnik
N. N.

U nesp. posl. form. 1 a) priz. predsj. dalm.

Redni broj prijave	Redni broj u Matici mrtvijeh od ove godine	Ime, prezime, pridjevak, ime očevo, ime materino, godine života i posljednje prebivalište pokojnikovo.	Dan, mjesec, godište i mjesto, gdje je umro.	Bješe li oženjen, neoženjen ili udovac, uz naznaku imena, prezimena i prebivališta druga, što je preživio pokojnika ili je umro prije njega.
1.	2.	3.	4.	5.
1.	1.	N. N. sin pok. N. N. i pok. N. N., od godinâ 68, u . . . . . . (ime župe)	6 (šest) januara 1902 u svojoj kući	Oženjen sa N. N., od godinâ 60, u . . . . . .
2.	2.	N. N. kći pok. N. N. i pok. N. N., od godina 76, u	10 (deset) januara 1902 u kući svojoj	Udovica pokojnoga N. N. u . . . . . .
3.	3.	N. N. sin N. N. i N. N., od mjeseca 6, u	24 (dvadeset četiri) januara u kući očevoj	Dijete

Ime sinova i kćeri i njihovih potomakâ, ako su prije umrli, uz naznaku dneva i mjesta rogjenja i prebivališta.	Je li ostavio imanja	Neka ispuni Sud: Dostava Općinskom uredu za sastav smrtovnice	Neka ispuni Sud: Prispjela je smrtovnica	Neka ispuni Sud: Broj Registra A.	OPASKE
6.	7.	8.	9.	10.	11.
Sinovi N. i N., kći N. udata za N. N.	Ostavio kuću i nešto zemalja				
Kći N. udata za N. N. u Šibeniku	Ostavila nešto baštine i kuću				
./.	./.				

i t. d.

Prilog H.

Svjedočba niječna rogjenja, vjenčanja i smrti talijanskih ili ugarskih podanika, što župni Uredi šalju c. k. Poglavarstvu svaki tromjesec dotično svako polugodište za francuske podanike.

Br. 15. *U . . . . . . , dne 4. jula 1902.*

DOPIS.

Časti se potpisani javiti Tom c. k. Poglavarstvu, da se kroz II. tromjesec ove godine nije zbio nikakav slučaj rogjenja, vjenčanja i smrti talijanskih (ugarskih, francuskih) podanika u ovoj župi.

Od župnog Ureda.

Župnik

N. N.

C. k. kotarskom Poglavarstvu

u

. . . .

U slučaju, da se je zbilo kakvo rogjenje ili vjenčanje ili smrt gorispomenutih podanikâ, dostavlja se isti dopis, jedino se pri svrsi dopisa kaže »osim *dvaju* slučajeva rogjenja (ili vjenčanja ili smrti) talijanskih (ugarskih, francuskih) podanika, kako se vidi iz ovdje priloženih svjedočaba«.

Ove se svjedočbe rogjenja, vjenčanja ili smrti ispuštaju iz dotičnih Maticâ, naravno bez biljega, i priklope se Dopisu kao gori, ali svjedočbe za talijanske podanike imaju se ovjeroviti od Ordinarijata (vidi Odio V. periodične mjesečne radnje, br. 1 i 2).

D. Matica krizmanih.

1. I Matica ili Upisnik krizmanih treba da bude u župnom Uredu i to jedino za crkovne vlasti, jer je država ne traži. (Rigler Part. lit. P. II. §. 194).

2. Pošto se obično u isti dan više osoba krizma u istom mjestu i od iste osobe (biskupa), za to je dosta svaki put sastaviti **ili** dva popisa (imenika), jedan za mušku i jedan za žensku djecu, kako odregjuje rimski Obrednik, **ili**, kako je običaj većinom kod nas, za mušku i žensku djecu jedan sami popis, u koji se pod rednim brojem i alfabetičkim redom naznači ime i prezime djece i njihovih roditelja i kumova, mjesto rogjenja i prebivanja, stalež i doba djece a na dnu se popisa naznači dan krizme, ime crkve i biskupa, koji je dijelio sv. Krizmu i zaključi se župnikovim potpisom. Ovako se radi svaki put, kad god je krizma u mjestu; ako se je pak do druge opće krizme u župi kogod krizmao bilo u župi bilo izvan nje, napiše se pojedini slučaj pod slijedećim rednim brojem, ako se krizmao iste godine, kada je bila opća krizma, inače drugim brojem iz početka, ako se je krizmao druge godine; time je osobito po velikim župama olakoćen trud dušobrižnicima. (Barbosa, de Off. et Pat. Par. P. I. c. VII. 110).

Prilog A.

Matica (Upisnik) krizmanih

Župe . . . . . **Općine . . . . .** **Kotara . . . . .** **Biskupije . . . . .**

Redni broj	Krizmanoga				Roditelji		Muški	Ženske	Ime i prezime, stalež i stan kuma ili kume	OPASKE
	ime i prezime	mjesto rogjenja	mjesto prebivanja	godine	otac	majka				
1.	N. N.	(ime župe)	isto	9	N. N.	pok. N. N.	1	—	N. N. posjednik iz N.	
2.	N. N.	"	"	11	N. N.	N. N.	1	—	N. N. trgovac iz N.	
3.	N. N.	(slučajna druga župa)	"	10	N. N.	N. N.	—	1	N. N. težakinja iz N.	
			Svi ovi biše krizmani dne 5 *(pet) maja 1902 (devetsto i dva)* u župnoj crkvi Sv. Nikole, od Presvij. dijec. Biskupa N. N.							
					Od Župnog Ureda					
					U . . . . , dne 16. maja 1902.					
					Župnik					
					N. N.					
4.	N. N.	isto	isto	10	N. N.	N. N.	1	—	N. N. trgovac iz N.	
		Bio je krizman *dne 10 oktobra 1902 u stolnoj crkvi* u N. od Presvij. Biskupa N. N.							Župnik *N. N.*	

Prilog B.

Svjedočba krizmanja.

a) hrvatski:

Potpisani svjedoči, da je Presvij. i Prep. Biskup N. N. krizmao u ovoj župi dneva *5 (pet) maja 1900 (devetsto)* N. N., zakonita sina N. N. i N. N. iz ove župe, od godinâ *11.* Kum mu bijaše N. N., trgovac iz župe N.

Iz Matice krizmanih, strana *25,* br. *17.*

Od župnog Ureda.

U . . . . , dne 15. maja 1901.

Župnik

(M. P.) *N. N.*

b) latinski za inostrance:

Infrascriptus testatur Ill.-mum ac Rev.-mum Dominum N. N. Episcopum hujus dioeceseos in Ecclesia Par. N. linivisse Sacro Crismate N. N. filium N. N. et N. N. die *1 (prima) aprilis anni 1900 (nongentesimi),* annorum *10.* Patrinus fuit N. N. agricola ex hac Parochia.

Ex libro Confirmatorum, pag. *36,* Nr. *4.*

Ex Officio Parochiali.

Epidauri (Cavtat), die 4 junii 1900.

Parochus

(L. S.) *N. N.*

c) cedulja za one, koji se imaju krizmati (hrvatski):

Br. . . . (ovdje se stavi redni broj imenika krizmanih).

Župa . . . . . .

N. N. sin (kći) N. N. i N. N. od godinâ . . . . bio (bila) je redovito od potpisanoga ispitan(a) i pripušten(a) na krizmanje.

Kum(a) N. N.

U . . . . . . , 1/IV. 1903.

Župnik

N. N.

d) isto latinski:

Num. . . . .

Parochia . . . . . .

Confirmandus(a) N. N. filius (filia) leg. cath. par. N. N. et N. N., annorum . . . , examinatus(a) et approbatus(a) per me infrascriptum.

Patrinus (Matrina) N. N.

. . . . , *4 VI. 1902.*

Parochus

N. N.

E. Knjiga stanja dušâ.

(Liber status animarum).

Pokle je dužnost svih župnika, da poznaju svoje župljane *(oves suas cognoscere,* Syn. Trid., Sessio 22, de reform. c. 1), potrebito je, da u svakom župnom Uredu bude knjiga, u kojoj su tačno napisani svi podaci pojedinih župljanâ, i to po obiteljima; podaci naime rogjenja, krštenja, vjenčanja, smrti, potvrde i prve pričesti pojedinaca. Ova je knjiga od neizmijerne koristi bilo novim dušobrižnicima, kad dogju u mjesto, što ga ne poznaju, bilo župnicima, koji su više godina u župi a ova je prostrana i vele napučena, jer pomoću nje mogu malim trudom udovoljiti raznim zahtjevima svojih župljanâ i biti im pri ruci u mnogim potrebama, a i jer im je trud olakoćen u ispuštanju svjedočaba i u uredovnom dopisivanju, tako da ju u ovo zadnje doba preporučuju u velike sve dijecezanske Sinode.

Ova knjiga ipak nema nikakve službene vrijednosti, te iz nje i na temelju njezinih podataka ne smije župnik ispustiti nijednu svjedočbu bilo rogjenja, bilo vjenčanja ili smrti, jer svaka od ovih treba da bude izvagjena iz Maticâ rogjenih, vjenčanih ili umrlih, te navedeni svesci, stranice i brojevi ovih maticâ, a nipošto iz pomenute knjige. Pa i kada se za vojničke svrhe ispuštaju tako zvane »obavijesti iscrpljene ili genealogička stabla« (vidi ovaj Odio A. Matice rogjenih, Prilog g), u kojima se bilježe rogjenja, vjenčanja i smrti svih članovâ obitelji, red je župniku svako pojedino vjenčanje, rogjenje ili smrt sravniti sa dotič-

nim Maticam, da se nije potkrala kakva pogrješka, jer u tom slučaju te obavijesti, i ako izvagjene iz ove knjige ali sravnjene sa Maticam, imaju ipak krepost (moć) uredovne svjedočbe i snabdjevene su potpisom i župničkim pečatom.

Svrhom će svake godine župnik učiniti u ovoj knjizi promjene, koje su se zbile u župi tekom godine uslijed rogjenja, vjenčanja, smrti ili premještaja pojedinih osoba ili cijelih obitelji (navlastito glede činovnikâ), ako to ne uradi — što je bolje — svaki put, kada se kogod rodi, umre ili vjenča, kada je krizma ili prva pričest u Župi.

Za činovničke obitelji, koje se često premještaju, bolje je kad bi župnik napose pri svrsi knjige sastavio njihov popis, jer kada bi ih združio s drugim obiteljima, koje trajno u župi stanuju, bila bi u knjizi pometnja a za nj veća radnja. Po našim selima, gdje se obitelji lako množe, uslijed diobe, za one obitelji, gdje ima više sinova odraslih i oženjenih, dobro bi bilo, kad bi se svaki oženjeni sin sa dotičnom ženom i djecom napose napisao, i kad bi se za svakom povećom obitelji ostavilo jedan ili više listova praznih, da tako mogbude knjiga služiti za više godina.

Prilog

Stanje

(Status

Popis osoba sastavljajućih

Prezime i ime	Rogjenja			Ime očevo	Ime i prezime majčino	Zavičaj	Sadašnja postojbina	
	dan	mjesec	godina				u mjestu	pod gragj. br.

A.

dušâ

animarum)

obitelj ....

Vjerozakon	Stališ ili zanimanje	Dan, kad je primio Svetotajstva			Vjenčanja				Smrti			Primjetbe
		Krštenje	Potvrdu	Pričešćenje za prvi put	mjesto	dan	mjesec	godina	dan	mjesec	godina	

F. Knjiga povjesnih crtica župe.

(Liber memorialis Parœciae).

Dobro je a donekle i potrebito da se u župnom Uredu čuva knjiga (u nekim je biskupijama to i naregjeno, vidi Acta Syn. Rag. 1900. Caput IX.), u kojoj župnici tačno i vjerno opišu:

1. Kada je bila ustanovljena župa, kada posvećena crkva matica, popis svih dušobrižnika uz oznaku vremena, kada su župnikovali i datum njihove smrti;

2. Popis svih manjih crkavâ i kapelâ u župi;

3. Popis svih nadarjâ (beneficija);

4. Imena dobročinitelja, koji su sagradili bilo crkvu, bilo kapele, bilo otar, ili su crkvi udijelili kakav znatniji dar;

5. Prepis svih papinskih povelja proštenjâ (Bullae Indulgentiarum), otarâ povlaštenih, pisama autentičnih, popis sv. Moći i Puta Križa;

6. Povjest bratovštinâ i isprave njihova ustanovljenja;

7. Grobišta, kada su bila ustanovljena i što god se na ova odnosi;

8. Opis misijâ, jubilejâ, pastirskih pohodâ biskupâ, dekanâ i svjetovnih vlasti, ali potonjih u koliko se odnose na stvari crkovne i na župni Ured;

9. Razne ustanove kao: »Blaga Djela«, »Javne Dobrotvornosti«, »Pobožna Društva« i o njima kratke povjesne crtice;

10. Običaje u župi, navlastito glede službe božje u crkvi, mjesne dužnosti župljanâ prama župniku;

11. Župničko nadarje, dobra koja mu pripadaju, opis zemalja *in partem congruae* i župničke kuće.

Ob ovoj knjizi Sinoda lavantinska godine 1896. kao i dubrovačka godine 1900. vele: »želimo, da se sve ovo napiše prama istini i prama ispravama a ne površno i bez povjesnih podataka, da ne bude u njoj što bi moglo koga uvrijediti, pa da je ta osoba već i umrla«.

G. Svjedočbe dobra ponašanja.

1) Za one koji su baš dostojni, da im se ova svjedočba ispusti:

Svjedočba dobra ponašanja,

a) hrvatski:

kojom potpisani tvrdi, da N. N. iz ove župe uživa vrlo dobar glas u mjestu, i da je njegovo ponašanje uzorno i besprijekorno, te mu se ne može ništa zamjeriti, bilo u ćudoregju bilo u poštenju.

U vjeri čega
Od župnog Ureda
U . . . . . , dne 1. marta 1900.
Župnik
(M. P.) *N. N.*

b) isto talijanski:

Certificato di moralità,

col quale il sottoscritto attesta, che N. N. di questa Parrocchia è persona di ottima condotta, per cui rendesi meritevole della superiore considerazione.

In fede di che
Dall' Ufficio Parrocchiale
. . . . . . , li 4 aprile 1902.
Il Parroco
(L. S.) *N. N.*

2) Nije li pako osoba vrlo dobra ponašanja ili možda osoba nepoznata župniku, onda joj se ispušta po prilici ovakova svjedočba:

a) hrvatski:

Svjedočba dobra ponašanja,

kojom potpisani očituje, da N. N. iz ove župe svojim ponašanjem nije do sada dao uzroka ikakvoj tužbi s ove strane *ili,* u koliko je potpisanom poznato, dosadašnje njegovo ponašanje je besprijekorno.

Na zahtjev njegov ispušta mu se ovo pismo.

U vjeri čega
i t. d.

b) isto talijanski:

Attestazione di moralità,

colla quale il sottoscritto dichiara, che N. N. di questa Parrocchia non ha dato finora motivo di lagno a questa parte, e gli si rilascia dietro sua domanda il presente certificato.

In fede di che

ecc.

Op. Svjedočbe dobra ponašanja nijesu župnici u prvom redu pozvani da ispuste, nego općinska Upraviteljstva, kojima je povjerena mjesna pulicija, ipak, ako se stranka obrati župniku bilo da joj sam ispusti spomenutu svjedočbu, bilo da potvrdi (vidimuje) svjedočbu ispuštenu od općine, može joj župnik želji udovoljiti!

I. Svjedočbe siromaštva.

Kako za svjedočbe dobra ponašanja, tako i za ove svjedočbe siromaštva, što su ih župnici prije ispuštali, sada su pozvana u prvom redu Općinska Upraviteljstva, jedino su župnici zamoljeni da ih potvrde.

Za gragjanske je rasprave izričito odregjeno, da ove svjedočbe budu potvrgjene od župnika (Zakon 1. avgusta 1895 D. Z. L. br. 113 i ministarstvena Odluka 23. maja 1897. D. Z. L. br. 130, vidi prilog B.).

Ipak je običaj kod nas, osobito na selima, da su župnici često zamoljeni da ispuste ovakove svjedočbe. To im nije od zakona zabranjeno, ali pri tome neka paze na odredbe carske koloredince 1. septembra 1840. i ministarstvene Odluke 25. novembra 1866. br. 6863, koje glase: »samo se onim osobama može ispustiti svjedočba siromaštva, koje od svoga bića, svojih glavnicâ, prihodâ i radnje primaju ukupno onoliko, koliko je obična mjesna nadnica, dotično koliko im je dostatno za svakdanje uzdržavanje«.

Naravno, ove su svjedočbe bez biljega.

Prilog A.

a) hrvatski:

Svjedočba siromaštva,

k ojom potpisani tvrdi, da N. N. iz ove župe ne posjeduje ni nepokretninâ, niti glavnicâ ikakvih, jedino žive dobiti svoga zanata, a uz to je otac mnogobrojne nejake djece, te ne prima od ikoje strane ikakve pomoći, pa mu se na njegov zahtjev ispušta ova svjedočba.

U vjeri čega
Od župnog Ureda
U . . . , . . dne 1. maja 1898.
Župnik
(M. P.) *N. N.*

ili:

. . . . od svoga bića i dobiti ne prima više nego je obična nadnica u župi, a uz to ima stare roditelje, koji su uvijek nemoćni, pa mu se na njegov zahtjev ispušta ovo pismo, da ga može priložiti molbi za postignuće blagodarne jedne potpore.

U vjeri čega i t. d.

b) isto talijanski:

Certificato di povertà.

Attesta il sottoscritto, che N. N. di questa parrocchia trovasi nella massima indigenza non possedendo beni nè mobili nè immobili; è innoltre aggravato dal peso di quattro figli ancor teneri, si chè dietro sua domanda gli si rilascia il presente certificato e lo si raccomanda vivamente.

In fede di che
Dall' Uffizio Parrocchiale
. . . . , li 9 maggio 1903.
Il Parroco
(L. S.) *N. N.*

8

ili:

. . . . appartiene alla classe dei poveri, non ricavando dalle sue sostanze, rendite e fatiche che appena quell' ordinaria mercede, che gli occorre pel quotidiano suo sostentamento e della sua famiglia.

In fede di che ecc.

Prilog B.

Upitni arak i svjedočba za postignuće prava siromaškoga u parnicam.

(Formular broj 1. ministarska naredba od 23 svibnja 1897, L. D. Z. broj 130).

I. Upitni arak

za izdavanje svjedočaba o imovinskim prilikama..........

....

u..........

u svrhu **postignuća prava siromaškoga** u pravnoj stvari protiv

....

zbog ....

1. Doba..........
2. Stalež (neoženjen, oženjen, rastavljen, udovac)..........
3. Vjerozakon ....
4. Zvanje ili zanimanje ....
5. Imade stan (i poslovnicu) sastojeći od ....

....

6. Plaća najmovine (podnajmovine, posteljarine)..........
7. Drži služinčadi (radnika) ....
8. Ime i doba drugog vjenčanog druga..........
9. Prositelj imade se starati za uzdržavanje slijedećih lica (osobito ime i doba djece, koja nijesu sposobna za radnju)..........

....

....

....

....

....

....

....

10. Visina dohotka (odbivši poreze, kamate od tražbina, režijske troškove it.d.)..........

....

....

....

....

11. Izvor dohotka (zemljišni posjed, plaća ili nadnica, tjeranje obrta ili drugog kojeg zanimanja, tražbine, štedionične kamate, prihodi, ugovori o prehrani, potpore sa strane drugih lica, mirovina, provizije, milodari, zadužbine, zaklade i t. d.)..........

....

....

....

....

....

....

Prositelj svjedočbe (njegov zakoniti zastupnik) očituje, da postojeći podatci posvema odgovaraju istini.

U..........

....

Potpis ili znak ruke prositelja svjedočbe

Potpisani vlasnik kuće (punomoćnik vlasnika kuće) potvrgjuje istinitost pod 5, 6 i 7.

U..........

....

Očitovanje **dušobrižnika** (starešine izraelitičke bogoštovne općine):

1. Istinitost podataka sadržanih pod 1. do 11. potvrgjuje se.
2. Istinitost podataka navedenih pod 1. do 11. ne može se potvrditi, i to s razloga slijedećih: ....

....

3. Odnošaji nijesu mi dosta poznati, da bi se mogao izjaviti.

....

Potpis dušobrižnika
(starešine izraelitičke bogoštovne općine).

Za slučaj, da se svjedočba povrati bez primjetbe:

Dušobrižniku (starešini izraelitičke općine) u .... na uvid priposlano, a od njega bez primjetbe natrag poslato.

....

Potpis.

II. Svjedočba.

Na osnovu predstojećih (pod I navedenih) podataka, koji su prema resultatu preduzetih izvigjenja i poznatim odnošajima prositelja svjedočbe — istiniti, potvrgjuje se, da ....

....

bez štete za uzdržavanje, koje je **nuždno** potrebno njemu i njegovoj porodici, ne može plaćati parnične troškove u pravnoj stvari navedenoj pod 1. ....

....

....

U ....

....

Potpis.

Potvrgjuje se:

C. K. Kotarsko Poglavarstvo ....

U ....

Pečat.

Strankam, koje neistinitim podatcima iznude siromašno pravo, udarit će se kazna zbog obijesti u iznosu do 600 Kruna.

Ko u takvoj svjedočbi *namjerno navede netočnih podataka ili potvrdi, da je istinito, što znade da nije istinito,* **jamči,** ako siromaško pravo bude dozvoljeno, za iznose, u pogledu kojih je stranka privremeno oproštena od plaćanja, za troškove eventualnog zastupanja po odvjetniku i za sve ostale nanešene štete. (§§. 69 i 220 gragjanskog postupnika).

Odio IV.

Biljezi i pristojbe.

A. Biljezi.

1. Svjedočbe rogjenja, vjenčanja, smrti, dobra ponašanja, obavljenih proglašenja i slobode, koje se ispuštaju privatnim osobama na njihov zahtjev, imaju biti opskrbljene biljegom od jedne (1) Krune.

2. Na zapisnik glede dozvole očeve za vjenčanje maloljetne djece kao i na onaj glede promjene pravopisa svoga prezimena, na sve molbe što stranke podastiru crkovnim i civilnim vlastima za otpust proglašenja ili ženitbenih zapreka, na natječajne molbenice i na prošnje za postignuće mirovine, povišenja mirovine ili kakve potpore, ide uvijek biljegovka od jedne (1) Krune. (Carska Povelja 9. februara 1850.).

Molbe pak, koje župnici upravljaju uredovno crkovnoj vlasti za oprost od ženitbenih zaprekâ, kao i molbe svećenikâ za premještaj u drugu župu ili za dopust, oproštene su od biljegovke, jer se uredovno podastiru Ordinarijatu.

3. Kada kakav Ured traži od župnika svjedočbu rogjenja, vjenčanja ili smrti, župnik ih ispušta bez biljegovke, ali na svjedočbi pri svrsi ima naznačiti, da je svjedočba ispuštena uslijed zahtjeva toga i toga Ureda, i navesti nadnevak i broj dotičnog spisa istog Ureda. (Odluka Ministarstva financija 7. juna 1894. br. 24914).

4. *Oproštene su od biljegovke:*

a) svjedočbe siromaštva;

b) krštenice za pomorske svrhe (Odluka Ministarstva financijâ 6. jula 1858., br. 32906);

c) svjedočba rogjenja ili vjenčanja priložena molbi za postignuće općinske pripadnosti, ali u svjedočbi ima dušobrižnik naznačiti svrhu, radi koje je ispuštena (Minist. financija u br. 1 Dodatka Naredbenog lista dne 29 decembra 1900 br. 78729);

d) svjedočbe rogjenja, vjenčanja i smrti onih, koji pripadaju vojsci, ratnoj mornarici i domobranstvu, pa bili na dopustu i u pričuvi, ako su ispuštene za vojničku očevidnost (Odluke ministar. 13. avgusta 1875. br. 12634, 24 decembra 1872. br. 15885 i 15. jula 1878. br. 9036.);

e) sve svjedočbe rogjenja, vjenčanja i smrti inostranih podanikâ, pa i one podastrte od istih stranaka svojim vlastima za uredovnu porabu (Ministar. Odluka 9. juna 1873. D. Z. L. br. 110);

f) krštenice za sirotišta;

g) vidimovanje svake svjedočbe, a napose vidimovanje namirnicâ umirovljenikâ, njihovih udovicâ i sirotâ (Dvorska Odluka 16. aprila 1843. br. 3747.).

5. Krštenice za školske svrhe ne smije župnik ispustiti bez biljega niti djeci, niti njihovim roditeljima ili zastupateljima, niti istim školskim Upravam, nego samo mjesnim školskim Vijećima, a svim drugim sa propisanim biljezima uz odnosnu pristojbinu. (Ministarstvo financija 3. oktobra 1885. br. 29800).

Na temelju Odluke Ministarstva financija 17. oktobra 1904. br. 55069. župni Uredi imaju ispustiti krštenice bez biljega za školske svrhe na zahtjev c. k. kotarskih školskih Vijeća ili na zahtjev školskih uprava, ali samo u slučaju, da ih školske uprave pitaju po nalogu pretpostavljenoga svoga kotarskog Vijeća za uredovnu porabu.

6. Glede »izvadaka iscrpljenih iz župnih matica« (*obavijesti iscrpljene,* genealogička stabla, — vidi odio III. A. Matice rogjenih Priiog G), treba primjetiti slijedeće:

a) Ako ovi izvatci služe kao prave svjedočbe rogjenja, vjenčanja i smrti, imaju biti snabdjeveni sa toliko biljegovaka od jedne (1) Krune, koliko je rogjenjâ, vjenčanjâ ili smrti navedenih u izvatcima, a nije potrebito da biljegovke budu sve od jedne (1) Krune, dostatno je, da se iznos svih pojedinih biljegovaka od jedne Krune i u drugim povećim biljegovkama priloži. (§§. 21 i 95 zakona o biljegovini).

b) Ako se ovi »izvatci« prilagaju molbi kao dokaznice svojte na temelju već priloženih svjedočaba rogjenja, vjenčanja i smrti, tada se samo svjedočbe rogjenja, vjenčanja i smrti opskrbe biljegom jedne (1) Krune, a ovi su »izvatci« podvrženi kano prosti prilozi samo jednoj biljegovci od 30 (trideset) para.

c) Kad se ovi «izvatci« prilagaju molbi za oproštenje od vojničke dužnosti, ako se taj zahtjev temelji na kakvoj zakonitoj odredbi (n. pr. na §§. 31, 32, 33 i 34 vojn. zakona 11 aprila 1889 a na §. 60 ministr. Odredbe 15. aprila 1889. dotično prezadnja tačka §. 34 gornjeg zakona uz opasku na izvatcima da su stranke siromašne), oprošteni su od biljega i župnik ima u svjedočbi naznačiti, da je ispuštena za oprost od vojničke dužnosti. (Ministr. financija 10. januara 1859. br. 1977 i 2. februara 1902. br. 6468). Dosta je, da župnik na vrhu ove svjedočbe ili na dnu, svakako povrh svoga potpisa, napiše da je izvadak bio ispušten za porabu stranke na temelju gorispomenutih paragrafa 31, 32, 33 i 34 zakona 11. aprila 1889. ili §. 60 min. Odredbe 15. aprila 1889.

d) Kada se ovi izvatci prilagaju molbi upravljenoj Namjesništvu za dozvolu vjenčanja onim, koji se nijesu još podvrgli novačenju ili nijesu dovršili sva tri razreda, treba ih opskrbiti sa toliko biljegovaka od jedne (1) Krune, koliko je rogjenjâ, vjenčanjâ i smrti u njima. U ovim slučajevima, da za stranku bude manje trošaka, propuštaju se: 1) sve smrti braće i sestara dotično djece, jedino se ne smije ispustiti smrt roditeljâ prositelja, naime onoga koji se želi vjenčati; takodjer se propuštaju 2) vjenčanja sestara i braće, koja ne stanuju zajedno sa svojim roditeljima i sa prositeljem, pa po tomu i rogjenja tih osoba umrlih i vjenčanih a otcijepljenih od kuće roditeljâ; te je dosta da župnik napiše u ovim izvatcima rogjenje, vjenčanje i dotično smrt roditeljâ, rogjenje sve djece, koja živu zajedno s roditeljima, i slučajna vjenčanja te djece (to jest braće prositelja), koja su ostala u roditeljskoj kući.

7. *Biljegovke na računima:* Računi uslijed zakona 8. jula 1876. br. 26 §. 13 do 20 Krunâ oprošteni su od biljega ; od 20 do 100 Krunâ ide biljegovka od dvije (2) pare, a od 100 Krunâ unaprijed biljegovka od 10 (deset) para. Prepisi ovih računa podvrženi su istim biljegovkama kao njihovi izvornici.

8. Ne smije se biljegovka prilijepiti povrh pisma, nego treba pisati preko nje, i to na dnu njezinu jedan redak (Min. financ. 14. decembra 1858., D. Z. L. br. 231).

9. *Za biljegovke na namirnicam* vidi priloženu skrižaljku, ljestvica II.

Skrižaljka biljegovine.

Ljestvica I. Za mjenice.

			Pristojba Kr.	Pristojba p.
	Do	150 K.	—	10
preko 150 K.	„	300 „	—	20
„ 300 „	„	600 „	—	40
„ 600 „	„	900 „	—	60
„ 900 „	„	1200 „	—	80
„ 1200 „	„	1500 „	1	—
„ 1500 „	„	1800 „	1	20
„ 1800 „	„	2100 „	1	40
„ 2100 „	„	2400 „	1	60
„ 2400 „	„	2700 „	1	80
„ 2700 „	„	3000 „	2	—
„ 3000 „	„	6000 „	4	—
„ 6000 „	„	9000 „	6	—
„ 9000 „	„	12000 „	8	—
„ 12000 „	„	15000 „	10	—

i tako dalje od svakih 3000 K za 2 K više, a ostatak manji od 3000 K ima se smatrati kao potpuna svota.

Po tom se ima plaćati u ime pristojbe do 3000 K od svakih 300 K 20 para, a preko 3000 K od svakih 3000 K 2 K; svaki ostatak, koji preostane, kad se ukupna svota podijeli sa 300, odnosno 3000, ima se smatrati kao potpuna svota od 300 K, odnosno 3000 K; iznosci, koji ne premašuju 10 K, potpadaju pod biljegovinu od 10 p.

Ljestvica II. Za dokaznice.

			Pristojba Kr.	Pristojba p.
	Do	40 K.	—	14
preko 40 K.	„	80 „	—	26
„ 80 „	„	120 „	—	38
„ 120 „	„	200 „	—	64
„ 200 „	„	400 „	1	26
„ 400 „	„	600 „	1	88
„ 600 „	„	800 „	2	50
„ 800 „	„	1600 „	5	—
„ 1600 „	„	2400 „	7	50
„ 2400 „	„	3200 „	10	—
„ 3200 „	„	4000 „	12	50
„ 4000 „	„	4800 „	15	—
„ 4800 „	„	6400 „	20	—
„ 6400 „	„	8000 „	25	—
„ 8000 „	„	9600 „	30	—
„ 9600 „	„	11200 „	35	—
„ 11200 „	„	12800 „	40	—
„ 12800 „	„	14400 „	45	—
„ 14400 „	„	16000 „	50	—

preko 16000 K ima se od svakih 8000 K 2 K i 50 para više platiti, a ostatak manji od 800 K smatra se kao potpuna svota.

Ljestvica III. Za ugovore i t. d.

			Pristojba Kr.	Pristojba p.
	Do	20 K.	—	14
preko 20 K.	„	40 „	—	26
„ 40 „	„	60 „	—	38
„ 60 „	„	100 „	—	64
„ 100 „	„	200 „	1	26
„ 200 „	„	300 „	1	88
„ 300 „	„	400 „	2	50
„ 400 „	„	800 „	5	—
„ 800 „	„	1200 „	7	50
„ 1200 „	„	1600 „	10	—
„ 1600 „	„	2000 „	12	50
„ 2000 „	„	2400 „	15	—
„ 2400 „	„	3200 „	20	—
„ 3200 „	„	4000 „	25	—
„ 4000 „	„	4800 „	30	—
„ 4800 „	„	5600 „	35	—
„ 5600 „	„	6400 „	40	—
„ 6400 „	„	7200 „	45	—
„ 7200 „	„	8000 „	50	—

preko 8000 K ima se od svakih 400 K platiti 2 K i 50 para viška, ostatak manji od 400 K smatra se potpunim.

10. Namirnice svećenikâ za svete Mise ostavljene kakvom oporukom kao i namirnice sv. Misâ za crkovne račune oproštene su od svake biljegovke. (Pokrajinsko financ. Ravnateljstvo dneva 17. januara 1899. br. 1220 po tarifnom stavku 48 slovo *o)*.

11. Glede biljegovakâ za župničke faksije, za dotične priloge i utoke vidi Odio IX. Kongrua (slovo *A*. br. *4* i slovo *D*. br. *2)*.

B. Pristojbe.

1. Oproštene su od svake pristojbe:

a) Sve svjedočbe ispuštene za porabu tugjih država t. j. za inostrane podanike;

b) Svjedočbe za vojničku očevidnost. (Min. un. posala 25. februara 1890. br. 17554).

c) Svjedočbe zatražene od kakve državne vlasti za unutrnju uredovnu porabu;

d) Svjedočbe siromaštva;

e) Vidimovanje svih svjedočaba i namirnicâ umirovljenikâ, njihovih udovica i sirota;

f) Sve svjedočbe ispuštene župljanima ili pripadnicima drugih župa, koji uživaju tako zvano *pravo siromaštva* i kao takovi priznati su od državne vlasti. (Zakon 7. maja 1874. §. 23. D. Z. L. br. 50).

2. a) Glede pristojbina po raznim pokrajinama i biskupijama opstoje razne odredbe, jer sve što su bile izdane u ovom predmetu od državne vlasti pod carem i kraljem Josipom II., a proglašene u Dalmaciji vladinom Odlukom 21. oktobra 1835. br. 18670, po kojoj pristojba župniku za svjedočbe bila bi od 20 karantana (što odgovara današnjem iznosu od 70 para), — sada su gotovo svuda izvan porabe.

Zakonom 7. maja 1874. §. 24. D. Z. L. br. 50 bilo je odregjeno, da će svaku promjenu o pristojbama i o štolarini obaviti državne vlasti saslušavši prije dijecezanskoga biskupa; ali izuzevši neke biskupije (kao n. pr. nadbiskupiju Salcburšku nazad godinâ), nije se inače ništa o tom do sada odredilo, i za to u ovome predmetu nema stalnog pravila, već odlučuju običaji u pojedinim biskupijama. Dan danas je u Dalmaciji većinom običaj, da za svaku svjedočbu rogjenja, vjenčanja, smrti,

obavljenih proglašenjâ, slobode, dobra ponašanja i t. d. župnici primaju pristojbu od jedne (1) Krune, čemu se ne protive ni crkovne ni državne vlasti, premda im je ovo poznato, pa se po tome može kazati, da se je ovaj iznos mučke već poprimio od župnikâ i od puka, a i odgovara ministarstvenim Odlukama 20. marta 1860. br. 3527 i 21. jula 1872. br. 9902 ispuštenim u pojedinim slučajevima.

b) Jedino za tako zvane »obavijesti iscrpljene« (vidi odio III. A. prilog G.), koje župnici ispuštaju na zahtjev stranke, navlastito za vojnicu, budući u njima treba napisati podatke raznih rogjenja, vjenčanja i smrti iscrpljene iz dotičnih upisnikâ, župnici su ovlašteni zahtijevati pristojbu od četiri (4) Krune, od čega su oprošteni samo siromasi. (Odluka Min. bogošt. i nast. 23. marta 1860. br. 3517).

c) Svjedočbe, što ih ispuštaju župnici na zahtjev stranke, i ako su katkada po zakonitim propisima oslobogjene od biljega kano n. pr. svjedočbe za vojnicu, za pomorce, za postignuće općinske pripadnosti (za ove zadnje i kada bi takogjer općine pitale za dotične stranke), obavijesti iscrpljene i t. d. nijesu ipak oproštene od pristojbe što spada župnika, izuzevši da je stranka siromašna. (Min. un. posala 6. oktobra 1903. br. 26744).

d) Dušobrižnici ne smiju redovito uskratiti kakvu župničku službu (n. pr. ispust uredovnih svjedočabâ, krštenje, vjenčanje, sprovod i t. d.) uvjetom da im prije bude isplaćena odnosna pristojba, izuzevši da dotičnik traži od župnika nešto *preko* onoga, što je župnik po svomu položaju dužan, (n. pr. sv. misu u kasno doba, više svećenika na sprovodu, viši broj svijeća u crkvi nego je običaj). Župnici mogu zahtijevati od stranaka *unaprijed biljegovku,* koja je potrebita za odnosnu svjedočbu. (Zakon 7. maja 1874. §. 25 D. Z. L. br. 50).

Odio V.

Periodične mjesečne radnje.

Izmegju drugih svojih posala župnici su dužni da preko godine u odregjeno vrijeme dostave stanovitim Vlastima razne spise, svjedočbe ili prepise po slijedećemu redu:

1. Na temelju minist. Odluke 31. januara 1876 br. 610 i namjesn. Okruž. 9. aprila 1877 br. 4095 i 27. marta 1877 br. 1708 i one Min. un. posala 8. februara 1895 br. 18632 ex 1894 dostavit će za svaki *tromjesec političkoj kotarskoj Vlasti* (C. K. Poglavarstvu):

a) tablice kretanja pučanstva;

b) prepis maticâ rogjenih, vjenčanih i umrlih (namj. Okružnica 7. marta 1879 br. 2669);

c) svjedočbe rogjenja, vjenčanja i smrti talijanskih podanika (min. Odluka 28. decembra 1883 i namjes. Odluka 7. februara 1884 br. 91), koje imaju biti legalizovane od Ordinarijata (Odluka min. un. posala 26. septembra 1873 br. 15548 i namj. Okruž. 9. oktobra 1873 br. 12103) a imaju se ispustiti ili latinski ili talijanski ili hrvatski uz ovjerovljeni latinski prevod (min. Odluka 9. jula 1873 D. Z. L. br. 110; Nallini, II. svezak);

d) isto za ugarske podanike.

Za ove treba opaziti:

1). Svjedočba vjenčanja šalje se samo u slučaju, da je zaručnik ugarski podanik, dočim, ako je sama zaručnica ugarska podanica, nije potreba poslati nikakvu svjedočbu (Min. un. posala i bog. i nast. 20. januara 1898 D. Z. L. br. 15).

2). U svim svjedočbama rogjenja, vjenčanja i smrti ugarskih podanika treba po mogućnosti naznačiti ime županije (komitat), kojoj pripada dotična stranka (Min. un. pos. 10. avgusta 1897 br. 25382).

3). Ove se svjedočbe ispuštaju u jeziku uredovnom, u kojemu su napisane župne matice. Ovi propisi vrijede za pripadnike kraljevine Ugarske s Erdeljom i za one grada Rijeke s okolicom; dočim za pripadnike kraljevinâ Hrvatske i Slavonije nijesu obvezni (Min. un. pos. i bog. i nast. 6. avgusta 1896 D. Z. L. br. 150).

U slučaju da se nije zbio nikakav slučaj rogjenja, vjenčanja ili smrti podanikâ pomenutih pod *c* i *d*, dostavlja se niječna svjedočba (vidi prilog H, matice mrtvih C, odio III.).

Rokovi za prikazanje svih ovih podataka jesu slijedeći:

za I. tromjesec do 15. aprila;
za II. tromjesec do 15. jula;
za III. tromjesec do 15. oktobra;
za IV. tromjesec do 15. januara.

2. Isto C. K. Poglavarstvu svjedočbe rogjenja, vjenčanja i smrti francuskih podanikâ, dotično niječnu svjedočbu (kako gori pod br. 1. slova *c* i *d) svrhom svakog polugodišta* i to do 15 jula za I.vo a do 15. januara za II·go polugodište. Svjedočbe se imaju ispustiti ili latinski ili u drugom jeziku uz latinski ovjerovljeni prevod (Min. un. posala 31. decembra 1892 D. Z. L. br. 1. *ex* 1893). Ove svjedočbe ovjerovljuje politička kotarska Vlast.

3. *Na početku svakog mjeseca C. K. kotarskom Sudu* iskaz svih mrtvih u župi kroz prošli mjesec (vidi prilog G, matice mrtvih C, odio III.).

4. a) *Početkom godine (mjeseca januara) Općini* popis umrlih u prošloj godini za zdravstvenu statistiku (vidi prilog *F.*, odio III., Matice mrtvih *C.);*

b) popis rogjenih u prošloj godini radi navrtanja (vidi prilog *F.*, odio III., Matice rogjenih *A.* — Dvor. Odl. 9. jula 1836. br. 13192).

5. *Početkom septembra mjesnom školskom Vijeću* popis sve djece (muške i ženske) obvezane na pohagjanje prve učionske godine pučkih školâ, rogjene od 1. oktobra do 30. septembra, koja su navršila šestu godinu života do 30. septembra (n. pr. za školsku godinu 1906.-07. djeca rogjena od 1. oktobra 1890. do 30. septembra 1900);

6. *Početkom godine dekanatskom Uredu* račune crkovinarstva od prošle godine, ako nije drukčije odregjeno od »Dijecezanskog pravilnika o upravljanju crkovnih dobara«;

7. *Početkom oktobra Općini:* a) popis mladićâ, koji su navršili 18.-tu (osamnaestu) godinu života za narodni ustanak (Landsturm);

b) popis mladićâ, koji su navršili 20.-tu (dvadesetu) godinu za novačenje. Ovdje se primjećuje, da se ovaj popis za novačenje ne čini »ex novo«, jer je popis za narodni ustanak bio od župnika dostavljen Općini dvije godine prije, te mu se sada isti od Općine povraća, da zabilježi slučajne promjene, smrti, otsutnosti ili pogreške, koje su se prvi put pokrale, i zato župnik, imade li štogod da popravi, to izvrši, a inače prosto potvrdi da se nije dogodila nikakva promjena na dostavljenom mu popisu, i to povraća Općini;

c) popis onih muških osobâ, koje su se rodile u drugim općinama a umrle su u njegovoj župi, te bi bile one godine navršile 18.-tu godinu (ili bolje susljedne godine navršile bi 19.-tu godinu). Ovaj popis (pod slovom *c)* šalje se Općini mjesta, gdje su se dotične osobe rodile, a to preko svoga c. k. Poglavarstva i svakoj pojedinoj Općini napose (poseban popis);

Op. U popisu gore spomenutom pod slovom *a)* valja napisati i mrtve, naznačivši im nadnevak smrti (§§. 15 i 21 1. 2. ministar. Odluke 15. aprila 1889. D. Z. L. br. 41. — Vidi Odio III. A. prilog *E.* 1) za popis *a*, Prilog *E.* 2) za popis *b* a Prilog *E.* 3) za popis *c)*.

8. *Početkom oktobra dekanatskom Uredu* podatke za dijecezanski šematizam.

9. Nadalje se dostavljaju doli navedenim Vlastima bez ikakva odregjena roka već od slučaja do slučaja slijedeći spisi:

a) *C. K. kotarskom Sudu* svako rogjenje i pozakonjenje nezakonite djece obavljeno u župnim maticama (Min. un. posala 7. juna 1897 br. 38648 ex 1895). U slučaju da se kroz cio mjesec nije u župi rodilo nijedno nezakonito dijete, niti je bilo pozakonjeno kakvo nezakonito dijete, treba poslati C. K. kotarskom Sudu o tome niječnu izjavu kroz prvih osam dana nastajnog mjeseca, i to po obrascu niječnih izjava, koje se šalju političkoj kotarskoj Vlasti o rogjenju, vjenčanju ili smrti inozemnih podanika (Vidi Odio III. Matice umrlih, prilog H.).

b) *Najbližem vojničkom popunitbenom kotarskom Zapovjedništvu* svjedočbe rogjenja, vjenčanja ili smrti aktivnih vojnikâ (Ministr. rata 15. februara 1871, Osjek 9. br. 6; — vidi odio III.

B. matice vjenčanih, prilog F i isti odio, C. matice mrtvih, prilog *E.*)!

c) *Političkoj kot. Vlasti (c. k. Poglavarstvu)* prijavu smrti državnih umirovljenih činovnikâ, udovicâ, koje uživaju mirovinu, i sirotâ, koje primaju odgojnu pripomoć, kao takogjer prijavu vjenčanja udovicâ, koje uživaju mirovinu iz državnih zakladâ (Dvor. Odl. 17. aprila 1834. br. 49).

d) *Političkoj kotarskoj Vlasti* svjedočbu smrti cislajtavskih, ugarskih i hrvatskih vojnikâ, koji pripadaju narodnomu ustanku (Min. nar. obr. 20. decembra 1889. D. Z. L. br. 193).

e) *Političkoj kot. Vlasti* svjedočbe rogjenja, vjenčanja i smrti podanikâ inostranih država, osim talijanskih, ugarskih i francuskih (za koje vidi ovaj odio, br. 1. i 2.).

f) *Općini* svjedočbu smrti osobâ, koje pripadaju vojsci, mornarici ili domobranstvu austrijskom (Cislajtanije). — (Min. un. posala 12. februara 1880. br. 17511 i namjes. Odl. 1. marta 1880. br. 2680; — vidi Odio III. C. Matice mrtvih, Prilog D.).

g) *Općini* svjedočbe smrti vojnikâ, koji pripadaju ugarskim honvedima i hrvatskim domobrancima (vidi Odio III. C. Matice mrtvih, Prilog D. — Min. Odl. 20. juna 1882. br. 14707 i namj. Odl. 17. jula 1882. br. 9307).

i) *Mjesnom školskom Vijeću* uredovno saopćenje smrti djece, koja pohagjaju školu (Okružnica pokr. školskog Vijeća 23. oktobra 1885. br. 1493).

Op. Sve se ove svjedočbe, popisi i izvještaji, osim popisa Sudu pod br. 3 gore i popisa Općini br. 4 slovo *a* gore i napokon niječnih izjavâ glede rogjenja, vjenčanja ili smrti talijanskih, ugarskih i francuskih podanikâ (vidi prilog H., Odio III. C. Matice umrlih), šalju dotičnim Vlastima popraćene uredovnim Dopisom.

Dodatak A.

Uputa za Urede, kojima je povjereno vogjenje matica, za izdavanje statističnih izvadaka iz Matičnih knjigâ.

§. 1. Stavljaju se izvan kreposti sa 1.im Siječnja 1895 *statistične* iskaznice uvedene odlukom c. k. Ministarstva unutrnjih posala od 6 ožujka 1851, Br. 4072/103 te uregjene nizom kašnjih odluka, o vjenčanjima, rogjenima, umrlima, i o pozakonitbama uslijed susljedne ženitbe; te na njihovo mjesto stupaju izvatci iz matičnih knjiga u obliku listnica, za sastavljenje i prikazanje kojih vrijede slijedeće odredbe. — Primjerci upisaba navedeni u priloženim preštampanim obrascima namijenjeni su na to, da oblakšaju shvaćanje i točno popunjenje istih, s toga se pozivlje osobito pozornost na njih.

§. 2. Ženitbe se bilježe u listnici obr. *A.*, rogjeni u listnici obr. *B.*, pozakonjeni uslijed susljedne ženitbe u listnici obr. *C*, a umrli u listnici obr. *D*. Za svaku pojedinu mjesnu općinu, koja spada u područje ureda za vogjenje maticâ, kao i za svaki odlomak tih mjesnih općina spadajućih u područje tog ureda, područje kojih odlomaka dodijeljen je mnogijem uredima iste vjeroispovijedi, imaju se sastaviti osobite listnice. Izuzimlju se jedino iskaznice onih ureda, koji vode matice vjernika živućih u diaspori; za ove potonje dosta je iskaznicu ukupno podnijeti za svaki politički kotar, na koji se ovi matičini slučajevi odnose.

Podnesenje listnica nadležnoj političkoj oblasti prve molbe slijedi tromjesečno, upotrebljenjem omotnog lista obr. *E* (usp. §§. 27-29),

Što se tiče popunjenja listnica i omotnog lista, imaju se točno opsluživati slijedeće odredbe:

I. OPĆENITE ODREDBE

§. 3. Na svakoj listnici kao i na omotnom listu pri gornjem kraju na lijevo ima se navesti ime i crkovni karakter ureda

za vogjenje matica, vjeroispovijed kojoj pripada, mjesna općina u kojom isti ima svoje sjedište, kao i politički kotar u kojem se rečeni ured nalazi; na desnome gornjem kraju mjesna općina, za koju je sastavljena izkaznica, kao i politički kotar u kojem ova mjesna općina leži.

§. 4. U ove listnice valja uvrstiti, izuzevši pozakonitbe uslijed susljedne ženitbe, samo one, ali ipak sve one ženitbe, sve rogjene i umrle, za koje u dotičnim matičnim knjigama ima slijediti uvrstba uz tekući broj (numerus currens).

Ženitbe obavljene uslijed delegacije imaju se upisati u listnicam onog ureda za vogjenje matica, u srezu kojeg slijedila je ženitba putem delegovanog dušobrižnika.

Ipak u onim slučajevima, u kojima se je ženitba sklopila pred političkom kotarskom vlasti, po član. II. §. 9 zakona 25 svibnja 1868, D. Z. L. Br. 47., te je ova ženitba u smislu §. 23 izvršbene naredbe 1. srplja 1868 D. Z. L. Br. 80 takogjer sa strane redovitih dužobrižnika obaju zaručnika ili jednog od njih, pod tekućim brojem i uvrštena bila u upisnik vjenčanja od njih vogjen, u svrhu da se izbjegne dvostruko ubrojenje, sklopljena će se ženitba upisati samo u listnici (obr. *A.*), koju će sastaviti politička kotarska vlast, pred kojom je ženitba obavljena.

§. 5. Uvrstbe svih listnica imaju se opskrbiti tekućim brojevima na dvostruki način: U prvi stupac svake listnice ima se uvrstiti tekući broj iskaznice, koja se ima podnijeti. Ovi brojevi počimlju prvom uvrstbom svake godine sa I. te se imaju tekom cijele godine neprekidno nastaviti, tako da u iskaznicam za istu godinu prvi broj susljednog tromjeseca mora se neposredno skopčati za zadnjim brojem pregjašnjega. Budući da, izuzevši iznimku spomenutu u §. 2, za sve mjesne općine pripadajuće uredu za vogjenje matica, dotično za svaki odlomak takvih mjesnih općina, čijem području pripadaju mnogi takvi uredi iste vjeroispovijedi, imadu se osobite listnice podastrijeti; tako moraju ove u prvom stupcu, za svaku od ovih općina, dotično za svaki odlomak njihov takogjer imati posebno tekuće brojenje.

§. 6. U drugom stupcu listnice ima se uvrstiti tekući broj, pod kojim je slijedila dotična uvrstba u matičnu knjigu, bez obzira na to da li se ovaj broj podudara s tekućim brojem u prvom stupcu.

§. 7. Uvrštenje u listnice ima slijediti odmah, od slučaja do slučaja, nakon uvrštenja u matične knjige. To je bezuvjetno

nužno već s uzroka, što se u listnicam imaju upisati razna naznačenja, koja ne sačinjavaju predmet uvrštenja u matične knjige; ali ipak sa strane voditelja matičnih knjiga lako se mogu iscrpiti, ili iz isprava što mu u svakom slučaju predleže ili raspitivanjem zanimanih osoba. Tako n. p. kod svakog rogjenja doznat će se doba ženitbe roditeljâ iz dotične vjere ženitbe, i t. d.

§. 8. Podnešenje listnica i omotnih listova nadležnoj političkoj-oblasti I. molbe ima slijediti 14 dana nakon izmaka svakog tromjeseca; biva na 15. travnja, na 15 srpnja, na 15 listopada i na 15. siječnja. Ovaj rok od 14 dana obično bit će dovoljan da se uzmognu svi slučajevi minulog tromjeseca, koji se na čelu svake listnice ima naznačiti, upisati u dotičnoj iskaznici. Po tome se smiju u svakoj listnici samo oni slučajevi upisati, koji su se zbilja i dogodili u tromjesecu naznačenom na čelu listnice; pri čemu se opaža, da za uvrstbu u iskaznicu nije mjerodavno doba krštenja ili ukopa, već doba rogjenja, odnosno smrti. Kad bi se nakon podnešenja iskaznicâ još imali prijaviti koji slučaji, koji pripadaju minulom tromjesecu, to se imaju navesti napose pri kraju listine za tekući tromjesec, uz dodatak tekućeg broja, i označiti izričito kao *dodatci.*

§. 9. Sve uvrstbe imaju se obaviti dobrim crnim mastilom, jasno čitljivo, a to brojevni podatci brojem, ostali podatci potpuno napisanim slovima.

§. 10. Za svaki slučaj valja navesti mjesto, u kojem se je dogodio (stupac 5. obrasca *A, B* i *D* i stupac 9 obrazca *C*). Pripada li mjesto mjesnoj općini, za koju slijedi iskaznica te koja je naznačena pri gornjem kraju na desno prve stranice, tad ne treba nikakva drugog dodatka; ali u drugim slučajevima valja navesti i mjesnu općinu, kojoj ova pripada, i politički kotar, u kojemu leži. Kod naznačenja mjesta u drugim stupcima valja navesti mjesnu općinu, a kod općinâ, koje se nalaze u drugom političkom kotaru, kojem ne pripada matičin ured, takogjer i politički kotar; kod slučajna mjesta nahodeća se u inozemstvu, i državu. Podatci o dobi slijede, u koliko se to može doznati, uvijek navedenjem dana, mjeseca i godine rogjenja dotičnih osoba; isto tako točno imaju se navesti drugi dobni podatci (n. p. doba sklopljenja ženitbe, stupac 14. obrazca *B.* i stupac 9 obr. *D.*).

§. 11. Osobitu pomnju valja obratiti na navode zvanja, te pri svakom uvrštenju zvanja, biva onog položaja ili zanimanja,

iz kojeg dotična osoba dobiva srestva izdržavanja, valja takogjer navesti, da li radi sama po sebi ili na koji podregjeni način pripada dotičnom zvanju. Nije dosta navesti »krojač« nego valja dodati »majstor« ili »pomoćnik«. Nije dosta kazati »seljak« već valja navesti da li »težak« ili »težački sluga« iii »sluškinja« i slično.

§. 12. Kad popunjenje jednog ili drugog stupca ne bi bilo moguće (n. p. kad bi se radilo o osobam umrlim ili nepoznatim), tad valja navesti u stupcu opazaka uzrok izostavljenog popunjenja.

II. POSEBNE ODREDBE.

a) odnosno na ženitbe.

§. 13. Valja uvijek točno naznačiti vjeroispovijed. Navod »katolički« na priliku nije dovoljan; nego valja navesti, da li je dotična osoba rimo-katolik, grčko-katolik, armeno-katolik, ili starokatolik. Tako isto, kad se radi o pripadnicima evangeličnoj crkvi, valja točno navesti, da li pripadaju evangelično-augsburgskoj vjeroispovijedi, ili evangelično-elvetičnoj vjeroispovijedi — i t. d.

§. 14. Kod takvih supruga, koji se ne bave jednim osobibitim zanatom ili privredom, i nepotpomagaju redovito dotadašnjem domaćinu u svojem radu, ovu okolnost valja osobito navesti na mjesto naznake zvanja, s riječima »bez zvanja.«

b) odnosno na rogjene.

§. 15. U iskaznici obrazac *B* o rogjenima valja uvrstiti sve rogjene bez razlike da li su živo ili mrtvo rogjeni, te ih opskrbiti osobitim tekućim brojem. Kod blizanaca valja za svako pojedino dijete popuniti jednu osobitu brazdu, te dotične uvrstbe valja u prvom stupcu zajedno spojiti s jednom zaporkom, pri čemu valja osobito paziti, da se svaki slučaj bude mogao jasno razabrati.

§. 16. Kod nahoda novorogjenaca, u 3 i 4 stupcu, na mjesto doba rogjenja valja navesti doba našašća, a u stupcu 15 upisati riječ »Nahod«.

§. 17. Kao mrtvo rogjene valja navesti samo onu, ali ipak *svu* onu djecu, koja su umrla *prije* rogjenja.

§. 18. U stupcim 12 i 14, kad se radi o nezakonito rogjenima, valja potegnuti popriječnu crtu.

§. 19. Je li rogjenje slijedilo u kakvom zavodu za rogjenje ili za nahode, u bolnici ili na kojem brodu na visokom moru, to valja osobito zabilježiti u 15. stupcu.

c) odnosno na pozakonitbe.

§. 20. Obrazac *C* valja popuniti u svakom pojedinom slučaju prigodom zabilježbe pozakonitbe u matici krštenih dotično rogjenih, a potrebiti podatci uvrstbe će se crpiti dijelom iz sadržaja ove matice, dijelom iz iskaznice o onoj ženitbi, uslijed koje je slijedila pozakonitba.

d) odnosno na umrle.

§. 21. Mrtvorogjena djeca, pošto su već upisana u listini obr. *B.*, nemaju se uvrstiti u iskaznicu obraz. *D* o umrlim.

§. 22. Kod osobâ, koje još nijesu dovršile 15. godinu života, na mjesto njihovog zvanja zapisati je zvanje očevo, a kod nezakonitog poroda ono majke; te navodu o zvanju valja predstaviti riječ: »Otac:« odnosno »Majka:« su dvije piknje.

§. 23. Za mrtva tjelesa pronagjena, u stupcu 3. i 4. mjesta doba smrti valja navesti ono, u kojem je mrtvo tijelo nagjeno; a osim toga u stupcu 19 valja umetnuti riječi »pronagjena lješina«.

§. 24. Kao tugjince označiti je u 15. stupcu one osobe, koje u mjesnoj općini, za koju slijedi iskaznica, nijesu imale redovito prebivalište već su se jedino zadržale privremevo u mjesnoj općini s uzroka prelaznih.

§. 25. Uzrok smrti ima se navesti u listnici po svjedočbi mrtvozorca, te valja u 17. stupcu dodati, da li je svjedočba ovjerovljena sa strane liječnika ili ne.

Stupac 18 »Odnosni broj obrazca o umrću« valja ostaviti nepopunjen, pošto će dotični broj uvrstiti kotarski liječnik.

§. 26. Je li dotična osoba umrla u kakvoj bolnici, ludnici, ili u zavodu za rodilje, ili u kakvom sličnom zavodu, ili na brodu u pučini, to valja osobito zabilježiti u 19. stupcu.

III. POPUNJENJE OMOTNOG LISTA, OBRAZAC *E.* I PODNESENJE ISKAZNICA PREDPOSTAVLJENIM POLITIČKIM OBLASTIMA.

§. 27. Na temelju listnica *A.* do *D.*, iza kako budu ove zaključene, prave se na omotnom listu, obrazac *E,* — uglavak kojega lista valja najprije popuniti na isti način kao onaj listnica (uspor. §. 3) — slijedeće uvrstbe. Matični uredi, srez kojih zasijeca u područje raznih političkih oblasti prve molbe (Kotarskih

Poglavarstva i Gradova sa vlastitim statutom), imaju za svaku pojedinu oblast popuniti jedan omotni list, obrazac *E*.

Kotarski liječnik, koji popunjava 18. stupac listnice umrlih, valja da nadopuni takogjer podatke na omotnom listu, popisom, koliko je puta svaki broj obrasca o umrću zastupan u priloženim listnicam umrlih (Obrazac *D*.) Sbrojitba navedenih brojeva, koja se ima tu dodati, valja da se saudara točno sa cjelokupnim brojem umrlijeh.

§. 28. Izuzetkom iskaznice spomenute u §. 2. o pripadnicim vjeroispovijedi osoba živućih u diaspori valja navesti u azbučnom redu, u drugom stupcu tog lista, mjesne općine dotično općinske odlomke, pripadajuće svakom matičnom uredu, u koliko ove leže u području one političke vlasti prve molbe, za koju se priregjuje omotni list, obrazac *E;* dok se u prvom stupcu imadu označiti tekućim brojem, koji se broj ima istodobno zabilježiti na gornjem kraju desno na prvoj stranici svakog obrazca od *A*. do *D*. Općinski odlomci onih općina koji leže u području od više od jednog matičnog ureda iste vjeroispovijesti, imaju se tek označiti imenom mjesne općine kojoj pripadaju; samo je pridodati oznaka: »odlomak«. Preporučuje se prethodno popuniti stupac 1 i 2 omotnog lista, a dapače na oveći broj primjeraka, na jedan put, a odnosno oskrbiti pečatanim označenjima za one matične urede, u područje kojih spada oveći broj općinâ.

§. 29. Za svaku pojedinu općinu, odnosno za svaki općinski odlomak upisan u drugom stupcu obrazca *E*, valja uvrstiti prama zadnjem tekućem broju obrazaca *A*. do *D*. broj ženitabâ, rogjenih, pozakonidba, i umrlih, popisanih u tromjesecu kojima ipak valja pribrojiti dodatke (Br. 8, pri kraju) onim tromjesecima, u kojem su se zbili; osim toga u 5. stupcu naznačiti je broj mrtvorogjenih, koji se dade izvaditi iz obrazca *A*, a u 8. stupcu broj umrlih tugjinacâ, koji se dade izvaditi iz obrazca *D*. Kad u jednoj općini ili u kojem općinskom odlomku pripadajućem matičnom uredu kroz tromjesec ne bi se bila dogodila jedna ili druga vrst slučajeva, tada naravno ne slijedi podnesenje dotične listnice, te na mjesto broja dosta je potegnuti jednu crtu u dotičnom stupcu obrazca *E*. Pri svrsi valja sbrajati brojeve stupaca 3. do 8. na omotnom listu obrazac *E*., kad tekom tromjeseca ne bi se bio dogodio nikakav slučaj, red je podnijeti jedan primjerak obrazca *E*, popunjen u svima stupcima crtama, kao negativne prijave.

§. 30. U svaki omotni list valjat će umetnuti u prigibu listnice obrazac *A.* do *D.* poredane po tekućem broju općina dotično općinskih odlomaka, na način da za svaku općinu, dotično za svaki općinski odlomak, sve listnice jedne vrsti budu skupa.

§. 31. Podnesenje tako sastavljenih listina, zajedno sa omotnim listom, valja da slijedi točno, i to baš:

za	I	tromjesec	na	15	travnja
„	II	„	„	15	srpnja
„	III	„	„	15	listopada a
„	IV	„	„	15	siječnja,

te su matični uredi dužni slučajne opaske pogrješnih ili manjkavo popunjenih iskaznica tekom pošte riješiti.

§. 32. Kod iskaznicâ valja paziti, da li zaliha obrazaca jest dovoljna za nastajni tromjesec. Kad ne bi bila, valja na vrijeme prijaviti tu potrebu na posebnom listu, koji će se u prigibu umetnuti u omotni list.

Obrasci:

A. Listnica za ženitbe.

B. „ „ rogjene.

C. „ „ pozakonitbe.

D. „ „ umrle.

E. Omotni list za matične urede.

Obrazac A.

Ime i sjedište Matičnog ureda
Rim. kat. župni ured u *Goisernu*
Politički kotar *Gmunden*

Listnica ženitabâ

za I. tromjesec 1895 godine.

Mjesna općina, za koju je iskaznica sastavljena: *Goisern.*
Politički kotar: *Gmunden.*

Tek. broj: Iskaznice	Tek. broj: Upisnika ženitabâ	Doba ženitbe: Dan	Doba ženitbe: Mjesec	Mjesto, u kojem je ženitba skopljena	Zaručnik je: neženja, udovac, rastavljen	Zaručnik je: rogjen na (dan, godina)	Zaručnik je: rogjen u (rodna općina i politički kotar)	Zaručnik je: po zvanju	Zaručnik je: po položaju u svom zvanju	Zaručnik je: po vjeroispovijedi	Zaručnica je: neudata, udovica, rastavljena	Zaručnica je: rogjena na (dan, godina)	Zaručnica je: rogjena u (rodna općina i politički kotar)	Zaručnica je: po zvanju	Zaručnica je: po položaju u svom zvanju	Zaručnica je: po vjeroispovijedi	OPASKE
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1	1	2.	siječ.	Goisern	neženj.	5/6 1860	Ischl Gmunden	krčmar	neodvisan	rimo-katol.	neud.	21/11 1870	Goisern	poljodjelst.	sluškinja	evang. A. vjer.	*) Ženitba bi skopljena po delegaciji badurskog župnika.
2	2	9.	siječ.	Goisern	udovac	12/4 1853	Linz	učitelj		rimo-katol.	neud.	27/8 1858	Steinfeld St. Pölten	švelja	samostalna	rimo-kat.	
3	3	9.	siječ.	Goisern	neženj.	14/7 1869	Gosau Gmunden	c. k. šumski stražar		rimo-katol.	neud.	1/12 1871	Goisern	bez zvanja		rimo-kat.	
4	4	14.	siječ.	Goisern	neženj.	2/8 1864	Pressburg Ugarska	sapunar	pomoćnik	rimo-katol.	neud.	4/3 1866	Alland Baden	kelnerica		rimo-kat.*)	
5	5	14.	siječ.	Goisern	neženj.	18/4 1870	Goisern	težački	sluga	evang. A. vjer.	udov.	2/11 1860	Goisern	težakinja		rimo-kat.	
6	6																

Obrazac B.

Ime i sjedište Matičnog ureda: *Evangelični župni ured aug. vjer. u Goisernu.*
Politički kotar: *Gmunden.*

Listnica rogjenih

za I. tromjesec 1895. godine.

Mjesna općina, za koju je iskaznica sastavljena: *Ischl.*
Politički kotar: *Gmunden.*

Tekući broj		Doba rogjenja		Mjesto, gdje se dijete rodilo	Da li muško ili žensko	Da li zakonito ili nezakonito	Da li živo ili mrtvo rogjeno	Zvanje	Položaj u zvanju	Je li rodilja bila dvorena od liječnika ili od primalje	Dan i godina rogjenja		Doba njihove ženitbe (dan, mjesec i godina)	Opaske
Iskaznice	Upisnika za rogjenje	dan	mjesec					oca, kod nezakonite djece majke			oca	majke		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	3	2	siječnja	Ischl	muško	zakon.	živo	trgovac mješovitih trgovina	vlasnik	da	5/6 1860	4/11 1865	21/8 1885	
2	6	28	siječnja	Kaltenbach	žensko	nezak.	živo	sluškinja		ne	—	7/12 1871	—	
3	7	3	veljače	Ischl	žensko	zakon.	mrtvo	tvornica hartije	knjigovogja	da	14/3 1850	27/8 1856	2/4 1880	
4	8	3	veljače	Ischl	žensko	zakon.	živo	tvornica hartije	knjigovogja	da	14/3 1850	27/8 1856	2/4 1880	
5	11	5	veljače	Gries	žensko	zakon.	mrtvo	poljodjelst.	kmet	ne	6/6 1856	4/4 1862	3/4 1881	
6	12	5	veljače	Ischl	muško	—	živo	—	—	—	—	—	—	nahod.
Dodatak:														
7	14	28	prosinca	Ischl	muško	zakon.	živo	bačvar		ne	6/8 1858	21/4 1864	29/7 1885	

Obrazac C.
Ime i sjedište Matičnog ureda: Rimo-kat. Župni ured u *Goisernu*.
Politički kotar: *Gmunden*.

Listnica pozako-
SUSLJEDNE
za I. tromjesec

Tekući broj		Doba ženitbe		Rogjenja			Spol	Mjesto, općina i politički kotar, gdje prebiva otac pozakonjenog djeteta
iskaznice	upisnika za rogjenje	dan	mjesec	dan	mjesec	godina	muško ili žensko	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	43	5	siječnja	21	listopada	1892	muško	Goisern
2	57	6	„	7	lipnja	1890	žensko	Ischl
3	21	21	„	4	veljače	1888	muško	Ebensee
4	48	21	„	28	kolovoza	1891	žensko	Ebensee
5	49	29	„	7	svibnja	1889	muško	Goisern

Obrazac D.
Ime i sjedište Matičnog ureda: Rimo-kat. Župni ured u *Goisernu*.
Politički kotar: *Gmundcn*.

Listnica

za I. tromjesec

Tekući broj		Doba smrti		Mjesto, gdje je smrt slijedila	Da li muško ili žensko	Da li neženja, udovac, ili rastavljen	Kod djece ispod 6 g. da li zakonito ili nezakonito	Kod vjenčanih i doba sklopljenja ženitbe, smrću rastavljene (dan i godina)
iskaznice	upisnika za umrle	dan	mjesec					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	1	2	siječnja	Goisern	muški	oženjen	—	4. listopada 1865.
2	2	5	siječnja	Russbach	ženska	neudata	nezakon.	—
3	3	8	siječnja	Wildpfad	ženska	udovica	—	—
4	4	9	siječnja	Goisern	muški	?	—	?
5	5	9	siječnja	Goisern	muški	oženjen	—	21. rujna 1873.

njenih uslijed
ŽENITBE
1895 godine.

Mjesna općina, u kojoj je prijavljeno rogjenje: *Goisern.*

Politički kotar: *Gmunden.*

Zvanje oca u vrijeme sklopljenja ženitbe	Položaj u zvanju oca u vrijeme sklopljenja ženitbe	Zvanje majke u vrijeme, kad je rodila pozakonjeno dijete	Položaj u zvanju majke u vrijeme, kad je rodila pozakonjeno dijete	OPASKE
10	11	12	13	
postolar	pomoćnik	pralja		—
c. k. šumski čuvar		bez zvanja		—
paroplovna plovitba	kormilar	prodavačica duhana		—
težak		poljodjelstvo	sluškinja	—

umrlih
1895 godine.

Mjesna općina, za koju je iskaznica sastavljena: *Goisern.*

Politički kotar: *Gmunden.*

Zvanje (kod djece ispod 15 godina: zvanje i položaj u zvanju oca dotično nezakonite majke)	Položaj u zvanju	Dan i godina rogjenja	Dovršena godina života	Rodna Općina i politički kotar	Da li je pokojnik tugjinac u mjestu u kojem je umro	Uzrok smrti	Da li je isti potvrgjen od liječnika	Dotični broj iskaznice umrćâ (što ima liječnik da popuni)	OPASKE
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
gragj. mjernik		27 stud. 1830	64	Chemnitz u Saskoj	tugjinac	Zapala pluća	da		
majka: sluškinja		24 list. 1892	2	Goisern	mješćanin	Zapala moždana	ne		
zaklonjena		18 ožujka 1841	53	Budweis kot. Budw.	mješćanin	Pošalina	da		u bôni-ci
?	?	okolo 1853	41	?	?	Ranjen od puške	da		nagje-no mrtvo tijelo
težak		17 veljače 1850	43	S. Agatha Gmunden	mješćanin	Otoč u želudcu	da		

Obrazac E.

Ime i sjedište Matičnog ureda:
Rimo-kat. župni ured u ....
Politički kotar: *Gmunden.*

Politički kotar, za koji je iskaznica sastavljena: *Gmunden.*

Omotni list za Matični ured

kretanje pučanstva u I. tromjesecu 1905 god.

Tekući broj	Mjesne općine za koje su iskaznice sastavljene	Broj						OPASKE
		Ženitaba	Rogjenih		Pozakonjeni	Umrlih		
			Skupa	od kojih mrtvorogjeni		Skupa	izmegju kojih tugjinci	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Mauthern . . .		16	3	2	15	2	—
2	Rothleiten . . .	7	12	2	—	8	—	—
3	Wurzbach (odlom.)	4	8	—	1	3	—	—
	Skupa . .	19	36	5	3	26	2	

Dodatak B.

Službe Božje u odnošaju sa državnim vlastima.

1. Kano skroz crkvena svečanost smatra se samo dan »Slavnog Tijela« (»Božji dan«, »Corpus Domini«), i starija mjesna crkovna Vlast treba da za taj dan pozove samo političku kotarsku (u Zadru: namjesništvenu) Vlast na Božju službu u crkvi, naznačivši joj sat za to odregjen.

Politička pako Vlast pozivlje sve ostale državne i autonomne Vlasti, kao takogjer i razna zastupništva, da prisustvuju crkvenoj službi.

Za sve ostale crkveno-političke službe, kano na rogjendan, na imendan Nj. Veličanstva Cara i Kralja, Cesarice i Kraljice, kao takogjer na ishodnji dan zadnjeg Cara i Kralja, zadnje Carice i Kraljice, dužne su političke kotarske Vlasti (u Zadru: Namjesništvo), da pozovu toli crkvenu koli sve ostale državne i autonomne (pokrajinske i općinske) Vlasti na svečanu Božju službu, dogovorivši se prije sa crkvenom mjesnom starijom Vlasti glede sata te službe. Gdje nema političkih kot. vlasti, ove pozive šalje starija crkovna mjesna vlast, i to za Tjelovo (»Corpus Domini«), za rogjendan i za imendan Njeg. Veličanstva Cara i Kralja *u onim mjestima gdje ima kakva Vlast* ili javna škola, a za ostale pomenute službe Božje samo ondje, gdje je bio ovaj običaj i gdje je god stolna Crkva. (Vladina odluka 28. jula 1843. br. 13366).

2. U crkvi se imaju pozvanicima odrediti osobite klupe, i to, ako je kor (presbiterij) velik, na strani evangjelja samo za političku Vlast, a na strani poslanice za sve ostale državne, vojničke i autonomne Vlasti. U praksi pako, pošto su obično kori (presbiteriji) u našim crkvama maleni, te nemaju dostatna prostora, da u njima mogu stati sve vlasti, ostavi se tu mjesto na strani poslanice za samu političku Vlast (poglavara sa svojim činovnicima), a za sve ostale Vlasti pred presbiterijem u crkvi, na strani evangjelja i to na prvom mjestu za sudbenu Vlast, a za njom

za sve ostale državne Vlasti bezikakve razlike časti, dok na stranu poslanice prama sudbenoj osobite klupe za općinsko Upraviteljstvo, za konsule tugjih državâ i za vojničke Vlasti, Crkovinarstvo i razna zastupništva. Gdje je pako kor (presbiterij) tako malen, da nema u njemu prostora niti za kot. političku Vlast, ovoj se ima odrediti osobita klupa najbliža velikom otaru, sa strane poslanice; prama njoj na strani evangjelja ne smije stati nijedna Vlast nego za njom na istoj strani Poslanice i to: općinska Vlast, konsuli tugjih država, vojnička Vlast, Crkovinarstva i razna zastupništva, a prama općinskoj Vlasti na strani evangjelja sudbena Vlast, pa za njom ove ostale državne vlasti. U slučaju da politička Vlast stoji sa strane evangjelja na podnožju kora, s iste strane ostane općinska Vlast, a tada je na strani poslanice sudbena, a za njom ostale državne vlasti. (Jedinu iznimka pravi Presjednik zemaljskog Odbora, koji mora uvijek da bude prvi za političkim poglavicom, bio ovaj Namjesnik ili njegov zamjenik) kao i prisjednici zemaljskog Odbora, koji stoje poslije namjesništvenih savjetnikâ u istoj klupi, dočim prigodom otvora sabora ovi potonji kao i svi ostali zastupnici stanu prije namj. savjetnikâ korporativno sa svojim Presjednikom odmah poslije Namjesnika ili njegova zamjenika.

3. U ophodu pako ide *za* Svetotajstvom samo politička Vlast (Poglavar sa svim svojim činovnicim, u Zadru Namjesnik sa činovnicima namjesništva), a sve ostale državne i autonomne vlasti idu *pred* Svetotajstvom i to neposredno pred svećenstvom. Počasti pako, koje se imaju iskazati Caru i Kralju, iskazivaju se *samoj poglavici političke Vlasti*, naime, netom on stupi u crkvu, svećenik mu na vratima predade vodu krštenu, poslije evangjelja dava mu se cjelivati misal i pokadi ga se, na »Agnus Dei« dava mu se cjelivati predmet *»mira« (pax)*, te ga po misi doprati svećenik do crkvenih vrata. — Naravno da ovaj svećenik, koji iskaživa te počasti, nije svećenik koji ujedno obavlja službu božju *(celebrans)*, jer u slučaju, da je samo jedan svećenik (sami *celebrans)*, ne iskazivaju se nikakve počasti, kao niti na mrtvačkim Misama. — Ako svečanoj službi Božjoj prisustvuje član vladajuće carske i kraljevske Kuće, ovaj takogjer stoji u koru na strani evangjelja prama poglavici političkoj, ali se počasti iskazuju samo političkoj poglavici. (Odluke dvorske kancelarije 8. jula 1808. 1. septembra 1816. br. 10016. Vladine odluke 24. sep-

tembra 1816. br. 15961., 22. marta 1822. br. 4184. 15. maja 1822. br. 8062. i 29. maja 1827. br. 8235).

4. Gdje nema političke Vlasti, nijedna druga ni državna ni automna vlast ne zastupa ni vladu ni osobu Njegova Veličanstva, s toga nema pravo nijedna vlast da stoji u koru, niti da joj se iskazuje kakva počast, pa i u ophodima sa Svetotajstvom sve te oblasti neposredno imaju stupati pred klerom (svećenstvom). Toli u crkvi koli u ophodima sve te vlasti, dokle ne bude drukčije odregjeno, imaju stojati i stupati onako, kako se je do sada običavalo, jer treba da se poštuju običaji, koji su opstojali u pojedinim mjestima, u koliko se ne kose sa gornjim odlukama. — (Vladina naredba 29. septembra 1869. br. 11904; Nallini, V. sv., str. 406-413).

Br. 409.

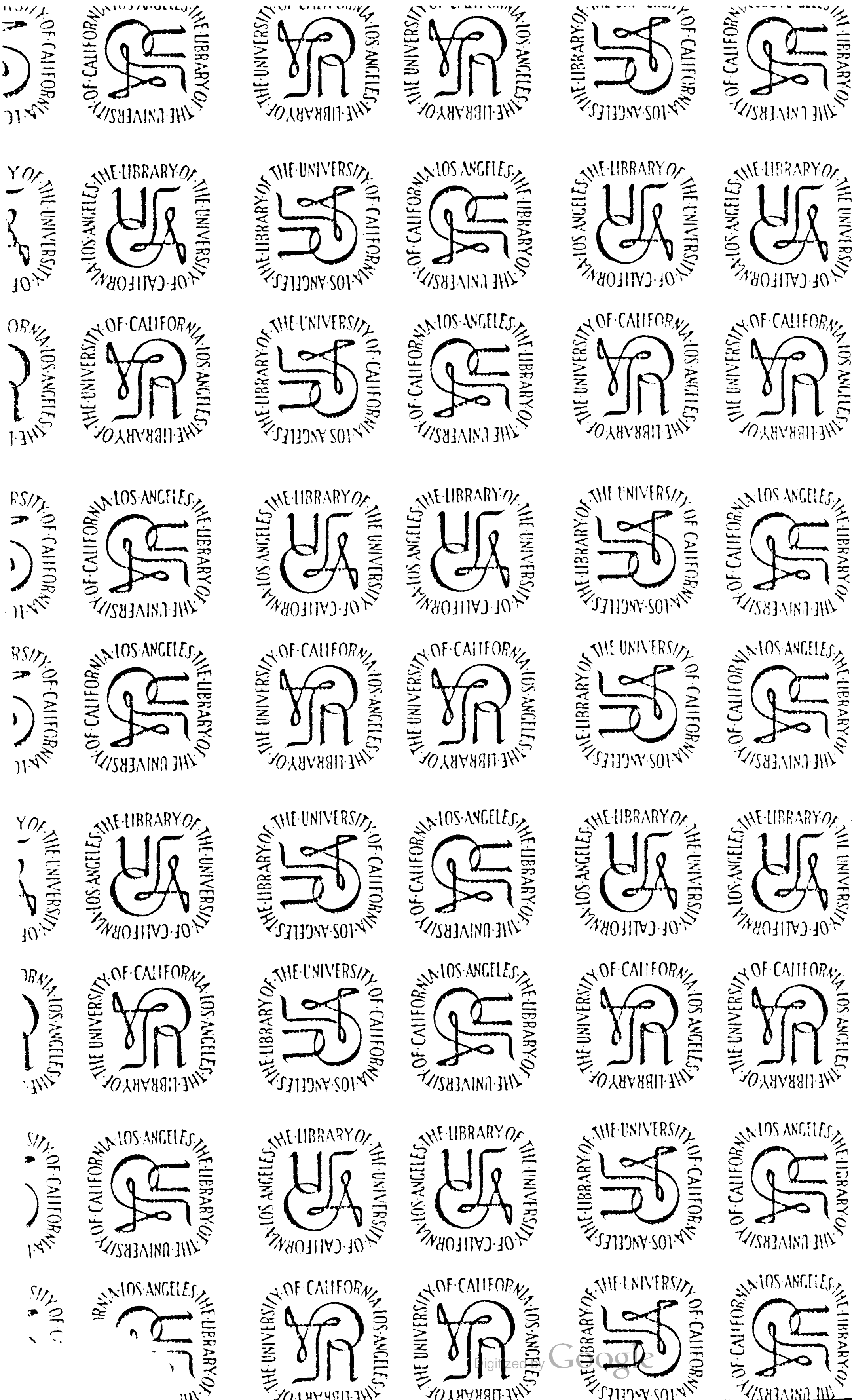
Imprimatur.

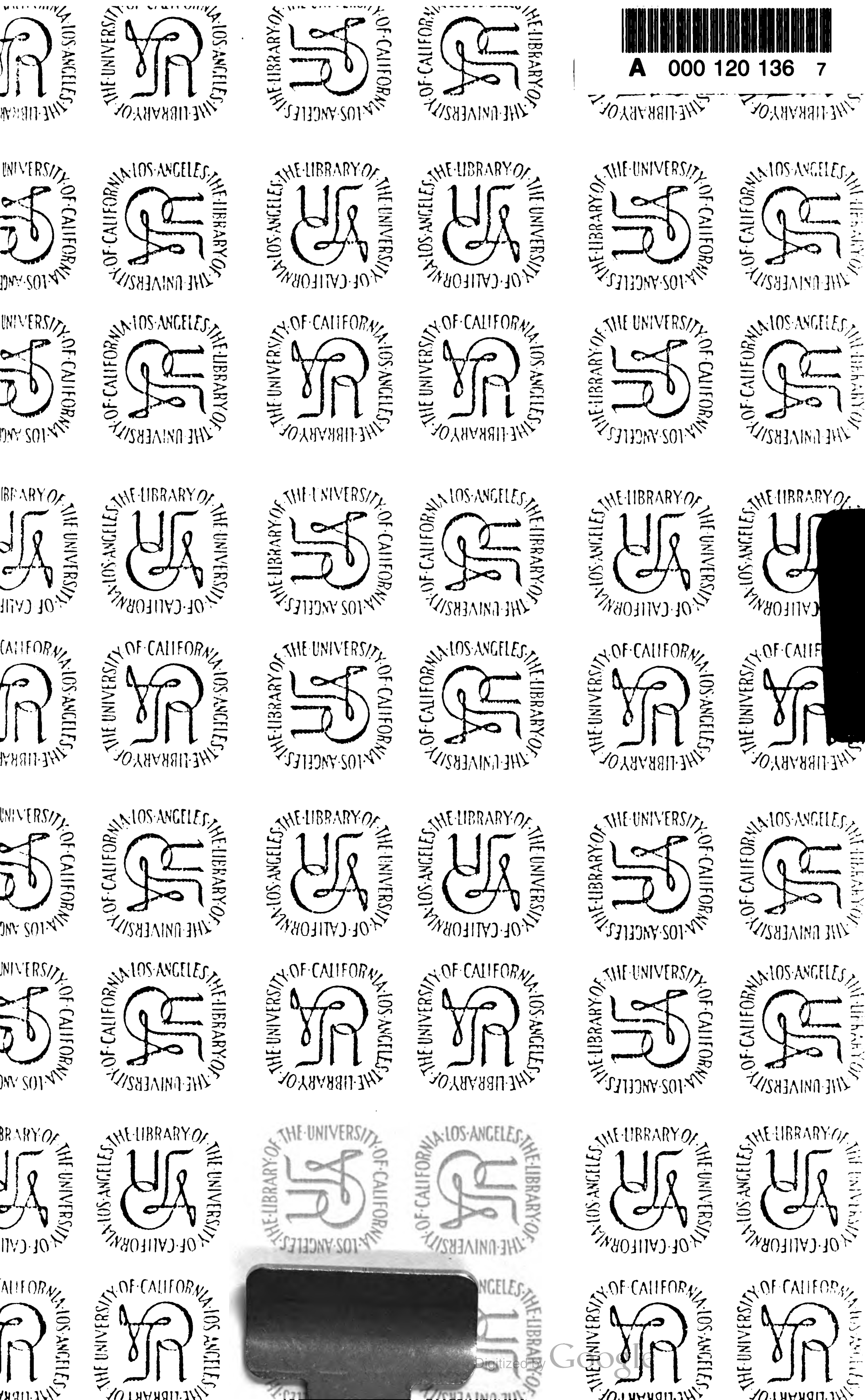
Biskupski Ordinarijat

Dubrovnik, 21 aprila 1906.

† JOSIP biskup

(M. P.)

THE LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA LOS ANGELES

THE LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA LOS ANGELES